

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**



**НАУКОВІ ПОШУКИ МОЛОДІ
У ТРЕТЬОМУ ТИСЯЧОЛІТТІ**

**МАТЕРІАЛИ
науково-практичної конференції
молодих учених, аспірантів і докторантів**

м. Біла Церква, 18 та 23 травня 2017 р.

Частина 3

Біла Церква
2017

Затверджено
вченою радою університету

Редакційна колегія:

Даниленко А.С., д-р екон. наук, академік НААН, ректор;
Сахнюк В.В., д-р вет. наук, проректор з наукової та інноваційної діяльності;
Борщовецька В.Д., канд. пед. наук, декан факультету права та лінгвістики;
Мельник О.Г., канд. юрид. наук, координатор НТТМ факультету права та лінгвістики;
Резнік В.Г., ст. викладач, координатор НТТМ факультету права та лінгвістики;
Царенко Т.М., канд. вет. наук, начальник відділу науково-дослідної та інноваційної діяльності;
Сокольська М.О., зав. редакційно-видавничого відділу, відповідальний секретар.

Наукові пошуки молоді у третьому тисячолітті: матеріали науково-практичної конференції молодих учених, аспірантів і докторантів, м. Біла Церква, 18 та 23 травня 2017 р. – Біла Церква, 2017. – Ч. 3. – 63 с.

До збірника увійшли матеріали наукових пошуків молодих вчених, аспірантів та докторантів з актуальних проблем українського законодавства та психолого-педагогічні та лінгвістичні дослідження.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА

УДК 342.951:351

ДЕМ'ЯНЧУК Ю.В., канд. юрид. наук, докторант
Університету державної фіскальної служби України, м. Ірпінь.
Науковий консультант – **СУББОТ А.І.**, д-р юрид. наук
Київського міжнародного університету
YDemyanchuk@gmail.com

АКТУАЛЬНІ АНТИКОРУПЦІЙНІ ЗАХОДИ УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Питання ефективних засобів протидії та запобігання корупції є однією з найважливіших проблем, які намагається вирішити сучасна Україна. Актуальність даного питання обумовлена поглибленням корупції та загостренням суспільних кризових явищ, зниженням іміджу держави на світовій арені, руйнуванням основ правової держави і громадянського суспільства.

Нові антикорупційні Закони варто оцінювати позитивно із двох причин. По-перше, вони мають важливе значення в контексті виконання Україною зобов'язань перед Міжнародними організаціями та реалізації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. По-друге, вони будуть сприяти гармонізації українського законодавства з Європейськими стандартами.

Прийнятий Закон України „Про запобігання корупції” передбачає комплексне реформування системи протидії корупції відповідно до Міжнародних стандартів й успішними практиками іноземних держав, зокрема, включаючи введення нової термінології: „подарункок”, „потенційний конфлікт інтересів” і „реальний конфлікт інтересів”, „правопорушення, пов'язані з корупцією”; зміна ліміту вартості як одноразового дарунка, так і загальної вартості дарунків, дозволених з одного джерела впродовж року; вирішення питання виявлення і врегулювання конфлікту інтересів; розробка та затвердження правил етичної поведінки державних службовців; посилення правил моніторингу доходів та витрат державних службовців і посадових осіб; покладання обов'язку на юридичних осіб, які є учасниками процедури закупівлі відповідно до Закону України „Про публічні закупівлі”, утвердження антикорупційних програм і призначення уповноважених осіб, відповідальних за виконання даних програм [1]. У свою чергу, Закон України „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо визначення кінцевих вигодонабувачів юридичних осіб та громадських діячів” уносить зміни до Господарського кодексу, Кримінального кодексу, Кримінально-процесуального кодексу, а також Законів України „Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення”, „Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань” та зміни з метою встановлення механізму виявлення фізичної особи – кінцевого вигодонабувача юридичних осіб, а також вільного доступу до Державного реєстру майнових прав на нерухоме майно [2]. Закон України „Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки” передбачає визначення комплексу першочергових заходів, спрямованих на зменшення рівня корупції в Україні та формування бази для подальших антикорупційних реформ [3]. Однак, на нашу думку, антикорупційні Закони вимагають доопрацювань, а саме необхідно посилити: контроль над дотриманням законодавства щодо запобігання конфлікту інтересів; підвищити участь громадянського суспільства в боротьбі з корупцією; знизити рівень корупції у сфері публічних закупівель та підвищення прозорості їх проведення; стимулювати громадську участь в антикорупційній сфері.

У підсумку зазначимо, що введення ряду нових понять в українське законодавство і необхідність приведення чинних нормативно-правових актів у відповідність з новими Законами можуть викликати певні проблеми. На даному етапі складно передбачити успіх застосування положень нового антикорупційного законодавства, що у значній мірі буде залежати від тлумачення нових Законів українськими правозастосовними органами та Судиами.

Список використаних джерел

1. Закон України „Про запобігання корупції” // Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1975-19>.
2. Закон України № 5114 // Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1701-18>.
3. Закон України „Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки” // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1699-18>.

УДК 340.12

БРОВКО Н.І., канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

09101959@mail.ru

ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ПРАВОСВІДОМОСТІ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ У ТРАНСФОРМУЮЧОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Правосвідомість – досить складне та дискусійне явище. Правова свідомість є важливою соціальною цінністю. Вона нерозривно пов’язана з правом. Цінності розкривають сутність правосвідомості та впливають на формування орієнтацій людини, яка в своєму духовному розвитку пройшла довгий і надзвичайно складний шлях. Найвищим вираженням розвитку людини завжди була насамперед моральна свідомість у найгуманістичніших і прогресивніших її проявах. Сутність моральних цінностей не змінювалася від Конфуція до наших часів, змінювалось лише відношення до них та їх реалізація в житті.

У структурі індивідуальної свідомості до категорії духовних відносяться правові цінності, так як вони не підлягають будь-яким вимірам чи оцінкам, тобто відносяться до сфери належного та необхідного, що має робити людина. Особисті цінності мають проявлятися як модель належного, тобто як певний ідеал, до якого потрібно прагнути. І. Кант і Й. Фіхте зазначали, що ідеал – це вища, кінцева мета на шляху поступового «морального самовдосконалення», поступового усвідомлення гідності людини як вищого і єдиного принципу «ідеального» законодавства. За твердженням І. Канта, право являє собою мету суспільства, що перебуває в громадянському стані. Право повинно виступати вищим принципом, у той же час являючись лише моментом духовного ставлення до світу. Тому правовий ідеал виступає лише моментом ідеалу суспільного та ідеалу духовного життя, до складу якого входять Істина, Добро, Краса. Вищі цінності наповнюють людське життя вищим змістом і виступають в індивідуальній та правовій свідомості найважливішими ціннісно-змістовними орієнтирами. Таким чином, право для людей, їхнє життя і доля є основою самовдосконалення особистості, формами реалізації активності, творчості людини, гарантією волі та захисту від зла і несправедливості [1, с. 134].

Дослідження правосвідомості сучасної молоді людини у трансформуючому суспільстві – це досить важлива проблема. Адже сучасній молоді випало складне і відповідальне завдання – відродження української державності, мови, нації, традицій, побудова суспільства нового зразка. Молодь – це особлива соціальна група зі своїм мисленням, баченням, світоглядом, життєвою позицією, потребами та інтересами. Її цінності залежать від того часу та від тих ідей, які панують у суспільстві. Численні дослідження ціннісних орієнтацій молоді переконують, що зараз формується тип особистості, який характерний для західного суспільства – особистості, яка насамперед цінує себе і вважає, що її діяльність, успіх у житті зале-

жать саме від неї. Серед молоді на сьогодні спостерігається надмірна емоційність, амбітність, посилена чуттєвість. Це пов'язано не лише з віком, а й впливом на їх свідомість інших чинників, таких як засоби масової інформації, які активно пропагують нігілізм, індивідуалізм, прагматизм, цинізм. Вони протиставляються колективізму, соціальній справедливості, гуманності, доляльності. В результаті у свідомості молодої людини виникає конфлікт цінностей.

Молодь вважає, що вона інша, що живе в інший час, що світ змінився. Все частіше вона веде вільний спосіб життя, не обтяжуючи себе забобонами та заборонами. Отож, цінностей, як таких, у молоді немає. Це новий тип людей, які встановлюють свої правила у житті. Падіння духовності у свідомості сучасної молоді пояснюється насамперед зниженням рівня життя в Україні, відсутністю соціальної захищеності, явним і прихованим безробіттям, інфляцією, невизначеністю моральних орієнтирів у політиці держави й повсякденному житті. Засоби масової інформації та комунікації дедалі більше впливають на суспільство й особливо на молодь, пропагують насилля, зброю, силу, прищеплюють моральний релятивізм, конформізм і цинічно-гедоністичне ставлення до повсякдення. Усе це призводить до відчуження дітей і молоді від моралі, спонукає їх до власних пошуків самореалізації, і врешті-решт до певного заперечення духовності й моральності як суспільно і особистісно значущих феноменів. Ці процеси посилюються кризовим станом сучасної сім'ї, яка перестає відігравати роль головного каналу долучення дитини до моральних начал і джерела розвитку моральності.

На сьогодні відсутня чітка система заходів з боку держави, які були б цілеспрямовано направлені на подолання правового нігілізму, підняття духу народу, їх віру в краще майбутнє у правовій демократичній державі.

Питання, які цінності слід утверджувати і захищати є справді важливим і дискусійним. Важливе місце тут належить правовим цінностям. Вагаємо, що право, яке має свій вияв у правових актах та правових нормах має лише йому властиві ознаки та характеристики. Його покликання встановлювати у суспільстві рівність, забезпечувати свободу, гарантувати справедливість. Молода людина повинна на свідомому рівні дотримуватись вимог права. Лише у цьому випадку вона буде розуміти їх необхідність, значущість, важливість та буде включати їх до своєї системи цінностей.

Список використаних джерел

1. Філософія права: підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань, С.І. Максимов та ін.; за ред. д-ра філос. наук, проф. О.Г. Данильяна. – Харків: Право, 2009. – 208 с.
2. Степин В.С. Теоретическое знание. – М.: Прогресс-Традиция, 2000. – 744 с.
3. Риккерт Г. Границы естественнонаучного образования понятий. – СПб.: Наука, 1997. – 532 с.

УДК 349.42

ПАХОМОВА А.О., канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет
pakhomova_a@ukr.net

НОВЕЛИ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В СФЕРІ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У 2015 році Україна, нарешті, стала асоційованим членом Рамкової програми Європейського Союзу з досліджень та інновацій «Горизонт 2020». Таке членство надало українським науковцям можливість отримати рівноправний статус з їх європейськими партнерами, а також відкрило шляхи впливу на формування структури Програми.

Програма сконцентрована на досягненні трьох основних завдань:

- Зробити Європу привабливим місцем для першокласних вчених;
- Сприяти розвитку інноваційності та конкурентоспроможності європейської промисловості та бізнесу;

- За допомогою науки вирішувати найбільш гострі питання сучасного європейського суспільства.

Відповідно до цих завдань, Програма «Горизонт 2020» розділена на три основні напрямки: передова наука; лідерство в галузях промисловості; суспільні виклики.

Зазначені напрями, в свою чергу, розділені на кілька тематичних конкурсів відповідно. Що два роки, Європейська Комісія, готує і публікує Робочі Програми для кожного конкурсу. Слід розуміти, що в абсолютній більшості для конкурсів програми «Горизонт 2020» (крім European Research Council і Marie Skłodowska-Curie Actions з розділу Передова наука) фінансування здійснюється за принципом «зверху вниз», тобто тільки за пріоритетними для Європейської Комісії тем досліджень. Відповідно, більш-менш широкі теми, визначені для фінансування, представляються в Робочих програмах.

З метою надання інформаційних послуг про можливості програми Горизонт 2020 року, консультацій потенційних учасників на шляху від ідеї до реалізації проектів, допомоги в пошуку партнерів, Міністерством освіти і науки України створено мережу національних та регіональних контактних центрів. Вони діють переважно на базі університетів і наукових установ, і розподілені відповідно до різними конкурсними напрямами програми «Горизонт 2020».

У глобальному масштабі політика Європейського співтовариства в науковій сфері на сьогодні спрямована на гармонізацію взаємодії науки і практики, фундаментальних і прикладних знань, нових теоретичних ідей та інноваційних технологій. Такий шлях, очевидно, є найоптимальнішим для розвитку знань суспільства.

Сьогодні наша країна знаходиться в пошуках свого шляху, тому дуже важливо на державному рівні не допустити принципових помилок. Ризик полягає в тому, що значно легше віддати перевагу успішному «шаблону», зокрема зовні привабливому економічному розвитку, без урахування в єдиній цілісній моделі економічних, соціальних і екологічних чинників, властивих саме Україні.

З огляду на це, вироблений аналіз системи реформування науково-дослідницької політики країн Об'єднаної Європи має не аби яке значення для поліпшення стану науково-дослідної роботи нашої держави. Особливий інтерес для України повинна викликати наукова політика країн, які є молодими членами Європейського співтовариства. Однак ми не повинні копіювати для себе виключно всі моделі розвитку наукомісткої сфери європейської спільноти. Нашим основним завданням має стати створення оптимальних шляхів стимулювання наукового прогресу з урахуванням власних особливостей національної наукової системи.

УДК 336.322:1

КОВАЛЬЧУК І.В., канд. юрид. наук

Білоцерківського національного аграрного університету
in.kovalchuk@gmail.com

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Демократична держава завжди прагне залучити громадськість до здійснення публічних функцій управління з метою оптимального задоволення різнобічних потреб людини і народу в цілому. Зрозуміло, що мова йде як про на вищому (загальнодержавному) рівні організацію влади, так і про її ж організацію на регіональному і, безумовно, місцевому рівні. Адже влада може бути зосереджена в руках центральних органів виконавчої влади та їх територіальних органів) або складати систему відповідних повноважень, наданих різним органам державної влади та іншим суб'єктам, зокрема, за критерієм територіальності (місцеве самоврядування), підвідомчості тощо.

Тому управління на місцевому рівні й у місцевих справах може здійснюватися двома способами: як чиновниками, які призначаються «зверху» державного апарату і функціону-

ють «на місцях» (посадовими особами державних органів влади), так і в рамках децентралізованої системи управління, що передбачає діяльність органів місцевого самоврядування та інших уповноважених державою суб'єктів.

Реформа децентралізації органів місцевого самоврядування передбачає в першу чергу об'єднання (укрупнення) територіальних громад. Це досягається за рахунок того, що досить велика частина ресурсів в таких територіальних громадах витрачається на утримання управлінського апарату, а для реалізації серйозних проектів місцевого розвитку, як правило, коштів не вистачає. І навіть наділення додатковими ресурсами переважної більшості дрібних територіальних громад, їхні потреби не забезпечить. Тому реформа місцевого самоврядування, враховуючи позитивний як європейський, так і власний історичний досвід, передбачає обов'язкове об'єднання (укрупнення) територіальних громад.

Укрупнення території громад не може бути довільним, воно має свої логічні і територіальні межі. Відстань від центру громади до її найдалшого населеного пункту повинно бути таким, щоб в екстрених випадках його не більше ніж за 30 хвилин могли подолати пожежна команда, швидка допомога, поліцейський патруль.

Питання визначення меж нових, об'єднаних громад має вирішуватися органами влади обласного рівня з урахуванням як об'єктивних критеріїв, так і думки громадян. Після затвердження і освіти територіальної громади, села без власних сільрад, будуть представлені у місцевій раді нової територіальної громади своїми депутатами, а у виконкомі – сільськими старостами. Старости і депутати будуть здійснювати зв'язок між односельцями і владою територіальної громади та вирішувати різні проблеми її жителів у місцевій раді та виконкомі. Повноваження старости вже визначені додатково у спеціальному законі.

У процесі створення нової територіальної громади найважливішим є її визнання самодостатньою, що гарантує здатність її органів місцевого самоврядування виконувати покладені на них законодавством функції. В адміністративні центри самодостатніх громад будуть перенесені з нинішніх районних центрів органи, яким делеговано надання ряду важливих для населення послуг – адміністративних, соціальної допомоги через територіальні центри, пожежники, правоохоронні, санітарно-епідеміологічної служби тощо. У разі нестачі приміщень, інших елементів інфраструктури для надання всіх необхідних послуг громадам буде надаватися допомога з державного бюджету на їх придбання або будівництво. Крім того, створюються виконавчі органи районних та обласних рад. Зараз вони відсутні зовсім. Їм буде належати реальна влада в регіонах. Це посилює місцеве самоврядування, робить систему влади в регіонах дійсно демократичною – керувати регіонами будуть суб'єкти, обрані в ході місцевих виборів.

Отже, процес децентралізації функцій між центральним і місцевим радами надзвичайно складний. Він стосується аспектів фінансів, адміністрації, контролю, регулювання, звітності та підзвітності, які фактично є елементами взаємовідносин між різними рівнями уряду. Крім того, здійснення децентралізації, на жаль, проходить не дуже рівномірно. Незважаючи на спільні зусилля політичних і економічних чинників, які породжують потребу в децентралізації, нерідко між реальним станом речей і цілями існують прогалини, причиною яких може бути політика і законодавство.

УДК 347.191

ЄФРЕМОВА І.І., канд. юрид. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
efrem.irina@gmail.com

НЕМАЙНОВІ ПРАВА ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

В науці цивільного права під особистим немайновим правом розуміють міру можливої поведінки уповноваженої особи щодо особистих благ немайнового характеру, які позбавлені

економічного змісту і дають людині можливість на свій розсуд визначати власну поведінку в сфері особистого життя. За загальним правилом, говорячи про захист особистих немайнових прав, визначають приналежність даного права в основному фізичним особам. Однак, ст. 94 Цивільного кодексу України «юридична особа має право на недоторканність її ділової репутації, на таємницю кореспонденції, на інформацію та інші особисті немайнові права, які можуть їй належати. Особисті немайнові права юридичної особи захищаються відповідно до глави 3 цього Кодексу». Таким чином, Цивільним кодексом України юридичні особи наділяються певними особистими немайновими правами. Їх перелік визначається через вказівку закону про те, що цивільна правоздатність юридичної особи дорівнює цивільній правоздатності фізичної особи, а також на те, що певні особисті немайнові права за своєю природою належати їй не можуть. ЦК перераховує певні особисті немайнові права юридичної особи, найбільш характерні для неї. Переважна більшість цивілістів вважають, що відносно юридичних осіб мова може йти переважно про ділову репутацію, всі інші складові немайнових прав можуть належати виключно людині. Однак, у конституціях низки держав зафіксовано положення, що права, свободи й обов'язки фізичних осіб поширюються на юридичних осіб тією мірою, якою це узгоджується із загальною метою колективних утворень і сутністю відповідних прав, свобод і обов'язків [1].

Основним принципом цивільного права є рівність усіх учасників цивільних правовідносин, однак на думку Карнаух Т. П., юридичні особи публічного та приватного права мають різний обсяг немайнових прав [2]. Так, у ст. 91 ЦК встановлено, що юридична особа приватного права здатна мати такі ж цивільні права та обов'язки (цивільну правоздатність), як і фізична особа, крім тих, які за своєю природою можуть належати лише людині. Отже, законодавець наділив загальною правоздатністю юридичних осіб приватного права, на відміну від яких юридичні особи публічного права мають спеціальну (обмежену) цивільну правоздатність. Слід зазначити, що законодавець у ст. 94 ЦК наводить мінімальний перелік особистих немайнових прав, які можуть належати усім без винятку юридичним особам як публічного, так і приватного права. Водночас слід погодитись з думкою, що юридичні особи приватного права можуть мати інші особисті немайнові права, ніж ті, які встановлені Конституцією, ЦК та законами (ч. 3 ст. 270 ЦК), а юридичні особи публічного права, що є органами державної влади або органами місцевого самоврядування, можуть мати лише такі особисті немайнові права, які відповідають повноваженням цієї юридичної особи і здійснюються в порядку та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (ч. 2 ст. 19 Конституції України) [3, с. 81].

Список використаних джерел

1. Карнаух Т. Захист особистих немайнових прав юридичних осіб у судах конституційної юрисдикції / Т. Карнаух // Вісник Конституційного Суду України. – № 5/2012 – С. 94–101.
2. Карнаух Т.П. Особисті немайнові права юридичних осіб приватного та публічного права.
3. Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використання позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). – Т. 3: Юридична особа / За ред. проф. І.В. Спасиво-Фатєєвої. – Серія «Коментарі та аналітика». – Харків: Страйд, 2009. – 736 с.

УДК 347.73

МЕЛЬНИЧЕНКО О.О., студентка 1 курсу
Науковий керівник – **ТЕРЕЩУК М.М.**, ст. викладач
Білоцерківський національний аграрний університет
oksanka11320@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ЮРИДИЧНОЇ ТЕХНІКИ У ПРАВОЗАСТОСОВЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Правозастосовна техніка – вид юридичної техніки, що визначає специфіку юридично-технічної будови актів правозастосування за допомогою уніфікованих правил і прийомів роз-

гляду юридичних справ (тактики і методики, доказів і доведення), набору сучасних технічних засобів (у тому числі комп'ютерної техніки), стандартів діловодства та спрямована на забезпечення законності і обґрунтованості винесених юридичних рішень.

Ознаки правозастосовної техніки:

- є комплексом уніфікованих правил і прийомів розгляду юридичних справ (тактики і методики, доказів і доведення), що є похідними і залежними від нормотворчої техніки;
- визначається компетенцією суб'єктів правозастосування щодо використання цих правил і прийомів, забезпечення процесу індивідуалізації та конкретизації нормативних положень;
- уміння обирати оптимальну композицію (будову) правозастосовного акта;
- передбачає наявність у правозастосувача сучасних технічних засобів (у тому числі комп'ютерної техніки), а також його володіння стандартами діловодства;
- виключає помилки при складанні правозастосовних актів, оскільки кожна помилка позначається на долі людини (підсудного, підслідного, підозрюваного чи просто клієнта);
- забезпечується різноманітними організаційними і нормативно-правовими засобами; відображає особливості процесу правозастосування;
- впливає на дієвість правового регулювання, на створення умов для реалізації суб'єктами прав і обов'язків, їх правового статусу.

Завдання правозастосовної техніки: формування єдиної системи організації підготовки правозастосовних актів; розроблення правил створення конкретних видів правозастосовних актів; повне якісне та оптимальне перетворення акта-волевиявлення на акт-документ; передбачення можливих колізій та прогалін; прогнозування наслідків правозастосування.

Види правозастосовної техніки: слідча, прокурорська, нотаріальна, адвокатська та ін.

Вимоги до правозастосувача при складанні акта: знання принципів і атрибутів діловодства, особливостей композиційного розміщення структурних частин правозастосовного акта; дотримання логічної послідовності у викладенні всіх його елементів; чіткість у формулюваннях акта з метою уникнення різночитання і попередження помилок, пов'язаних з ним при його виконанні; уміння ефективно використовувати стандарти документації, аудіо та відеозапису; володіння юридичною мовою правозастосовних актів. Адже офіційні документи, укладені правозастосувачем, породжують певні правові наслідки, утворюють юридичний стан та спрямовані на регулювання конкретних суспільних відносин.

Вимоги до реквізитів правозастосовного акта: назва органу, що застосовує право; прізвище відповідальної особи (якщо орган колегіальний, то вказується його склад); прізвища осіб, що беруть участь у розгляді справи (якщо ця участь є обов'язковою).

Вимоги до змісту правозастосовного акта: опис діяння, що стало предметом розгляду; наведення доказів вчинення діяння конкретною людиною.

Так, слідчий у процесі розслідування справи стикається з різними сферами життя (торгівлею, промисловістю, наукою тощо), знайомиться з професійною (неюридичною) термінологією, і при включенні таких термінів до тексту обвинувального вироку, щоб точніше передати суть справи, змушений іноді вдаватися до пояснення (але не надмірного) окремих понять, явищ, процесів. У тексті документів слід навести й норми законодавства. Прокурор, наприклад, повинен вільно володіти актами прокурорського реагування залежно від їх характеру, ступеня небезпеки, а також реагування на виявлені обставини, що виключають обвинувачення (протест, ухвала, розпорядження, постанова).

Таким чином, будова (композиція) правозастосовних актів, що є зовнішньою організацією їх тексту, залежить від змісту, характеру, призначення актів. Вона може відрізнятися значною своєрідністю залежно від компетенції суб'єкта застосування і виду акта. Специфічність судової, слідчої, прокурорської діяльності відображається на їх техніці, зокрема композиції актів.

МЕЛЬНИК О.Г., канд. юрид. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
olesia.melnyk.btsau@gmail.com

ПРАВОВІ ОСНОВИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕТИНУ КОРДОНУ ДЛЯ УКРАЇНЦІВ ЗА УМОВАМИ БЕЗВІЗОВОГО РЕЖИМУ З КРАЇНАМИ ЄС

Ще в квітні 2016 року Європейська комісія внесла на розгляд Ради ЄС та Європейського парламенту законодавчу ініціативу щодо включення України до переліку країн, громадяни яких не потребують віз для короткострокових поїздок до держав-членів Шенгенської угоди. І, нарешті, 6 квітня 2017 року Європейський парламент проголосував за надання безвізового режиму з ЄС для громадян України. Однак, варто зазначити, що після схвалення всіх необхідних рішень, рішення про запровадження безвізового режиму буде опубліковано та набере чинності лише через двадцять днів після публікації в "Офіційному віснику Європейського Союзу". Цей час необхідний для повідомлення прикордонних служб держав-учасниць ЄС про запровадження безвізового режиму поїздок для громадян України.

Важливо також не забувати той факт, що голосування в Європейському парламенті це ще не кінець процедури. Рішення повинні схвалити відповідний Комітет ЄС та Рада Європейського Союзу, потім, за процедурою, його необхідно підписати та опублікувати. Лише після цього громадяни України зможуть подорожувати до країн Шенгенської угоди без в'їзної візи.

Необхідно відзначити, що безвізовий режим не надає громадянам права на проживання чи на працевлаштування в ЄС, а дозволяє лише короткострокове перебування в державах-учасницях Шенгенської угоди. Якщо громадянину України необхідно перебувати у країнах ЄС більш тривалий час, ніж дев'яносто днів, тоді потрібно буде оформити відповідну шенгенську візу. Отже, в'їжджати до ЄС без візи буде дозволено лише тим особам, хто має біометричний паспорт. Тобто паспорт із чипом, на якому міститься фото, підпис та відбитки пальців даної особи. Така вимога діє до всіх без винятку держав, які вже пройшли візову лібералізацію з ЄС за останні десять років, та й у країнах ЄС вже давно видають виключно біометричні паспорти. Українці, які мають закордонні паспорти та мають діючу шенгенську візу, зможуть виїжджати за кордон, поки діятиме віза. В Європейському Союзі з 2006 року діє "Шенгенський прикордонний кодекс" який визначає правила, що регулюють переміщення людей через кордони та створює умови для в'їзду громадян третіх країн. У кодексі зазначено, що немає жодної додаткової вимоги до подорожуючих, які їдуть до ЄС за безвізовим режимом. Так, європейські прикордонні служби перевірятимуть мету поїздки тих, хто їде за безвізовими умовами, але вимоги до них такі ж, як і до власників візи.

Головна мета візової та прикордонної перевірок – переконатися в тому, що людина не планує порушувати міграційні правила. В ЄС існує два ключових правила для тих хто подорожує, по-перше не працювати без робочої візи, по-друге – дотримуватися так званого правила, що визначає перебування в зоні Шенгену не більше 90 днів на кожні 180 днів. Тому важливо розуміти, що безвізовий режим з ЄС не надаватиме права на господарську, комерційну діяльність, працевлаштування чи роботу за контрактом в країнах Шенгенської угоди. Новий порядок поїздок надаватиме право на безвізовий в'їзд лише з приватною метою: туризм, відвідання друзів чи родичів, пошук бізнес-партнерів, відвідання семінарів, конференцій тощо.

У Шенгенському прикордонному кодексі визначені п'ять вимог, які поширюються на іноземців які подорожують як за візовим, так і за безвізовим режимом. Тож, в'їзд до країн ЄС дозволений тим громадянам, які, в першу чергу мають відповідні документи для перетину кордону, такі як закордонний паспорт, дипломатичний паспорт та інші. Якщо вони можуть обґрунтувати мету та умови свого перебування в ЄС та мають достатньо коштів як для перебування в ЄС, так і для повернення до України. Також важливо, що кодекс зазначає що такі громадяни не повинні перебувати у переліку осіб, яким заборонений в'їзд до ЄС та не становлять загрози для громадського порядку, безпеки, громадського здоров'я та міжнародних відносин. Науковці та аналітики стверджують, що візовий режим є досить застарілим інструментом, саме тому ЄС поступово скасовує його для інших держав. Зберігає його лише для тих держав, у яких є високий рівень візових відмов, а Україна вже давно не є такою.

Реалізація спільних проектів з ЄС, в тому числі безвізового режиму, вимагає від українських державних і ділових кіл знаходження балансу інтересів для досягнення вищого рівня євроінтеграції. Більшість вимог, які Україна змушена виконати для майбутнього повноправного членства в ЄС, збігатимуться з програмою основоположних реформ, що надасть потужний поштовх загальному розвитку нашої держави.

УДК 342.7

КУЗЬМЕНКО Я.П., канд. юрид. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
ua_bnau@mail.ru

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ

На сучасному етапі розвитку вітчизняної та зарубіжної правової науки увагу вчених привертало лише окремі аспекти феномена прав людини. Проблемам з'ясування сутнісних ознак поняття прав людини, вихідних засад феномена прав людини, а відтак, і формулювання визначення загальнотеоретичного поняття прав людини присвячені окремі праці вітчизняних авторів: Т. Андрусяка, М. Вітрука, С. Горбунова, А. Гусева, В. Горшеньова, Б. Ебзєєва, М. Заїчковського, І. Ковальова та ін.

Введення у Конституцію України положення про те, що людина, її життя, здоров'я, недоторканність та безпека визнаються найвищою соціальною цінністю, а права й свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави (ст. 3), а також закріплення у цьому Основному Законі правила стосовно того, що чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість котрих надана Верховною Радою України, є частиною національного права (ч. 1. ст. 9), становлять вагомі кроки у цьому напрямку [3, с. 2–3].

Норма ст. 27 Конституції України стала першою в історії держави, яка проголосила право кожної людини на життя на законодавчому рівні. Хоча право людини на життя в радянській юридичній літературі не заперечувалося, відсутність наукових досліджень, практики правового регулювання та, відповідно, застосування вказаного права призводить до потенційних труднощів у забезпеченні права людини на життя на сучасному етапі [3, с. 5].

В юридичній літературі існує декілька видів прав і свобод: громадянські, політичні, економічні, соціальні, культурні. Але особливої уваги потребують громадянські права і свободи, які не мають однозначної назви в юридичній літературі.

Так, існує десять найменувань: громадянські; елементарні; особисті; особові; особистісні; життєві; фізичні; індивідуальні; права і обов'язки в галузі індивідуальної свободи та особистої безпеки; права і свободи людини та громадянина у сфері особистої безпеки та приватного життя [2, с. 38].

Суспільство, яке утверджує пріоритет людської особистості, як найважливішої соціальної цінності, має право вимагати від держави та її органів визнання, дотримання і захисту прав та свобод людини і громадянина. Виконання державою покладених на неї обов'язків перед суспільством і людиною передбачає турботу про створення ефективно діючих механізмів відновлення прав та свобод особистості та її правового захисту від будь-яких порушень і неправомірних обмежень, у тому числі таких, що виходять від самої держави, її органів та посадових осіб [1, с. 98].

Отже слід зазначити, що права людини – це певні її можливості, об'єктивно зумовлені характером та досягнутим рівнем розвитку суспільства, які обґрунтовані з позиції моральних норм, домінуючих у відповідному суспільстві, спрямовані на забезпечення гідних умов існування та нормального розвитку людини, а отже, – й на утвердження її самоцінності як унікальної родової біосоціальної істоти.

Список використаних джерел

1. Рогова О.Г. Про час виникнення права людини на життя: загальнотеоретичний аналіз / О.Г. Рогова // Вісник АПрНУ. – № 4 (43). – С. 198–207.
2. Добрянський С. Застосування Конвенції як вияв діалектики загального та одиничного у праворозумінні / С. Добрянський // Право України. – 2000. – № 11. – С. 38–41.
3. Конституція України – Основний Закон держави і суспільства: навч. посіб. – Харків: Факт, 2001. – 230 с.

УДК 349.4

ЛОМАКІНА І.Ю., канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

loma.76@mail.ru

ВИНЯТКОВЕ ЗНАЧЕННЯ ТА ПРІОРИТЕТНІСТЬ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ЯК БЕЗПОСЕРЕДНЬОГО ОБ'ЄКТУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Відповідно до чинного законодавства України пріоритетність розвитку сільського господарства зумовлена двома чинниками, по-перше, винятковою значущістю та незамінністю виробленої продукції сільського господарства в життєдіяльності людини і суспільства. Фізіологічна потреба у продуктах харчування, або потреба у їжі, відрізняється від багатьох інших потреб людини. Ця відмінність полягає у тому, що таку потребу має бути задоволено безумовно; задоволення цієї потреби не може бути замінено іншим способом. Разом з тим потреба в їжі обмежена фізіологічними потребами людського організму. Людина споживає їжі стільки, скільки потрібно для підтримання життєвих функцій організму. Цю потребу не можна задовольнити в запас. По-друге, потребою відродження селянства як господаря землі, носія моралі та національної культури.

Селянство – це крупномасштабна верства населення країни, її громадян, яка забезпечує реалізацію унікальної соціально-економічної місії стосовно продовольчої безпеки держави.

Поняття «сільське господарство» традиційно усталене, під яким розуміють одну із гловних галузей матеріального виробництва; вирощування сільськогосподарських культур і розведення сільськогосподарських тварин з метою отримання продовольства і сировини для промисловості.

Ґрунтовний аналіз поняття «сільське господарство» та його співвідношення з термінами аграрний сектор та аграрна сфера було проведено на монографічному рівні. В.І.

Курило підсумовуючи дослідження понять сільське господарство, аграрний сектор та аграрна сфера та їх співвідношення, робить висновок, що первинним поняттям є сільське господарство, яке розширюється за рахунок обслуговуючих і переробних галузей до аграрного сектору економіки, який у сукупності з соціальною інфраструктурою сільської місцевості складає аграрну сферу.

Визначення державного регулювання сільського господарства як правової категорії – це врегульовані правовими нормами суспільні відносини, в яких реалізується діяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інших уповноважених суб'єктів, які безперервно, цілеспрямовано, у межах своїх повноважень, визначених державною аграрною політикою, впливають на виробництво, переробку, реалізацію сільськогосподарської продукції та інші види аграрних відносин з метою забезпечення продовольчої безпеки, ефективного використання земельних та інших природних ресурсів, дотримання аграрного законодавства, попередження аграрних правопорушень та захист прав людини і громадянина.

УДК 343.1

ЩЕРИЦЯ С.І., канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

shchieritsia@mail.ru

ДЕЯКІ АСПЕКТИ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ ЗЛОЧИННОСТІ СЕРЕД НЕПОВНОЛІТНІХ

В даний час у суспільстві спостерігається зростання негативних явищ, що свідчить про об'єктивні та суб'єктивні умови для їх виникнення, про протиріччя суспільного розвитку, про соціальну дезорганізацію суспільства. Радикальні соціальні зміни ведуть до того, що життєвий досвід людей перестає відповідати ідеалам, які втілені в цінностях та нормах суспільства.

Проблема неповнолітніх злочинців – це проблема їх виховання, вплив мікросередовища, де особа народжується, зростає, та черпає життєвий досвід. У вузькому розумінні під вихованням розуміють ціленаправлену діяльність по формуванню позитивних якостей людини, яка здійснюється в основному у системі навчально-виховних установ під керівництвом педагогів. В широкому розумінні поняття «виховання» аналогічно поняттю «соціалізація», яка означає процес поповнення суспільства новими корисними членами, або процес входження особи в суспільство. Виховання, як педагогічна діяльність може досягнути позитивних результатів лише в умовах сприятливого середовища і при наявності можливостей для всестороннього розвитку індивідуальних здібностей. В ході соціалізації індивід відчуває як негативний, так і позитивний вплив тих, чи інших суспільних процесів, у нього повинна виникнути правильна з точки зору інтересів суспільства поведінка, яка має відповідати загальноприйнятим соціальним нормам. Але в сучасних умовах, в силу певних об'єктивних і суб'єктивних факторів, в процесі соціалізації мають місце небажані наслідки. Вони призводять до десоціалізації індивіда, що знаходить своє вираження у формуванні антисуспільного типу особистості, що включає в себе особистість правопорушника і особистість злочинця. Антисоціальна особистість виражає негативні суспільні відносини, які виступають як негативні морально-психологічні якості. Їх зовнішнім проявом є скоєння даною особою негативних вчинків.

Серед причин зростання протиправних проявів серед неповнолітніх можна виділити зростання негативних явищ, протиріччя суспільного розвитку, його соціальну дезорганізацію. Сукупність антисоціальних якостей, які утворюють особистість злочинця, складаються внаслідок десоціалізації індивіда ще до скоєння злочину і виступають в якості суб'єктивної

умови його здійснення. Говорити про наявність таких якостей у особи слід по її антисоціальним діям. До тих пір, поки особа не скоїла злочину поняття особистості злочинця до неї застосовуватися не повинно. Лише факт скоєння кримінально караного діяння дає підстави для якісної нової соціально – правової оцінки особи як особистості злочинця. Якщо ж індивід допускає аморальні вчинки і порушує правила співіснування, або ж скоює некримінальне правопорушення, то в цих випадках слід говорити про аморальну особистість або ж особу правопорушника.

Враховуючи вищевикладене можна зробити наступний висновок. Злочини, що скоюються неповнолітніми характеризуються генезисом та специфічною мотивацією, яка відрізняється від дорослого населення. Це обумовлено специфікою виховання життєдіяльності, соціально-психологічними характеристиками та статусом, який займають неповнолітні у суспільстві. Відхилення від норм поведінки повинні бути предметом уваги перш за все в тому мікросередовищі, де формується людина як особистість – в сім'ї, школі, трудовому колективі. Саме тут в першу чергу слід вести клопітку роботу по попередженню антисоціальних навичок та звичок.

УДК 342

МУКОЇДА І.І., студентка 1 курсу
Науковий керівник – **ТЕРЕЩУК М.М.**, ст. викладач
Білоцерківський національний аграрний університет
Mukoidainna1999@mail.ru

ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ ПРАВОВІДНОСИН У СИСТЕМІ ПРАВА УКРАЇНИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Проблема змісту є центральною в загальній теорії права і саме вона викликає найбільші суперечки в юридичній науці – починаючи з визначення даної категорії і закінчуючи більш детальними питаннями і положеннями. Актуальність роботи обумовлена самою постановкою проблеми, динамікою розвитку суспільних відносин і потребою їх регулювання.

Зміст правовідносин має двоякий характер. Розрізняють юридичний і фактичний зміст.

Юридичний зміст правовідносин – це можливість відповідних дій уповноваженого, необхідність відповідних дій або необхідність утримання від заборонених дій зобов'язаного, фактичний – самі дії, в яких реалізуються права і обов'язки. Юридичний і фактичний зміст не тотожні. Перший значно ширший за інший і включає в себе невизначену кількість можливостей. Зміст правовідносин – це суб'єктивні юридичні права і обов'язки. Суб'єктивне право і відповідний йому обов'язок утворюють юридичний зв'язок уповноваженої і зобов'язаної сторони. Причому правові відносини можуть складатися з одного чи декількох юридичних зв'язків.

Існують два типи правових зв'язків: відносні, які виникають між окремими особами (суб'єктами права), і абсолютні – між суб'єктами права і суспільством. Суб'єктивне право – це дозволена і гарантована законом персональна можливість певної поведінки суб'єкта правовідносин, яка може здійснюватись, а може і не здійснюватись [5, с. 544]. Звідси можна визначити наступні ознаки суб'єктивного права:

1. Суб'єктивне право – критерій можливої поведінки особи. Стосовно суб'єктивного права цей критерій включає в себе вид і міру можливої поведінки.
2. Зміст аналітичного права встановлюється нормами права і юридичними фактами.
3. Здійснення суб'єктивного права забезпечене обов'язком іншої сторони. В одних випадках обов'язок полягає в тому, щоб утриматися від дій, які порушують суб'єктивне право іншої сторони, в інших – дане право забезпечується виконанням обов'язку, тобто активними діями зобов'язаної особи.

4. Суб'єктивне право надається особі для задоволення її інтересів, і при відсутності останнього стимул для здійснення суб'єктивного права губиться.

5. Дане право складається не тільки з можливості, але і з юридичної чи фактичної поведінки уповноваженої особи.

Юридичний обов'язок – це передбачена законом необхідність певної поведінки особи, забезпечена можливістю державного примусу [2, с. 369].

Юридичний обов'язок має наступні ознаки:

1. Це міра необхідної поведінки, точне визначення того, якою вона повинна бути.

2. Він встановлюється на підставі юридичних фактів і вимог правових норм.

3. Обов'язок встановлюється в інтересах уповноваженої сторони – окремої особи чи суспільства (держави) в цілому.

4. У зобов'язаній особи немає вибору між виконанням і невиконанням обов'язку. Невиконання чи неналежне виконання юридичних обов'язків є правопорушенням і зумовлює заходи державного примусу [3, с. 634].

Юридичний обов'язок має три основні форми: утримання від заборонених дій (пасивна поведінка); здійснення конкретних дій (активна поведінка); обмеження в правах особистого, майнового чи організаційного характеру (заходів юридичної відповідальності) [4, с. 204].

Права і обов'язки суб'єктів правовідносин тісно пов'язані між собою: не можна одержати які-небудь права, щоб одночасно не виникли певні обов'язки. Набуваючи права на земельну ділянку, наприклад, ми водночас беремо на себе ряд обов'язків, зокрема, «використовувати її відповідно до цільового призначення» [1, с. 37] (під городництво, будівництво тощо). І суб'єктивне юридичне право, і суб'єктивний юридичний обов'язок об'єднує те, що вони: впливають із юридичних норм, забезпечуються державою, не безмежні, а існують у певних суворих рамках – це завжди «міра» поведінки.

Отже, проблема визначення змісту правовідносин особи належить до числа найважливіших у правовій науці, оскільки ця категорія використовується різними галузями права.

Список використаних джерел

1. Земельный кодекс Украины. – Харьков: ТОВ «Одиссей», 2002. – 248 с.
2. Правознавство: навч. пос. / за ред. В.В. Копейчикова. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 480 с.
3. Скакун О.Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс): підручник / О.Ф. Скакун. – Харків: Еспада, 2006. – 776 с.
4. Волинка К.Г. Теорія держави і права: навч. посіб. / К.Г. Волинка. – К.: МАУП, 2003. – 240 с.
5. Теорія держави і права: підручник: акад. курс / О.В. Зайчук, А.П. Заєць, В.С. Журавський та ін.; за ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко. – 2-е вид., перероб. і доповн. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 688 с.

УДК 341.39

СОКИРИНСЬКА О.А., канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

o.sokirinska@ukr.net

МІЖНАРОДНИЙ ЗБРОЙНИЙ КОНФЛІКТ ТА ЗБРОЙНИЙ КОНФЛІКТ НЕМІЖНАРОДНОГО ХАРАКТЕРУ

Оскільки традиційні закони війни та закони про військові злочини відносились виключно до міжнародних конфліктів, державам, що звинувачували одна одну в їх порушенні або скоєнні військових злочинів, було необхідно кваліфікувати конфлікт як дійсно міжнародний, а не внутрішній. До прикладу, практично всі аспекти Женевських Конвенцій та Додаткового протоколу I стосуються виключно міжнародних конфліктів. Їх застосовують "у випадку оголошення війни або будь-якого іншого збройного конфлікту [між державами] навіть в тому випадку, коли одна з них не визнає стану війни", так само як "і в усіх випадках окупації всієї або частини території [держави], навіть якщо така окупація не зустрине жодного збройного

спротиву" [1]. Легко кваліфікувати випадки вторгнення, нападу, артилерійського бомбардування або нападу з повітря, що здійснюються однією державою проти іншої, але в більш складних випадках, воюючі сторони та держави, що спостерігають за ситуацією, можуть мати різні точки зору на конфлікт. Одним з таких складних, але вкрай типових в наш час випадків є громадянська війна з іноземним втручанням або провокацією, але без участі іноземної держави в класичних військових діях. Яким повинен бути рівень іноземного втручання у випадках, подібних Боснії або Заїру, щоб можна було застосувати Женевські Конвенції? Міжнародне право не пропонує точної відповіді на таке це питання. Міжнародний Суд дотримується тієї точки зору, що іноземна держава відповідальна за дії однієї із сторін у громадянській війні, якщо: 1) ця сторона де-факто є агентом даної держави або 2) дана держава іншим способом наказує цій стороні скоїти певні дії. Міжнародний комітет Червоного Хреста (МКЧХ) запропонував коментар до Женевських Конвенцій в якому запропонував, знизити цей поріг, та зосередити загальну увагу на тому, хто прийняв рішення, що призвело до протиправних дій, але це питання й досі не врегульовано.

Юридичні наслідки кваліфікації того чи іншого конфлікту як конфлікту не міжнародного характеру дуже серйозні. По-перше, у випадку громадянських війн Женевські Конвенції забезпечують лише найелементарніший захист – через дію статті 3, яка є загальною для всіх конвенцій. Ця стаття забороняє певні кричущі порушення людської гідності, такі, як, вбивство, тортури, жорстоке поводження та захоплення заручників. По-друге, Додатковий протокол II від 1977 року, який розглядає саме конфлікти неміжнародного характеру, забезпечує при таких конфліктах значно менш високий рівень захисту, ніж Женевські Конвенції у випадках міжнародних конфліктів. По-третє, у випадках переслідування винних у військових злочинах конвенції передбачають кримінальну відповідальність тільки за порушення, що скоєні тільки під час міжнародних збройних конфліктів.

Тим не менше, події останніх конфліктів та рішення Міжнародного Суду щодо них показали, що можна притягати до відповідальності і за військові злочини, що були скоєні під час конфліктів неміжнародного характеру, не встановлюючи, при цьому, будь-якого зв'язку з міжнародним конфліктом, а спираючись на спеціальні статuti та звичайне міжнародне право.

Список використаних джерел

1. Женевська Конвенція про покращення долі поранених та хворих у діючих арміях. Женева, 12 серпня 1949 р. *Перша Женевська Конвенція (1949)*.
2. Женевська Конвенція про покращення долі поранених, хворих та осіб, що потрапили у карабетрошу, із складу збройних сил на морі. Женева, 12 серпня 1949 р. *Друга Женевська Конвенція (1949)*.
3. Женевська Конвенція про поводження з військовополоненими. Женева, 12 серпня 1949р. *Третя Женевська Конвенція (1949)*.
4. Женевська Конвенція про захист цивільного населення під час війни. Женева, 12 серпня 1949р. *Четверта Женевська Конвенція (1949)*.
5. Додатковий протокол I до Женевських Конвенцій від 12 серпня 1949р., який стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів. Женева, 8 червня 1977 р. *Додатковий протокол I*.
6. Додатковий протокол II до Женевських Конвенцій від 12 серпня 1949 р., який стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру. Женева, 8 червня 1977 р. *Додатковий протокол II*.

УДК 349.3

МАЛИШКО І.В., ст. викладач

Білоцерківський національний аграрний університет

malovichkoInna@meta.ua

ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ БЕЗПРИТУЛЬНИХ ДІТЕЙ

Проблема існування безпритульних дітей характерна для України від найдавніших часів і до тепер. Для її ефективного вирішення сьогодні необхідно ретельно дослідити та

вивчити історичний досвід правового регулювання відносин із соціального захисту даних осіб, надання їм різноманітних видів підтримки. При дослідженні законодавства України у сфері соціального захисту безпритульних дітей можна виділити «трих китів» цієї системи: менталітет нашого народу, адже протягом всього історичного розвитку слов'янам завжди було властиво допомагати слабшим, знедоленим; державу, адже саме вона відіграла головну роль у становленні законодавства в цій сфері, створенні інфраструктури для даної соціальної групи; релігію, адже християнська віра закликає до любові до ближнього, співчуття, доброчинності. Законодавство України про соціальний захист безпритульних дітей пройшло тривалий час свого розвитку, в якому можна виокремити наступні періоди: 1) дорадянський; 2) радянський; 3) пострадянський (сучасний).

На території сучасної України соціальний захист у цілому почався з доброчинності. У часи Київської Русі проявлялися гуманність, співчуття та милість у ставленні народу до бездоглядних і безпритульних. Для таких людей утворювались спеціальні заклади, прототипи сьгоднішніх притулків, які носили назву «божедомки». Особливої уваги заслуговує розвиток законодавства починаючи з часів здобуття Україною незалежності. Дослідження міжнародно-правової нормативної бази у сфері соціального захисту людини, зокрема, дозволяє стверджувати, що на сьгоднішньому етапі розвитку відсутні спеціальні нормативно-правові акти із соціального захисту бездомних і безпритульних осіб. Існують лише деякі норми, які закріплюють право кожного на житло та на підтримку з боку держави у разі його відсутності тощо. Проте, закріплення даних положень навіть у такому об'ємі є базою для формування національного законодавства у сфері соціального захисту даної суспільної групи. Слід зауважити, що соціальний захист населення та бездомних осіб і безпритульних дітей, у тому числі, здійснюється в Україні відповідно до положень міжнародно-правових актів, ратифікованих державою.

Перед Україною на сьгоднішній день постає завдання сформувати таке законодавство у сфері соціального захисту безпритульних дітей, яке б повністю відповідало стандартам, закріпленим у міжнародно-правових актах, ратифікованих Україною, та ратифікувати ряд актів, необхідних для інтеграції держави у Європу, що в майбутньому призведе до високого рівня соціального захисту даної категорії населення та ефективності їх реінтеграції у суспільство.

УДК 34.03

ТЕРЕЩУК М.М., ст. викладач

Білоцерківський національний аграрний університет
tereschuk2004@ukr.net

КАТЕГОРІЯ «ІНТЕРЕС» ЯК КРИТЕРІЙ ДИХОТОМІ ПРАВА

Одним з провідних критеріїв, визначеним ще за часів античності є інтерес. Його значення для визначення відмінностей між публічним та приватним правом є суттєвим.

Під категорією інтересу слід розуміти одну з соціологічних та юридичних категорій, за допомогою якої розкривається взаємозв'язок між об'єктивними закономірностями та діями суб'єктів. Категорія інтересу як одного з критеріїв розмежування права на публічне та приватне являє собою вектор діяльності суб'єкта права, охарактеризовує його поведінку та остаточну мету його вчинків. Проблема визначення інтересу знайшла своє відображення у працях багатьох вчених-правознавців. Аналіз їхніх праць дає змогу декілька підходів до визначення видів інтересу, до числа яких належить об'єктивний, суб'єктивний та змішаний, що об'єднує в собі як об'єктивний, так і суб'єктивний.

На нашу думку, коли держава здійснює дії від імені суспільства, вона не може не враховувати інтереси суспільства, тому наявність об'єктивних факторів впливу на рішення такого суб'єкта є беззаперечним.

Відсутність зацікавленості суб'єкта у вчиненні юридично значущих дій в деяких випадках зумовлює відсутність правовідносин в цілому та приватно-правового характеру зокрема.

До категорії інтересу слід віднести як фактори зовнішнього впливу, зокрема матеріальні потреби суб'єкта, так і свідомість, що зумовлює досягнення суб'єктом особистих цілей. Якщо перевести категорію інтересу в площину предмету дослідження, то можна розділити її на дві окремі підкатегорії – публічний інтерес та приватний інтерес. Публічний інтерес, на думку Ю.А. Тихомирова, є інтересом суспільства, задоволення якого покладено на державу шляхом його визнання та гарантування [1, с. 68]. Звідси виходить, що публічний інтерес є не інтересом держави, а суспільства в цілому, що забезпечується державою. Такий висновок цілковито підтримує Р.Я. Демків, який стверджує, що діяльність держави спрямована на захист публічного інтересу, тобто публічний інтерес є вищим за державний [2, с. 235].

Таке положення дає підстави вважати, що держава, як суб'єкт правовідносин не може мати власного інтересу, оскільки спрямовує свої дії на задоволення інтересів суспільства.

Виходячи з такого положення, вважаємо за доцільне погодитись з думкою Н.В. Сухаревої, яка вважає, що інтереси держави – це трансформовані інтереси соціальних груп, тобто у діяльності держави знаходять свій прояв інтереси суспільства [3, с. 54]. Головним, на наш погляд, є розуміння інтересу як критерію розмежування публічного і приватного права шляхом визначення його функціональної основи.

Отже, незважаючи на те, що публічний інтерес є, в першу чергу, інтересом суспільства або окремих соціальних груп, його носієм залишається держава, яка здійснює свою владу, задовольняючи свій власний інтерес, але діючи від імені суспільства.

Список використаних джерел

1. Тихомиров Ю.А. Публичное право: учебник / Ю.А. Тихомиров. – М.: Изд-во БЕК, 1995. – 496 с.
2. Демків Р.Я. Конституційне право України: курс лекцій / Р.Я. Демків. – Львів: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2012. – 332 с.
3. Сухарева Н.В. Сущность административно-правовых споров / Н.В. Сухарева // Юрист. – 1999. – № 10. – С. 52–57.

УДК 346.6

БИКОВЕЦЬ О.І., асистент

Білоцерківського національного аграрного університету
yalo77@ukr.net

ПРАВОВИЙ СТАТУС УПОВНОВАЖЕНОЇ ОСОБИ В СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

Реформа у сфері публічних закупівель пов'язана із політичними, правовими, соціальними, фінансовими, інституційними, етичними та технологічними завданнями, розв'язання яких сприятиме сталому соціально-економічному розвитку держави, конкурентоспроможності економіки та динамічній інтеграції України в міжнародні ринки, зокрема в спільний ринок ЄС. Важливим завданням інституційної реформи є професіоналізація публічних закупівель, що надасть можливість підвищити якість та керованість процесом організації процедур закупівлі, забезпечить економію бюджетних коштів, посилить підзвітність замовників та дозволить інтегрувати функцію публічних закупівель у цілісну систему управління державними фінансами. Професіоналізація публічних закупівель розглядається як необхідна складова адаптації до міжнародних стандартів та оптимізації в єдиній системі централізованих та децентралізованих публічних закупівель.

З метою професіоналізації публічних закупівель Законом України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 року № 922-VIII (далі – Закон) запроваджене нове поняття «уповноважена особа». Пунктом 35 статті 1 Закону уповноважена особа визначена як службова, по-

садова та інша фізична особа замовника, визначена відповідальною за організацію та проведення процедур закупівлі згідно із цим Законом на підставі власного розпорядчого рішення або трудового договору (контракту). Правовий статус особи – це система закріплених у нормативно-правових актах і гарантованих державою прав, свобод, обов'язків, відповідальності, відповідно до яких індивід як суб'єкт права координує своє поведінку в суспільстві. Вимоги до уповноваженої особи детально прописано у Примірному положенні про тендерний комітет або уповноважену особу (осіб), затвердженому наказом Мінекономрозвитку та торгівлі від 30.03.16 р. № 557 (далі – Положення № 557). Зокрема, у розділі III визначено умови роботи, вимоги до уповноваженої особи та обов'язки. Як передбачено п. 3.1 цього розділу, уповноважена особа здійснює діяльність на підставі рішення (наказу) замовника або трудового договору (контракту) відповідно до норм трудового законодавства. При цьому трудовий договір може укладатися строково, на невизначений строк або ж на строк проведення процедур закупівель. Отже, із законодавчого визначення вбачається, що уповноважена особа є повноцінним працівником установи, на якого поширюються вимоги та гарантії, передбачені КЗпП, колективним договором, іншими внутрішніми та зовнішніми розпорядчими документами у сфері трудового законодавства.

Як правило, вимоги працівників, які претендують на обіймання тієї чи іншої посади, встановлюються згідно з Довідником кваліфікаційних характеристик професій працівників. Наказом Мінекономрозвитку від 10.08.2016 № 1328 внесено зміни до національного Класифікатора професій ДК 003:2010, якими введено нову професію «Фахівець з публічних закупівель» (код КП 2419.2). Таким чином, замовники мають правові підстави вводити до штатного розпису відповідних фахівців з питань закупівель. Крім того, замовнику закупівель при прийнятті на роботу уповноваженої особи слід керуватися Положенням № 557 та загальними вимогами до посади, на яку прийнято уповноважену особу. Так, п. 3.6 Положення № 557 передбачено такі вимоги до претендента на посаду уповноваженої особи: вища освіта; досвід роботи у сфері закупівель не менше двох років; належний обсяг знань чинного законодавства у сфері публічних закупівель та практика його застосування. Не може бути уповноваженою фізична особа яка створює конфлікт інтересів між учасниками та замовником, а також народні депутати і депутати місцевих, районних та обласних рад.

Права та обов'язки уповноваженої особи подібні до прав та обов'язків тендерних комітетів. Зокрема, уповноважена особа зобов'язана дотримуватись у роботі принципів роботи визначених у п. 3.9 Положення № 557, виконувати функції із складання, подання та зберігання документації публічних закупівель, організувати роботу з питань публічних закупівель, дотримуватись норм чинного законодавства з питань закупівель за бюджетні кошти, виконувати інші обов'язки, передбачені трудовим договором, колективним договором, іншими внутрішніми та зовнішніми документами. Статтею 11 Закону на уповноважену особу покладено обов'язок забезпечити об'єктивність та неупередженість під час процесу організації та проведення процедур закупівлі в інтересах замовника. На виконання покладених законодавством та трудовим договором завдань уповноваженій особі надано право вимагати, у межах компетенції, від працівників установи (організації) різного роду документи, організувати та брати участь у нарадах, комісіях тощо, проходити навчання з питань організації та здійснення закупівель, брати участь у процесі планування видатків на закупівлю товарів, робіт, послуг, та інші права визначено трудовим законодавством, трудовим та колективним договорами. Крім того, уповноваженій особі може надаватися право на підписання договорів про закупівлю. Що стосується відповідальності, то уповноважена особа персонально відповідають за прийняті нею рішення і вчинені дії (бездіяльність) відповідно до законів України; за повноту та достовірність інформації, що оприлюднюється на веб-порталі Уповноваженого органу; за порушення вимог, визначених Законом у сфері публічних закупівель.

Отже, впровадження інституту уповноважених осіб у сфері публічних закупівель надасть можливість підвищити якість та керованість процесом організації процедур закупівлі, дозволить вирішити проблеми відсутності достатньої кількості штатних працівників, необ-

хідних для створення тендерних комітетів, що особливо є характерним для «малих» замовників, наприклад, сільські ради, заклади культури та освіти тощо.

Загалом впровадження даного інституту сприятиме розвитку сталої та узгодженої та ефективної інституційної інфраструктури у сфері публічних закупівель, а також удосконаленню підзвітності та професійної етики органів державної влади у цій сфері.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 року № 922-VIII // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/922-19>.

2. Наказ Мінекономрозвитку та торгівлі від 30.03.16 р. № 557 «Про затвердження Примірного положення про тендерний комітет або уповноважену особу (осіб)» // <http://zakon.gbb.com.ua/regulations/1521/8196/8197/486907/>.

3. Наказ Мінекономрозвитку від 10.08.2016 № 1328 «Про затвердження Зміни № 5 до національного класифікатора України ДК 003:2010» // http://www.leonorm.com.ua/P/NL_DOC/UA/2016/Nak1328.htm.

УДК 342.9

САМОЙЛОВИЧ А.А., ст. викладач

Білоцерківський національний аграрний університет

a.samoylovych@gmail.com

ОБ'ЄКТ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ У ГАЛУЗІ РОСЛИННИЦТВА

Об'єкт правопорушення являється важливою конструктивною частиною адміністративного правопорушення (проступку), головною умовою того, що протиправне діяння буде вірно кваліфіковано, оскільки будь-яка протиправна дія не може визнаватися такою, якщо діяння не направлено на певне коло суспільних відносин, які охороняються нормами адміністративного права. Також відзначимо, що об'єкт дозволяє розмежувати види протиправних діянь (адміністративні, цивільні, кримінальні тощо).

Об'єктом адміністративного правопорушення виступають лише ті суспільні відносини, які врегульовуються правом (тобто правовідносини) та перебувають під охороною адміністративно-деліктних санкцій / Гуржій Т.О. Адміністративне право України: [навч. посібник] (Т.О. Гуржій. – К.: КНТ, 2011. – 680 с. – С. 273).

Найбільш наближене законодавче поняття існує відповідно до ст. 1 Закону України «Про насіння і садивний матеріал», згідно з яким – «Сільськогосподарські рослини» – культурні рослини, представлені сортами (гібридами), що використовуються для виробництва сільськогосподарської сировини і продуктів харчування. Для вірного визначення об'єкта правопорушення у галузі рослинництва необхідно визначити предмет та коло суспільних відносин яким може бути нанесено шкоду.

Стосовно предмету правопорушення можна звернути увагу на те, як рослинництво визначають у навчальній літературі, – рослинництво є галузь сільськогосподарського виробництва, що ґрунтується на вирощуванні культурних сільськогосподарських рослин із метою одержання продуктів харчування та сировини для переробної промисловості. Рослинництво поділяється на підгалузі, основними з яких є: зернове господарство, цукробуряківництво, картоплярство, льонарство, овочівництво, плодівництво, кормовиробництво. (Аграрне право України / В.М. Єрмоленко, О.В. Гафурова, М.В. Гребенюк та ін.; за ред. В.М. Єрмоленка. – К., 2010. – 608 с. – С. 311).

Для правильного визначення поняття об'єкта правопорушення у галузі рослинництва, на нашу думку необхідно визначити коло суспільних відносин, які обслуговує дана галузь:

- у сфері карантину рослин;
- у сфері захисту рослин;

- у сфері охорони прав на сорти рослин;
- у сфері насінництва;
- у сфері садивного матеріалу;
- у сфері регулювання обігу пестицидів та агрохімікатів;
- у сфері діяльність щодо розвитку ринку зерна;
- у сфері діяльності щодо виробництва цукру та цукрових буряків;
- у сфері виноробства та виноградарства.

Таким чином об'єктом правопорушення у даній галузі є суспільні відносини, посягагтя на які завдає шкоди суспільним відносинам у сфері захисту рослин, встановленому порядку використання пестицидів та агрохімікатів, виробництва сільськогосподарської продукції, у сфері здійснення фітосанітарного контролю, раціональному землекористуванню та охороні земель сільськогосподарського призначення, які використовуються вирощування продукції рослинництва тощо.

УДК 341.1/8

МЕЛЬНИК Л.М., канд. політ. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
 Milam2015@ukr.net

ПРОБЛЕМА КЛОНУВАННЯ ЛЮДИНИ: ПРАВОВИЙ ТА РЕЛІГІЄЗНАВЧИЙ АСПЕКТИ

Бурхливий розвиток філософії, медицини, технічний прогрес призводить до зміни тих чи інших суспільних відносин. «Науковий бум», що мав місце в середині ХХ століття і який триває на сьогодні ставить перед людиною безліч можливостей, яких до того часу не існувало, серед них, зокрема, клонування. Клонування – це етична й наукова проблема кінця ХХ–початку ХХІ століття, що полягає в можливості отримання декількох організмів, повністю ідентичних один одному, шляхом безстатевого розмноження. Також під цим терміном розуміють отримання копій клітин, генів, одноклітинних і навіть багатоклітинних організмів лабораторними методами в штучно створеному середовищі.

Процес клонування людини є явищем, яке викликає багато суперечок у науковому середовищі. Разом з тим, простежується більш негативна тенденція до процесу клонування людини. Досліджуючи правове регулювання процесу клонування в різних країнах світу можна відмітити, що більшість держав відмовилася від репродуктивного клонування, тоді як терапевтичне клонування дозволяється. Так у 1997 році Загальною декларацією ЮНЕСКО було заборонено клонування людини. Більше того, було схвалено Додатковий протокол про заборону клонування людини до Конвенції Ради Європи про права людини та біомедицину 1997 року, до якого приєдналися більшість країн Європейського Союзу. Однак, «недоопрацюванням» Додаткового протоколу є те, що він не здійснює розрізнення між репродуктивним та терапевтичним клонуванням. Проте, у 2000 році Хартіями Європейського Союзу про основні права заборонялося лише репродуктивне клонування, а дозволено лише терапевтичне клонування. Також було прийнято низку національних законів, що забороняли саме репродуктивне клонування людини, зокрема в Бельгії, Великобританії, Австралії, Іспанії, Італії, Німеччині, Франції, Швеції, Японії, США, Нідерландах.

Україна у 2004 році прийняла Закон «Про заборону репродуктивного клонування людини». Так, ст. 1 вищезазначеного Закону гласить: «В Україні забороняється репродуктивне клонування людини. Дія цього Закону не поширюється на клонування інших організмів» [Закон України «Про заборону репродуктивного клонування людини» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2231-15>].

Зазначимо, що не поширюється дія цього Закону і на терапевтичне клонування. Викликає резонанс процес клонування у різних релігіях. Так, усі світові релігії вважають явище клонування протиприродним, адже людина не може стати на рівні Бога, хоча у всіх священних текстах не міститься прямої вказівки на заборону клонування. А тому, церковна опозиція щодо клонування людини не може посылатися на Святе письмо.

Таким чином, негативне ставлення релігії до клонування людини немає устанавленого моральнісного підґрунтя. Отже, проблему клонування людини потрібно розглядати у контексті прогресу науки, можливості і необхідності його регламентації, у тому числі і правової регламентації клонування людини як на національному так і на міжнародному рівнях.

УДК 002.2(477)

ХАРЬКОВЩЕНКО Ю.Є., канд. філос. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
kaffilosipolit@ukr.net

КНИГОДРУКАРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ Ф. СКОРИНИ В УКРАЇНІ

На сторінках більшості підручників з історії України початківцем книговидавничої справи прийнято вважати І. Федорова. Однак історії відомо той факт, що перші друковані книги видрукувані Ф. Скориною на українських землях з'явилися майже на п'ятдесят років раніше чим праці І. Федорова. Підкреслимо, що й на могилі самого І. Федорова напис про те, що він «друкарство занедбане обновив».

Книги, які побачили світ завдяки діяльності Ф. Скорини розповсюджувалися і переписувалися в Україні. Більше того, у науковому товаристві поширена версія, що рукописи книг неопублікованих частин Біблії є вихідцями з західних міст України – Львова та Кременця. Таку гіпотезу висуває і доводить польський дослідник М. Гембарович у науковій розвідці «Іван Федоров і його діяльність в 1569–1583 роках на тлі епохи». М. Гембарович підтверджує свою версію виходячи із фактів біографії білоруського просвітника.

Польський мистецтвознавець М. Гембарович звертає увагу, що на початку 1520 року Ф. Скорина наніс візит Альбрехту Гогенцоллерну – останній великий магістр Тевтонського ордену, який перейшов у лютеранство. Вже у травні цього ж року герцог Альбрехт Гогенцоллерн звернувся до віленського воєводи Альбрехта Гаштовта з проханням взяти опіку над родиною Ф. Скорини. Проте згодом герцог Альбрехт Гогенцоллерн звинувачує Ф. Скорину, що він таємно покинув Кенігсберг і з ним виїхали два євреї – лікар та друкар.

Дослідник аргументує, що друкарем був один із синів Самуїла з Галичу. Коли ж А. Гогенцоллерн почав шукати друкаря з Галичу та Ф. Скорину, то останній вимушений був йти на службу до віленського єпископа Яна, сина короля Зигмунта, який на той час отримав Кременецьке староство. І саме в Кременці переховувалися Ф. Скорина з друкарем. М. Гембарович доходить висновку, що оскільки всі рукописні списки біблійних книг, які науковці гіпотетично пов'язують з ненадрукованою частиною Скорининої Біблії, походять зі східної частини Галичини й Поділля, то в Кременці вона й повинна була друкуватися. Викликає інтерес і думка з цього приводу львівської мистецтвознавиці Л. Григорчук, що написи ікон із західноукраїнських земель, датованих орієнтовно XV – початком XVI ст., дуже близькі за графікою до шрифту видань Ф. Скорини. Тому дослідниця висловлює припущення, що на іконописців впливала графіка видань Ф. Скорини або ж існувало джерело, спільне для цих видань й українських ікон.

Отже, можемо констатувати, що друкарська та просвітницька діяльність в Україні Ф. Скорини залишила глибокий слід у розвитку культури нашого народу. Ф. Скорина – перший слов'янський книгодрукар, який усвідомлював книгу як засіб освіти, а до своєї діяльності ставився як до виробництва матеріалу для читання, для духовного збагачення людини.

ОБЮХ Н.М., канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

obiju2nm@gmail.com

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ «БІОБЕЗПЕКА» В ЕКОЛОГІЧНОМУ ПРАВІ

Поняття «біологічна безпека» є відносно новим у науці екологічного права. Взагалі первинне значення поняття «біобезпека» пов'язане із характеристикою заходів боротьби із біологічною зброєю та біологічним тероризмом. Однак концепція біобезпеки є набагато ширшою, визнаючи не лише небезпеку біологічної зброї, але й інші небезпечні для людини біологічні фактори. Це стосується насамперед погіршення санітарно-гігієнічних умов, появи небезпечних масових захворювань, неконтрольованого використання генно-модифікованих організмів тощо.

Біологічна безпека в цілому означає стан навколишнього середовища (включаючи приміщення, одяг, прилади, продукти харчування), за якого людина з вірогідною ймовірністю не зазнає певного захворювання у результаті проникнення в організм хвороботворних мікробів. Разом з тим забезпечення біобезпеки – це постійний безперервний процес, оскільки мікроорганізми завжди були, є і будуть, навіть якби була можливість їх подолати.

У міжнародних правових документах поняття «біобезпека» розглядається з різних точок зору. Так, наприклад, у Керівних принципах ВООЗ з лабораторної безпеки «біобезпека» розглядається як принципи або технології, які застосовуються з метою попередити непередбачувану експозицію патогенам і токсинам чи їх вільне вивільнення.

Ще одним важливим документом, який визначає принципи біобезпеки у сфері використання біотехнологій, є Картахенський протокол про біобезпеку до Конвенції про біорізноманіття (2000 р.). Дана конвенція спрямована на те, щоб врегулювати питання переміщення живих організмів, які виникли в результаті використання біотехнологій. В центрі уваги протоколу – забезпечення безпечного використання біотехнологій.

Термін «біобезпека» також вживається у програмних документах Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО). Біобезпека визначається ФАО як стратегічний і комплексний підхід, що охоплює політичні та правові інструменти, які використовуються для аналізу та управління ризиками у таких сферах, як безпека харчових продуктів, життя та здоров'я тварин і рослин та пов'язані з ними екологічні ризики.

В українському законодавстві також використовується поняття «біобезпека». Одним із таких прикладів є Закон України «Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів» від 31.05.2007 р. У даному Законі біологічна безпека визначається як стан середовища життєдіяльності людини, при якому відсутній негативний вплив його чинників (біологічних, хімічних, фізичних) на біологічну структуру і функцію людської особи в теперішньому і майбутніх поколіннях, а також відсутній незворотній негативний вплив на біологічні об'єкти природного середовища (біосферу) та сільськогосподарські рослини і тварини.

Отже, поняття «біобезпека» може оцінюватися як стан захищеності навколишнього середовища, життя і здоров'я людини від будь-якого негативного впливу біологічних агентів, здатних суттєво погіршити умови життєдіяльності людини та живих організмів. Біобезпека завжди пов'язана із біологічним ризиком в процесі діяльності людини.

УДК 340

РОСАВІЦЬКИЙ О.О., ст. викладач
Білоцерківський національний аграрний університет
aleksros86@gmail.com

ВПЛИВ ХРИСТІЯНСТВА НА ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОСТІ В ЄВРОПІ

Як відомо, соціальні норми являють собою певний зразок чи взірць поведінки індивідуума у визначеному соціумі. Саме до соціальних – відносяться норми релігії, тобто відношення певного соціуму до духовного чи певних божественних канонів, та норм права, що формуються державою, але також під впливом соціуму... Незважаючи на велику кількість церков, конфесій і релігійних течій Старий Світ, а бо по іншому Європа є, чи залишається християнською. І цілком зрозуміло, що на протязі існування та домінування християнства, останнє постійно мало безпосередній вплив на формування права країн Європи, а відповідно і на сам процес формування державності в цілому. Історично відомо, що християнство зародилося на терені римської імперії, де на початку свого існування доволі жорстко переслідувалося самою державою, про те, вже за часів імператора Костянтина воно проголошується державною релігією...

Не менш драматичнішим був вплив останнього на формування державності і в добу середньовіччя. Так, саме в 11 ст. не без протистояння релігії і державності в християнському світі відбувся всім відомий розкол останнього, що поклав існування католицизму і православ'я. Католицизм по своїй суті заклав власну монархічну державність і уже достатньо скоро Ватикан став впливовим політичним гравцем, маючи безпосередню участь у політичному житті Європи. Візантійське православ'я з часом по своїй суті стало залежним від держави, що в подальшому послугувало прецедентом для проведення релігійної реформи в Імперії Петра 1, відголос якої тяжіє по сьогоднішній день в тому числі і над населенням нашої країни.

Не дивлячись на те, що на дворі уже давно двадцять перше століття, в нормах існуючого на сьогодні права ми можемо спостерігати вплив християнства, зокрема його норми мають відображення в кримінальному, адміністративному, цивільному та сімейному законодавстві як країн Європи так і України.

УДК 141.1(510):17:32

ЯРМОЛА О.В., канд. філос. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ЕТИКО-ПОЛІТИЧНА ПРОБЛЕМАТИКА В ФІЛОСОФСЬКИХ ПОГЛЯДАХ ЯН СЮНА

Як зазначає Фен Ю-лань в своїй «Короткій історії китайської філософії», в китайській цивілізації філософія відігравала роль, яку можна порівняти з роллю релігії в інших культурах. В давні часи людина, яка мала якусь освіту, в першу чергу отримувала саме філософську освіту. Першими книжками, по яким дітей вчили читати, коли вони йшли в школу були найважливіші неоконфуціанські трактати. З огляду на це, європейцям, які цікавилися китайською культурою, часто здавалося, що конфуціанство – це релігія. Хоча, як зазначає Фен Ю-лань, це вчення є релігією не більше, ніж платонізм або аристотелізм.

Китайська традиція, на відміну від європейської, стверджує, що вивчення філософії – це не професія. Філософію має вивчати кожний, так само, як європеєць – ходити у церкву. Метою вивчення філософії не є формування фахівця, а є формування людини. Фахівці ж

формується під час вивчення інших, нефілософських знань. Тому норми та правила, які визначають поведінку людини в родинному і суспільному житті є центральними у вченнях багатьох китайських мислителів. Подібний підхід до розуміння значення і ролі філософії у житті людини ми зустрічаємо й у видатного представника філософії конфуціанства, який належав до школи «стародавніх текстів» (гувень цзя) Ян Сюна (53 р. до н.е. – 18 р. н.е.). Його життя і діяльність припадає на час правління династії Хань (202 р. до н.е. – 220 р. н.е.). Епоха існування цієї династії відзначена багатьма важливими подіями в культурному житті Китаю. В цей час були сформовані морально-етичні та політичні принципи, які стали провідними у житті багатьох поколінь китайців протягом наступних двох тисяч років. Ян Сюн походив із заможної селянської родини. Вже в зрілому віці він прибув у столицю, де й почав свою політичну діяльність. Будучи прихильником імператора Ван Мана (9-23), Ян Сюн, фактично, стає офіційним філософом при дворі китайського правителя. Йому належать багато творів, які присвячені різним питанням (філософські трактати, політичні виступи, вірші та ін.). Серед них особливу увагу привертає трактат «Фа янь», в якому мислитель висвітлює питання самовдосконалення, вибору істинного шляху, розуміння справжньої мети діяльності благородної людини. Важливим методологічним засобом розгортання думки і обґрунтування поглядів у працях Ян Сюна є протиставлення позицій і моделей поведінки. Він ніби то порівнює різні підходи. Тому його думки часто є парадоксальними. Ця парадоксальність розкривається у тому, що звичайна людина часто вкладає у слова не той зміст, який насправді там прихований. Наприклад, він порівнює поведінку державного службовця із деревом: стоїть внизу, а поширюється наверх. Або ж радить просуватися по службі будучи як вода: вона спочатку заповнює, а потім проникає.

Його погляди не є однозначними, на зразок етичних норм новоєвропейської філософії. Якщо західні мислителі прагнуть максимально логічно окреслити моральні вимоги, сформулювати зрозумілі етичні вчення, то китайський мислитель, слідуючи тисячолітній традиції, в афористичній формі дає зразки, роздумуючи над якими неохоче має сам зрозуміти істину. Проте така риса вчення Ян Сюна, можливо, має в своїй основі не лише конфуціанську традицію, але й філософію даосизму, з якою він був чудово знайомий, і яка мала вплив не лише на його натурфілософські уявлення. Важливою рисою етико-політичних поглядів Ян Сюна було також урахування позицій представників легізму. Адже традиційно легізм і конфуціанство по різному оцінювали значення правових і моральних норм в регулюванні суспільного життя. Проте, Ян Сюн спеціально підкреслює значення закону. Наприклад, на твердження: «В стародавні часи не було законів, а управляли; тому, закони не потрібні для управління», мислитель відповідає: «Це був період хаосу, досконаломудрі ненавиділи його, тому закони почалися з Фу-сі і були завершені при Яо...»

Таким чином, як ми можемо побачити, в етико-політичних поглядах Ян Сюна простежується не лише конфуціанська традиція, але й присутні погляди представників інших філософських шкіл, зокрема даосизму та легізму. Його вчення є творчим синтезом, завдяки чому вдалося розширити ідейну базу конфуціанства і закріпити його провідну роль у подальшій історії китайської цивілізації.

УДК 343.125+343.131

МОХОНЬКО О.О., канд. юрид. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
Elena_mohonko@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ДО НЕПОВНОЛІТНІХ ЗАХОДІВ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРИМУСУ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ІЗОЛЯЦІЄЮ

Уся діяльність в кримінальних провадженнях в основному складається з прийняття органами розслідування, слідчим, прокурором, слідчим суддею і судом рішень і здійснення

на їх основі дій, які можуть так чи інакше торкатись або навіть істотно обмежувати права і інтереси осіб, що залучаються в тій або іншій якості у провадження. Без обмежень подібного роду часто буває неможливим вирішення багатьох завдань, пов'язаних з розкриттям злочинів, збиранням доказів, охороною прав і законних інтересів громадян та ін. Разом з тим далеко не всі і не завжди готові добровільно зазнавати подібного роду обмеження і дотримуватись вимог, які пред'являються до них. У зв'язку з цим органи і посадові особи, що здійснюють кримінальну процесуальну діяльність, наділяються досить широкими повноваженнями щодо застосування різних заходів процесуального примусу.

Беззаперечним є той факт, що загальна тенденція росту злочинності впливає на психічне здоров'я нації. Тому застосування примусу з боку держави з метою задоволення суспільних і особистих інтересів, що не можуть бути досягнуті без відповідної охорони від злочинних посягань, не є і не може бути свавіллям стосовно осіб, що вчинили правопорушення [1, с. 33]. Тому процесуальний примус виправдано визнається одним із засобів досягнення мети, визначеної у ч.1 ст. 131 КПК, – ефективності провадження [2].

Однією з найуразливіших груп населення України в умовах складних соціально-економічних перетворень стали діти. Реальне становище дітей погіршується під впливом зниження життєвого рівня населення, погіршення медичного обслуговування, поширення так званого «соціального сирітства». Все це призводить до зростання злочинності серед неповнолітніх. За офіційними даними ГПУ, протягом січня-листопада 2016 року виявлено 90683 осіб які вчинили кримінальні правопорушення, серед яких: у віці до 14 річного віку – 197 осіб, у віці від 14–15 років – 1043 осіб, у віці 15–16 років – 2601 осіб [3].

Разом з тим відповідно до практики ЄСПЛ неповнолітні входять до числа «вразливих категорій» обвинувачених [4, с. 247].

Неповнолітнім (дитиною) відповідно до статі 1 Конвенції про права дитини є кожна людська істота до досягнення 18-річного віку, якщо за законом, застосовуваним до цієї особи, вона не досягає повноліття раніше.

Вразливість неповнолітніх зумовлена їхніми віковими психологічними характеристиками, а саме: незрілістю мислення, відсутністю достатнього соціального досвіду, нестабільністю психіки, підвищеною емоційністю, підвищеною навіюваністю і самонавіюваністю, схильністю до фантазій та ін. [5, с. 114]

Із урахуванням цих вікових особливостей, а також враховуючи вимоги Конституції України (ст. 29), а також вимоги міжнародно-правових актів щодо неповнолітніх, основними з яких є: Конвенція ООН про права дитини від 20 листопада 1989 року, мінімальні стандартні правила ООН, що стосуються відправлення правосуддя щодо неповнолітніх від 29 листопада 1985 року («Пекінські правила») що зауважують на необхідності застосування щодо неповнолітніх особливих правил, які відповідають їх віку і правовому статусу, можливості застосування до неповнолітніх запобіжних заходів пов'язаних з ізоляцією, лише як крайній захід і протягом якомога більш короткого відповідного періоду часу, необхідності кожного разу з'ясувати можливість заміни ізоляційних запобіжних заходів іншими альтернативними заходами (ст. 37 Конвенції).

Кримінальне процесуальне законодавство України, імплементуючи міжнародні стандарти, також передбачає низку спеціальних гарантій та особливостей щодо неповнолітніх:

- обов'язкова участь захисника у кримінальному провадженні щодо неповнолітніх, які обвинувачуються або підозрюються у вчиненні кримінального правопорушення, та щодо неповнолітніх стосовно яких передбачається застосування примусових заходів виховного характеру (ст.ст. 52, 490 КПК). Більше того, Пленум ВСУ роз'яснив, що у цих справах участь захисника є обов'язковою, незалежно від того, чи досягли особи на момент провадження повноліття. А також, це положення поширюється й на випадки, коли особа обвинувачується у кримінальних правопорушеннях, одні з яких вчинені нею до, а інші – після досягнення 18 років [6];

- участь законного представника, педагога, психолога або лікаря у кримінальному провадженні (ст.ст. 44, 226, 227 КПК);

• обов'язковість негайного повідомлення батьків або усиновителів, опікунів, піклувальників орган опіки, піклування про затримання неповнолітнього (ст. 213 КПК);

• обов'язковість слідчого, прокурора, слідчого судді, суду та всіх інших осіб, що беруть участь у кримінальному провадженні, здійснювати процесуальні дії в порядку, що найменше порушує звичайний уклад життя неповнолітнього та відповідає його віковим та психологічним особливостям та вживати всіх інших заходів, спрямованих на уникнення негативного впливу на неповнолітнього (ст. 484 КПК);

• можливість затримання та тримання під вартою неповнолітнього лише за умови, що він підозрюється або обвинувачується у вчиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину (ст. 492 КПК).

Вказані процесуальні особливості провадження щодо неповнолітніх виступають спеціальними гарантіями дотримання прав і свобод вказаної категорії осіб.

Список використаних джерел

1. Бурмагин С. Принцип состязательности в теории и судебной практике / С. Бурмагин // Российская юстиция. – 2001. – № 5. – С. 33–34.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/>.

3. Статистична інформація 2016: Генеральна прокуратура України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gp.gov.ua/ua/stat.html>.

4. Лобойко Л.М. Кримінальний процес: Навчальний посібник / Л.М. Лобойко, О.А. Банчук. – К.: Ваіте, 2014. – 280 с.

5. Права людини за зачиненими дверима / Звіт за результатами дослідження «Процесуальні гарантії затриманих осіб». – К., 2015. – 208 с.

6. Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини неповнолітніх: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 16.04.2004 р. № 5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/va005700-04>.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ТА ЛІНГВІСТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ В УМОВАХ ОСВІТНІХ РЕФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

УДК 378.147+37.011.32.811.111

БОРЩОВЕЦЬКА В.Д., канд. пед. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ТРУДНОЩІ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНИХ УМІНЬ В АУДІЮВАННІ У МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ

Важливою умовою успішного формування англомовної комунікативної компетентності у майбутніх філологів є формування компетентності в аудіюванні. Аудіювання є процесом розуміння сприйнятого на слух мовлення. Компетентність в аудіюванні – це здатність студента слухати автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту в умовах прямого й опосередкованого спілкування. У межах цієї праці розглянемо мовні особливості аудіо повідомлення, тобто труднощі, які впливають на перебіг аудіювання. До останніх належать фонетичні, лексичні та граматичні труднощі.

Фонетичні труднощі вважаються основними труднощами аудіювання. Це передусім явища фонетичних процесів, інтерференції, злиття звуків, труднощі пов'язані з інтонацією, логічним наголосом і темпом мовлення. Складною для сприймання є логічна інтонація, яка членує фрази на закінчені смислові відрізки, служить для виділення основної думки і визна-

час комунікативний тип фрази. Вагоме значення для адекватного розуміння має логічний наголос, що несе основне смислове навантаження.

Лексичні труднощі виникають при вживанні лексичних одиниць в переносному значенні, вживанні аморфних, невмотивованих та фразеологічних зворотів. Труднощі аудіювання також спричинятимуть слова, близькі за звучанням у рідній мові, пароніми, антоніми полісемантичні слова. Лексичними є труднощі сприйняття коротких і довгих слів та розходження семантичних структур у рідній та іноземній мовах при полісемії.

Граматичні труднощі зумовлені наявністю аналітичних форм, відсутніх у рідній мові, незвичним порядком слів, вставними зворотами в реченні. Труднощі спричиняє граматична омонімія, особливо у службових словах, а також омофонія морфологічних і словотворчих суфіксів та флексій.

Для успішного формування компетентності в аудіюванні необхідно розробити систему вправ, що буде спрямована на подолання зазначених труднощів.

Систему вправ для формування КА складають **дві підсистеми**: I) вправи для формування мовленнєвих навичок аудіювання (A1) і II) вправи для розвитку мовленнєвих умінь аудіювання (A2). Кожна з підсистем містить групи вправ. До **I підсистеми** входять **3 групи прав**:

I група (A1a) – вправи для формування слухових навичок аудіювання (фонетичного та інтонаційного слуху),

II група (A1б) – вправи для формування лексичних навичок аудіювання,

III група (A1в) – вправи для формування граматичних навичок аудіювання,

II підсистему складають 2 групи вправ:

I група (A2a) – вправи, готують учнів до аудіювання текстів (аудіювання розпоряджень, пропозицій тощо),

II група (A2б) – вправи для розвитку вмінь аудіювання.

УДК 378.147

ШМИРОВА О.В., канд. пед. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ОСВІТИ

Перегляд теоретико-методологічних основ навчально-виховного процесу сприяв виникненню нового поняття – «інформатизація суспільства», та відповідно до нього – «інформатизація освіти». Тому подальше вдосконалення навчального процесу неможливе без застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ).

Закон України «Про Національну програму інформатизації» означає, що інформатизація суспільства – сукупність взаємопов'язаних організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних, виробничих процесів, що спрямовані на створення умов для задоволення інформаційних потреб громадян та суспільства на основі створення, розвитку й використання інформаційних систем, мереж, ресурсів та інформаційних технологій, які побудовані на основі застосування сучасної обчислюваної та комунікаційної техніки. Одним з основних напрямків розвитку інформаційного суспільства в Україні є надання кожній людині можливості для здобуття знань із використанням ІКТ під час навчання, виховання та професійної підготовки.

Головною метою Національної програми інформатизації є створення необхідних умов для забезпечення громадян та суспільства своєчасною, достовірною та повною інформацією шляхом широкого використання інформаційних технологій, забезпечення інформаційної безпеки держави.

Одним із найважливіших напрямків інформатизації суспільства є інформатизація освіти. О. Глузман визначає інформатизацію освіти в широкому розумінні як «комплекс соціально-педагогічних перетворень, пов'язаних з насиченням освітніх систем інформаційною продукцією, засобами й технологією, у вузькому – впровадження в заклади системи інформаційних засобів, що ґрунтуються на мікропроцесорній техніці, а також інформаційної продукції і педагогічних технологій, які базуються на цих засобах».

Завдання вищої школи полягає в постійному підвищенні якості підготовки спеціалістів, широкій технізації навального процесу, зокрема ознайомлення з ІКТ. Стан інформатизації навчального процесу значно залежить від розробок нових інформаційних технологій навчання та методик їх використання, тобто комп'ютерно-орієнтованих методичних систем навчання та навчальних середовищ для вивчення різних навчальних предметів, змістовного наповнення навчальних курсів з різних освітніх галузей, в тому числі таких як іноземна мова.

Найважливішими проблемами інформатизації освіти є:

- формування інформаційної культури викладача;
- використання ІКТ у навчально-виховному процесі;
- створення електронних посібників та навчальної літератури на електронних носіях;
- розробка нових інформаційних технологій, їх психолого-педагогічних і психофізіологічних засад;
- розбудова науково-освітніх інформаційних мереж і бібліотек та розвиток інформаційного середовища в Україні;
- впровадження дистанційного навчання; підготовка педагогічних кадрів до застосування комп'ютерної техніки у професійної діяльності.

Таким чином, інформатизація освіти пропонує широке використання ІКТ у процесі навчання і виховання, у керівництві навально-виховним процесом, автоматизації інформаційно-методичного забезпечення закладів освіти.

УДК 378.015-021.66:005.32:33

ПОГОРІЛА С.Г., канд. пед. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

РОЛЬ МОТИВАЦІЇ МАГІСТРІВ З ЕКОНОМІКИ І ПІДПРИЄМНИЦТВА У ФОРМУВАННІ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сучасний розвиток ринкових відносин, кардинальні зміни в освіті, які відбуваються внаслідок її реформ, ставлять високі вимоги до особистісного фактора – викладача ВНЗ, отже вимагають від магістрів економіки і підприємництва ґрунтовності професійних знань на рівні світових стандартів, сформованості педагогічної майстерності, масштабності інтелектуального потенціалу. Питання професійно-педагогічної підготовки є досить складним та багатогранним, про що свідчать результати численних досліджень учених. Підготовка студентів економічних спеціальностей до педагогічної діяльності розглядається в наукових працях Л. Савенкової, Г. Ковальчук, М. Артюшиної, І. Балягіної, М. Богорад та інших вчених.

Вмотивованість навчальної діяльності магістрів на оволодіння педагогічним фахом є однією з педагогічних умов ефективного здійснення професійно-педагогічної підготовки майбутніх магістрів з економіки і підприємства. Важливість цієї умови визначається тим, що готовність майбутнього фахівця до викладацької діяльності у вищому навчальному закладі не може бути сформована без мотивації професійного самовдосконалення. У психологічному словнику поняття «мотив» визначається авторами як: «спонукання до діяльності, що пов'язані із задоволенням потреб суб'єкта; предметно-спрямована активність певної сили; предмет (матеріальний чи ідеальний), що спонукає і визначає вибір напрямку діяльності, за-

ради якого вона здійснюється; усвідомлювана причина, що лежить в основі вибору дій і вчинків особистості».

Актуалізація професійно-педагогічної мотивації у магістрів даного напрямку підготовки має бути спрямована на постійне самовдосконалення, самоосвіту, цілеспрямований і вільний вибір, науковий пошук та намагання оволодіти бажаним рівнем професійно-педагогічної діяльності. Сформованість професійно-педагогічної мотивації забезпечить включеність студента в навчальну діяльність, інтерес до її результату.

Мотивація є визначальним компонентом організації навчальної діяльності і може бути внутрішньою, що безпосередньо зумовлена змістом навчальної діяльності (інтересом до неї, почуттям задоволення) та охоплює пізнавальні мотиви й мотиви самовдосконалення, або зовнішньою, що залежить від позитивних чинників, пов'язаних із цією діяльністю, та містить соціальні мотиви.

У процесі здійснення професійно-педагогічної підготовки майбутніх магістрів з економіки і підприємництва викладачам, на нашу думку, доречно працювати над поглибленням усіх видів спрямованості особистості студентів. Мотивами професійно-педагогічної діяльності є усвідомленість суспільної та індивідуальної значущості обраної справи, наявність особистісних рис педагога, прагнення досягти певного рівня професійного розвитку.

Отже, провідними мотивами початкової діяльності магістрів з економіки і підприємництва, на нашу думку, мають бути пізнавальний інтерес і бажання досконало опанувати майбутню спеціальність та фах викладача.

УДК 378.015-027.512:172.16:502/504

ТИМЧУК І.М., канд. пед. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ ГУМАНІСТИЧНО СПРЯМОВАНОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ЕКОЛОГА

Завданням педагогів вищої школи є формування у майбутніх фахівців особливої спрямованості – гуманістичної. Гуманістично спрямована особистість – це універсальна категорія стосовно особистостей безвідносно їхніх професійних особливостей. Оскільки інтерес нашого наукового дослідження пов'язаний з проблемами підготовки фахівців екологічної сфери, ми пропонуємо такий зміст для визначення поняття «гуманістично спрямована особистість майбутнього еколога» – це особистість, що живе в гармонії із людьми й природою; це особистість, яка до людей і до природи ставиться як до найвищої цінності; для неї характерний сформований екоцентричний тип екологічної свідомості; вона має право на розвиток своїх здібностей, на щастя і свободу.

Ми визначаємо наступні структурні компоненти гуманістично спрямованої особистості майбутнього фахівця еколога:

- *екоцентричний тип екологічної свідомості* характеризується тим, що у ставленні людини до навколишнього середовища наголос робиться на гармонії, взаємозв'язку, взаємодії та взаєморозвитку;

- *екологічна відповідальність* – морально-екологічна якість, яка полягає перш за все в адекватному ставленні особистості до природи і узагальнює всі основні ознаки таких категорій, як чуйність, бережливість гуманність. Екологічна відповідальність виявляється в почутті обов'язку, у таких діях, вчинках і ставленні особистості до природи, які відповідають моральним принципам і правовим нормам;

- *нове екологічне мислення* – активний процес пізнавальної діяльності, спрямований на сприйняття та відображення єдиного образу світу в його істотних зв'язках і відносинах, у

практичному та духовному злитті з ним, як усвідомлення різноманітних цінностей природного середовища, що сприяє гармонізації відносин людини з навколишнім світом;

- *екологічна культура* є мірою моральної зрілості людини й, будучи глибоко закорієною в підсвідомості, зовні проявляється як наявність або відсутність здорового глузду в окремого індивіда чи всього суспільства;

- *екологічні цінності* – їх сформованість відображається в бажанні захистити природу від нераціональної людської діяльності, критичному ставленні до тих досягнень науки і техніки, які використовуються для пригнічення природи та маніпулювання людиною, схильності до пошуків шляхів виходу з екологічної кризи, почутті єдності з природою, відмові від задоволення прагматичних потреб;

- *принцип екологічної етики* – значно глибше розкриває суть особистості, відкриває перед молоді людиною нові горизонти пізнання природного середовища, можливості діалогічного їх спілкування і духовного збагачення, джерела „симбіотичності” їх існування;

- *гуманістичний кодекс* – сукупність уявлень про добро і зло, справедливості як зміст вимог до професійної поведінки і дій (любов до людей, терпимість, повага до особистості, доброта, доброзичливість, чемність, тактовність, вихованість, гідність, совість, благородство, порядність, некорисливість, справедливості).

Сьогодні людство, яке виживає в умовах соціальної, політичної, екологічної кризових ситуацій, повинно докласти зусиль для збереження життя на Землі, що неминуче передбачатиме закінчення ери техногенної цивілізації. Таким чином виникає необхідність ґрунтовного дослідження проблем екологічного навчання та зумовлює необхідність революційних перетворень у розвитку науки, які полягатимуть у зміні її спрямування з техногенно-економічного на гуманістично-екологічне.

УДК 387:36:412

МАРЧУК В.В., канд. пед. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

РОЛЬ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ У РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА І ОКРЕМОЇ ОСОБИСТОСТІ

Процес формування ціннісних орієнтацій може бути більш ефективним і проходити швидшими темпами, якщо індивід має можливість співставляти свій ідеал зараз і в майбутньому із певним взірцем. Але яким має бути цей ідеал? Якою системою цінностей і ціннісних орієнтацій він має характеризуватися? Від цього залежатиме у значній мірі самовизначеність індивіда, характер його ціннісних орієнтацій. І тут знову ж таки індивіду необхідний певний інформаційний фонд про ідеал людини, його роль у розвитку суспільства і окремої особистості.

Володіючи таким інформативним фондом, “пропускаючи” його через свою емоційну сферу, свідомість, індивід, формуючи образ свого “ідеалу” зараз і у майбутньому, мав би можливість порівняти, співставити традиційні уявлення про ідеал із власними, вибрати з історичних зразків ті риси та елементи, які можна було б реалізувати у сучасних умовах, не порушуючи традицій народу. Це, разом з тим, сприяло б осмисленню індивідом непересічності цінностей духовної культури народу, суспільства, адже об’єктивна цінність, що закладена у предметах, явищах оточуючого світу, в духовній культурі не змінюється із зміною соціально-політичних умов, змінюється лише значущість цих предметів, явищ і духовної культури для індивіда залежно від зміни його потреб, які в свою чергу змінюються під впливом нових соціально-політичних умов його життєдіяльності, а, отже, і ціннісних орієнтацій.

Такий інформаційний фонд у сучасній молоді дуже “вузький” і часто обмежується об’єктом ідеалу ближчих часів функціонування суспільства, відсутнє осмислення історичної спадкоємності ідеалу, найбільш характерні і значущі якості якого трансформуються із поко-

ління у покоління у нових якостях, що з'явилися під впливом змінених соціально-політичних та економічних умов.

Спектр суб'єктивно-об'єктивних передумов формування ціннісних орієнтацій особистості не обмежується проаналізованими вище, кількість їх безмежна, як безмежні форми існування природи і явищ суспільного буття. Однак на прикладі навіть такого вузького їх кола прослідковується суб'єктивно-об'єктивний характер чинників ціннісних орієнтацій як суспільства (соціальної групи, класу, нації, народу), так і окремо індивіда.

УДК 372:811.112.2

РЄЗНІК В.Г., здобувач

Білоцерківський національний аграрний університет

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ НІМЕЦЬКОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У СТУДЕНТІВ- ФІЛОЛОГІВ: ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Специфіка іноземної мови як феномену суспільної культури полягає в тому, що мова володіє величезними можливостями для пізнання і запозичення цінностей інших культур, та загальнолюдських цінностей, сприяючи вихованню особистості в контексті “діалогу культур”. Очевидне домінування в процесі вивчення іноземної мови міжкультурної складової вимагає необхідності вивчення соціокультурного компоненту. Формуючи іншомовну комунікативну компетенцію, як обов'язкову складову, ми виділяємо соціокультурну компетенцію, яка передбачає засвоєння фонових знань і одночасно вміння представити власну культуру засобами іноземної мови. Однак відповіді на питання, як виробити вміння оформити комунікативний намір вербальними і невербальними засобами у відповідності до певної комунікативної ситуації і особливостей ментально-лінгвального комплексу німецькомовних країн поза межами мовного середовища стосовно вивчення іноземної мови, нема.

Проблема вивчення мови як живої мовно-творчої діяльності (В. Гумбольдт), яка створює як саму мову, так і мовну самосвідомість мовного колективу і окремої особистості, стала передумовою переходу лінгвістики на антропологічну парадигму, в рамках якої виникла нова гуманітарна дисципліна – *лінгвокультурологія*.

Сучасні умови життя вимагають від вивчення іноземної мови перш за все функціональності, коли її засвоєння не стає самоціллю для студентів, а засобом успішної самореалізації в реальній дійсності, засобом реального спілкування з носіями інших культур. При вивченні німецької мови майже всі користуються німецькими підручниками, які передбачають засвоєння німецьких норм мовної і немовної поведінки при вирішенні комунікативних завдань, оскільки написані згідно з нормами літературної німецької мови (Hochdeutsch). В якості зразка мовної поведінки пропонується іншомовний дискурс, який демонструє комунікативний тип речень, вибір слів і граматичних структур, обумовлених стилем мови в даній конкретній ситуації. В той час, як наукові дані, наведені в книзі С.Г. Тер-Мінасової “Война и мир языков и культур” свідчать, що спілкування складається з: 7% власне вербальних засобів, 38 % фонетичного оформлення мови, 55 % невербальних засобів. Більшість дослідників поділяє думку, що вербальний канал використовується для передачі інформації, в той час як невербальний канал використовується для “обговорення” міжособистісних відносин, а в деяких випадках замість мовних повідомлень. На особливу увагу заслуговує також виділення одиниць мови і мовних знаків, які є мовними структурами в культурному контексті і співставляються з аналогічними явищами рідної мови, оскільки взаєморозуміння в ході іншомовної комунікації можливе лише за наявності загальних для комунікантів фонових знань. Лінгвістичну природу фонових знань вдалось розкрити Є.М. Верещагіну та В.Г. Костомарову. На величезній кількості прикладів показано, що семантика слова не вичерпується одним лексичним понят-

тям. Можна виділити ряд слів, які в німецькій і українській мові мають абсолютно різне значення, незважаючи на те, що перекладаються однаково. Так, якщо українське слово “лекція” – це систематичний, послідовний виклад навчального матеріалу, якого-небудь питання, теми, розділу, предмету, методів науки, то в німецькій мові – це значення застаріло і на сьогодні “die Lektion” – це урок, урок в підручнику з іноземної мови (в нашому розумінні тема), індивідуальний урок тренера, повчання. Слід звернути увагу студентів також на різне значення, яке вкладають представники різних культур в одні й ті ж слова, на особливості вживання тієї чи іншої фрази в конкретній ситуації спілкування, що дозволить їм грамотно оформити і реалізувати комунікативний намір і уникнути збою комунікації. Так, німецьке слово “der Akademiker” має значення людина з вищою освітою, а українське слово академік буде перекладатись як “das Akademiemitglied”.

Таким чином, лінгвокультурологічний контекст при вивченні іноземної мови передбачає виділення мовних одиниць і знаків, які мають особливості вербального і невербального оформлення в рідній та мові, що вивчається. Іншомовна комунікативна компетенція включає в себе також знайомство студентів з етичними нормами спілкування, які відображають особливості менталітету даної культурно-мовної спільноти, що дозволяє їм оформити висловлювання адекватно конкретній ситуації у відповідності з очікуваннями носія мови.

УДК 371.214.114:81.111

HUNIA L., Senior Lecturer
Lviv National Agrarian University

NEW EFFECTIVE TEACHING METHODS TO ATTRACT YOUR STUDENTS

Effective Teaching: Hold your students’ attention so powerfully. They’ll beg you to stay longer in class.

It’s the first day of university. Your students walk into the classroom laughing, talking, and happy to see each other again. They start to sit in their seats and some even say hi to you. The noise keeps on growing and you do 2 things that instantly grab their attention. They’re dazzled, sitting in complete silence, anxiously waiting for your next words.

1. The Desire Method.

The reason it’s so hard for teachers to grab their students attention.

Here’s a quick start to use the Desire Method. As you know, the absolute most important part of effective teaching is how you start. If you begin the wrong way, it’s near impossible to get your student’s attention back. Never start with a typical ‘welcome’ or ‘here’s what we’re going to learn today’. Instead, begin your content with headlines and with hooks.

Headline is a short sentence that boils down the core benefit of being part of the class. A headline is a promise. What can your content promise your students? If you delve into your students minds, you’ll discover exactly how they want to learn, and, trust us, they’re hungry for wisdom.

The solution is not to teach ‘about a topic’ but instead to teach ‘for the student’. Meaning, the student needs to immediately feel the benefit of the content you are teaching. When you show a benefit, you create desire. And where there’s desire, you guessed it, you hold attention.

2. Feel The Pain.

The second best effective teaching tip is to have students feel the pain of missing this benefit. Notice also how I began this post. I clearly framed a painful situation many teachers face in terms of desperately trying to get the attention of their class. After I gave the headline with a hook, you were drawn closer in because of the painful scenario.

The pain is always the emphasis of lack. So if the benefit is attention, the lack of attention is the pain. Think about it this way: If your students are lacking the content they’re about to learn,

what impact would that have? How does not knowing your content ultimately hurt their future success? The best form of pain is proof and/or giving a specific examples.

3. The Preview Strategy: How to create anticipation for your curriculum.

Here's a brilliant effective teaching strategy for you: Create anticipation for your curriculum.

Most teachers start the year by saying something general like, "This year is going to be great, you're going to learn all about...." – classic mistake. Instead, build up the benefit, value, pain, lack and top it off with a preview.

4. A Wild Secret for Effective Teaching: Teach with VAK (visual.audio and kinesthetic).

Here's something you already know: There are 3 main types of learners – visual, audio, and kinesthetic. To really master effective teaching, notice which type your students are.

Visual is seeing the material, audio is hearing the material, and kinesthetic is feeling the material. Meaning, the optimal learning environment is not to sit passively waiting for a lecture to end. The ideal learning environment is when the student sees, hears, and feels the material themselves.

That's why making animated videos and presentations has become such a popular new medium of effective teaching recently. Animated videos hit the audio and visual, and when the student creates one themselves, it hits the kinesthetic type too.

УДК 371.214.114:81.111

ISHCHENKO O., Senior Lecturer
Lviv National Agrarian University

POSITIVE AND NEGATIVE IN TEACHING ENGLISH-LANGUAGE LEARNERS

The number of English-Language Learners in Ukraine is growing rapidly. As teachers try to respond to the needs of these students, here are a few basic best practices that might help. We have found that consistently using these practices makes our lessons more efficient and effective.

Modeling.

Do model for students what they are expected to do or produce, especially for new skills or activities, by explaining and demonstrating the learning actions, sharing your thinking processes aloud, and showing good teacher and student work samples. Modeling promotes learning and motivation, as well as increasing student self-confidence – they will have a stronger belief that they can accomplish the learning task if they follow steps that were demonstrated.

Don't just tell students what to do and expect them to do it.

Rate of Speech and Wait Time.

Do speak slowly and clearly, and provide students with enough time to formulate their responses, whether in speaking or in writing. Remember, they are thinking and producing in two or more languages! After asking a question, wait for a few seconds before calling on someone to respond. This "wait time" provides all students with an opportunity to think and process, and especially gives ELLs a needed period to formulate a response.

Don't speak too fast, and if a student tells you they didn't understand what you said, never, ever repeat the same thing in a louder voice!

Use of Non-Linguistic Cues.

Do use visuals, sketches, gestures, intonation, and other non-verbal cues to make both language and content more accessible to students. Teaching with visual representations of concepts can be hugely helpful to ELLs.

Don't stand in front of the class and lecture, or rely on a textbook as your only "visual aid."

Giving Instructions.

Do give verbal and written instructions – this practice can help all learners, especially ELLs. In addition, it is far easier for a teacher to point to the board in response to the inevitable repeated question, "What are we supposed to do?"

Don't act surprised if students are lost when you haven't clearly written and explained step-by-step directions.

Do encourage students to continue building their literacy skills in their home language. Research has found that learning to read in the home language promotes reading achievement in the second language as "transfer" occurs.

Don't "ban" students from using their native language in the classroom. Forbidding students from using their primary languages does not promote a positive learning environment where students feel safe to take risks and make mistakes. This practice can be harmful to the relationships between teachers and students, especially if teachers act more like language "police" than language "coaches."

Don't simply ask, "Are there any questions?" This is not an effective way to gauge what all your students are thinking. Waiting until the end of class to see what people write in their learning log is not going to provide timely feedback. Also, don't assume that students are understanding because they are smiling and nodding their heads – sometimes they are just being polite!

This is certainly not a complete guide – they are just a few of the most basic practices to keep in mind when teaching English-Language Learners (or, for that matter, probably any second language learner).

УДК 371.214.114:81.111

DESHKO S., Senior Lecturer
Lviv National Agrarian University

MODERN METHODS OF TEACHING ENGLISH

The growing interest in many parts of the world in Modern Methods of Teaching English brings with it the question of how it should be done – how curriculum, subject, matter, and methodology should differ from the familiar norms developed in the past. A lot has been written on traditional teaching English, and until recently, the demand for the information on Modern Methods of Teaching English has been limited. Nowadays many books and articles are written to attract attention to this point. In planning curricular and methods it has been suggested that an understanding of students and their needs, interest, abilities, likes, dislikes, and developmental status should take precedence over other considerations. By using modern pedagogical and technological methods, and by the way introducing leading styles of teaching, teach growing generations, the system of speaking easily in these languages can be developed fully.

We advise some types of teaching in use, not to go down interest to foreign language. For instance:

1. Dialogical speech – in this way students have a talk each other by creative approach. These skills can be trained with various teaching aids, including texts of fiction. Such dialogues give an opportunity to avoid traditional rendering of the texts and turn them into living English speech.

2. Student reads the text himself and tells the meaning. Reading is interactive. As a teacher of English you may apply a variety of reading strategies, analyze literary elements use a variety of strategies to read unfamiliar words and build vocabulary, prepare, organize, and present literary interpretations.

3 Understanding by listening – by these way students can improve speech skills. Listening is a receptive form of speech activity. Comprehension of speech while listening mainly based on auditory feelings. By perceiving, reproduce what we hear, in the form of inwardly speech. Listening comprehension is impossible without working of speech motor analyzer.

4. Learning English through the watching movies. Nowadays, teachers take into consideration students' demands for watching real movie stories together with reading books, magazines and newspapers. Because, as it is known not only printed materials can serve as a great source of teaching but also songs and movies play a key role in learning foreign languages.

5. The importance of teaching Vocabulary. Vocabulary is one of the aspects of the language to be taught in the institutes. In addition to learn new vocabulary, learner need to able to use strategies to cope with unknown vocabulary met in listening or reading text, to make up for gaps in productive vocabulary in speaking and writing to gain fluency in using known vocabulary and to learn new words in isolation.

Good teaching strategies and techniques include the planning and stating of carefully balances, varied learning sequences with clear achievable objectives, so that students know what is expected from them. They also include project work (class magazines, group wall displays) involving students in deciding together what they to do themselves, cooperation, Students self assessment, role – play, group work, pair work, dialogues. All these will help to develop students' ability to work more effectively.

To conclude the key strategies for teaching English classes are probably developing a positive and collaborative working atmosphere and providing a variety of work suitable for different levels. We have to say, that practically it is impossible to use one method or approach solely when aiming to teach a second language successfully.

Modern methodology of teaching English puts speaking in dialogues in the first place for developing speaking skills.

УДК 159.953:005.32

СТОЛБЕЦЬКА С.Б., здобувач

Білоцерківський національний аграрний університет

stlb@magnus.kiev.ua

ВПЛИВ МОТИВАЦІЇ НА КОРОТКОСТРОКОВУ ПАМ'ЯТЬ СТУДЕНТА ПРИ ВИВЧЕНІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Часто-густо викладачі характеризують деяких студентів словом "мотивовані" і, паралельно з цим, іншим студентам присвоюється ярлик "немотивовані", "байдужі", тощо. Що слід розуміти під висловом "мотивований студент"? Чи є зв'язок між мотивацією та пам'яттю?

Ця тема досить широка аби розкрити її у цьому форматі. Спробуємо лише відповісти на одне запитання: Чи впливає мотивація на короткострокову пам'ять? Це просте питання є комплексним, оскільки, з одного боку, термін мотивація в значній мірі багатозначний а, з іншого боку, є багато концепцій функціонування короткострокової пам'яті. Тому представляється необхідним спочатку окремо прояснити значення кожного з цих двох термінів аби потім краще висвітлити вплив мотивації на пам'ять.

Визначення мотивації. Коли студента можна назвати мотивованим? Згідно Валлерано і Тілл (1993) "концепція мотивації є гіпотетичною конструкцією, яку використовують для опису внутрішніх і / або зовнішніх сил, що створюють ініціацію, напрямок, інтенсивність і сталість поведінки" (с.18). Щоб відповісти на наше запитання спираючись на це визначення, можемо сказати, що неуважний студент, який починає слухати те, що каже викладач, є мотивованим оскільки він змінює свою поведінку. Подібним чином, мотивованим є студент, який планує якусь навчальну стратегію і керує своєю поведінкою відповідно до цього процесу навчання. Якщо в певний момент студент починає докладати великих або значних зусиль для вивчення курсу, то це свідчить про те, що він є мотивованим. І, нарешті, мотивованим є студент, який регулярно демонструє завзятість у навчанні і проявляє свою наполегливість. Звичайно, це лише одне з можливих визначень поняття мотивації. Кожна з багатьох теорій мо-

тивації, відповідно до своїх постулатів, може запропонувати більш ефективне визначення або, принаймні більш конкретне.

Мотивація і короткострокова пам'ять. У 1971 році два автори Аткинсон і Уікенз, що спеціалізуються на дослідженні пам'яті й не є фахівцями з мотивації, задумалися над можливостями впливу мотивації на пам'ять. Запропонована ними теорія про вплив мотивації на пам'ять, базується на експериментах з використанням такої спонукальної мотивації, як грошова винагорода. У експерименті використовувався список із 24 слів, половина з яких винагороджувалася 10 пенсами, а інша половина – 2 пенсами. Високо заохочувальні елементи друкувалися червоним кольором, а ті, що є слабкими стимулами, друкувалися чорними літерами. Винагорода розподілялася між усіма елементами списку. Оскільки процес повторення не дозволяє зберігати більший обсяг інформації, то Аткинсон і Уікенз вважали, що не мало б бути жодної різниці між списками, які сильно і слабо винагороджувалися, а вибір інформації не може впливати на процес запам'ятовування.

Отже, мотивація не впливає безпосередньо на пам'ять. Вона діє на процеси управління, які дозволяють зберігати інформацію.

У короткостроковій пам'яті мотивація діє двома способами. На рівні уваги: коштом іншої інформації обирається та, яка найбільше цікавить. На рівні повторення: інформація, яка мотивує найбільше є також найбільш часто повторюваною.

УДК 378.1:004

ВАКАЛЮК Н.І., здобувач

Білоцерківський національний аграрний університет

АКТУАЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ (ІКТ) В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

На даний момент спостерігається збільшення впливу медіа-технологій на людину. Особливо це сильно діє на студента, який з великим задоволенням подивиться телевізор, ніж прочитає книгу. Інтенсивний потік нової інформації, реклами, застосування комп'ютерних технологій, розповсюдження комп'ютерів впливають на студента і його сприйняття навколишнього світу. Істотно змінюється і характер його практичної діяльності. Раніше інформацію з будь-якої теми студент міг отримати за різними каналами: підручник, довідкова література, лекція викладача, конспект.

А сьогодні, з огляду на сучасні реалії, викладач повинен вносити в навчальний процес нові методи подачі інформації. Виникає питання, навіщо це потрібно. Вже давно доведено, що кожен студент по-різному освоює нові знання. Раніше викладачам важко було знайти індивідуальний підхід до кожного студента. Тепер же, з використанням комп'ютерних мереж і онлайн-засобів, навчальні заклади отримали можливість подавати нову інформацію таким чином, щоб задовольнити індивідуальні запити кожного студента. Необхідно навчити кожного студента за короткий проміжок часу освоювати, перетворювати і використовувати в практичній діяльності величезні об'єми інформації. Дуже важливо організувати процес навчання так, щоб студент активно, з цікавістю і захопленням працював на занятті, бачив плоди своєї праці і міг їх оцінити. Допомогти викладачеві у вирішенні цього непростого завдання може поєднання традиційних методів навчання та сучасних інформаційних технологій, у тому числі і комп'ютерних. Адже використання комп'ютера на занятті дозволяє зробити процес навчання мобільним, чітко диференційованим та індивідуальним.

При підготовці до заняття з використанням ІКТ викладач не повинен забувати, що це заняття, а значить складає план заняття, виходячи з його цілей, при відборі навчального матеріалу він повинен дотримуватися основних дидактичних принципів: систематичності та

послідовності, доступності, диференційованого підходу, науковості та ін. При цьому комп'ютер не замінює викладача, а тільки доповнює його.

Переваги використання ІКТ

- Індивідуалізація навчання;
- Інтенсифікація самостійної роботи студентів;
- Зростання обсягу виконаних завдань;
- Розширення інформаційних потоків при використанні Internet;
- Підвищення мотивації та пізнавальної активності за рахунок різноманітності форм роботи;
- Можливості включення моменту рольової чи ділової гри.

Комп'ютер дає викладачеві нові можливості, дозволяючи разом з студентом отримувати задоволення від захопливого процесу пізнання, не тільки силою уяви розсовуючи стіни аудиторії, але за допомогою новітніх технологій дозволяє зануритися в яскравий барвистий світ. Таке заняття викликає у студентів емоційний підйом, навіть відсталі студенти охоче працюють з комп'ютером.

УДК 159.955:81'243

ЗЕЛІНСЬКА В.А., здобувач

Білоцерківський національний аграрний університет
vitazelexa@gmail.com

ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

В умовах глобалізації, радикальних змін у всесвітньому суспільстві, пріоритетного статусу набуває проблема формування інтелектуальної еліти соціуму. Успішність підготовки фахівця значною мірою залежить від чіткої орієнтації навчальної та позанавчальної роботи на усвідомлення змісту майбутньої професійної діяльності студентів, на постійне вдосконалення системи вищої освіти і підвищення професіоналізму викладачів вищого навчального закладу. Поліпшення підготовки фахівців вимагає пошуку ефективних шляхів формування у студентів системних уявлень щодо об'єкта своєї професійної діяльності, вмінь і навичок його дослідження, організації та управління. Особлива роль належить саме вищим педагогічним закладам, які беруть участь у Болонському процесі, інтегруючись у європейську систему освіти. У зв'язку з цим удосконалення потребує професійна підготовка педагогічних кадрів, метою якої є формування готовності майбутніх фахівців до самостійної творчої активності, уміння за власною ініціативою знаходити відповіді на питання, застосовувати логічні знання й уміння, критично мислити та критично оцінювати власну діяльність.

Проблемами формування критичного мислення та культури логічного мислення займалися Б. Бурштейн, М. Демидович, В. Монахов, Л. Обухова, Л. Удовенко, Л. Червочкина та ін. Праці С. Архипова, Л. Лещенко, М. Прокопенко були присвячені розвитку певних компонентів мислення студентів. А. Гетьманова, В. Брюшинкін, Ю. Петров розглядали різні аспекти формування культури логічного мислення вчителя.

Критичне мислення є необхідним при розв'язуванні задач, формуванні висновків, оцінюванні та прийнятті рішень. Такому типу мислення притаманні обґрунтованість, цілеспрямованість, побудова логічних умовиводів, створення узгоджених поміж собою логічних моделей, прийняття аргументованих суджень. Слово "критичне", що вживається при визначенні цього типу мислення, передбачає компонент оцінювання. Коли ми мислимо критично, ми оцінюємо результати власних мисленневих процесів – наскільки правильним є прийняте нами рішення, або наскільки успішно ми впоралися із завданням, що було поставлене. Критич-

не мислення також включає й оцінку самого мисленнєвого процесу, що має наслідком систему суджень, як висновок щодо певного питання. Слід зазначити, що характерними для критичного мислення є такі риси: самостійність, індивідуальний характер, розгляд інформації як відправного пункту роздумів, прагнення до обґрунтованої аргументації. Критичне мислення передбачає уміння не приймати на віру будь-яке положення, визначати аргументи “за” і “проти” і тільки після цього погоджуватися чи ні з окремими положеннями. Розвиток критичного мислення, за С. Векслером, передбачає такі етапи:

- формування мотивів розвитку означеної якості;
- оволодіння системою спеціальних логічних операцій;
- навчання використовувати знання цих операцій у діяльності;
- коригування діяльності.

В. Євдокимов, Т. Олейник визначають критичне мислення як таке, що передбачає використання навичок та стратегій, які збільшують вірогідність бажаного результату. Критичне мислення, на їхню думку, характеризується логічністю, цілеспрямованістю.

Розвиток критичного мислення забезпечує:

- прийняття оптимальних рішень у будь-якій професійній діяльності;
- продуктивний обмін думками;
- пошук аргументованих розв’язань проблем;
- можливість висловлювати розумні судження.

Критичне оцінювання як наслідок сформованого критичного мислення виникає в результаті виконання цілої низки логічних операцій:

– зіставлення того, що було сприйняте з певними критеріями та нормами поведінки, правилами виконання певної діяльності;

– виокремлення на основі зіставлення істотних ознак спільного та відмінного.

У зв’язку з цим технологія розвитку критичного мислення базується на когнітивних техніках (стратегіях).

Вивчення іноземної мови з використанням методів розвитку критичного мислення передбачає не лише активну пізнавальну діяльність студентів у пошуку інформації, але й уміння аналізувати, осмислювати, оцінювати, зіставляти різні точки зору, відстоювати, аргументувати власну, робити висновки, припускати можливості розв’язання проблеми. Цим і зумовлена актуальність нашого дослідження. Методика розвитку критичного мислення передбачає використання педагогічних технологій проблемної спрямованості, що віддзеркалюють основні принципи особистісно-орієнтованого підходу: навчання у співробітництві, “мозковий штурм”, дискусії, “круглі столи”, “рольові ігри проблемної спрямованості” та ін., які були розроблені американськими педагогами Дж. Стілом, К. Меридіт, Ч. Темплом.

Таким чином, у процесі навчання іноземних мов стратегії критичного мислення сприяють усвідомленню учнями мовних явищ, розвитку їх лінгвістичних здібностей, автоматизації мовних і мовленнєвих дій, створенню ситуацій спілкування, формуванню навичок самооцінки та взаємооцінки.

УДК 378.147.15:811.111

ЧЕРНИЩУК Ю.І., здобувач

Білоцерківський національний аграрний університет

ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ В АУДІОВАННІ

Засоби формування КА є **аудіопосібники** (фонограми) та **відеопосібники** (відеофонограми), які, нагадаємо, належать ТЗН. При використанні фонограми навчальна інформація спрямовується адитивним каналом, при використанні відеофонограми – зоровим каналами.

Загальновизнаними є ті плюси, які дає використання аудіо – та відеоматеріалів, особливо автентичних, при формуванні КА. Передусім уможлиблюється багаторазове відтворення аудіо запису без зміни якості звучання. Однак фонограма є сенсорно обмеженою, оскільки діапазон надходження інформації обмежується лише звуковим каналом. Це неадекватно відображає характер реального мовленнєвого спілкування. Де слухач має зорову опору на видимого співрозмовника. Що значно полегшує процес аудіювання.

Крім одночасного надходження інформації двома каналами відеофонограма уможлиблює одночасне подання мовної і позамовної інформації, а також її високу емоційну забарвленість. У процесі перегляду відео фрагмента учень чує іншомовне мовлення і водночас бачить міміку, жести тощо мовця, а також обставини. В яких здійснюється спілкування. В декодуванні інформації беруть участь зоровий, слуховий, а також мовленнєво-моторний аналізатори. Вираз обличчя персонажа є своєрідною зоровою опорою, яка певною мірою сприяє тому, що учень відтворює у внутрішньому мовленні почуте у відео фрагменті. Це створює умови для декодування і навіть прогнозування інформації.

Засоби формування КА служить також **аудіокнига**. Аудіокнига – це текстовий матеріал художнього (чи нехудожнього) твору, представлений у друкованому вигляді (книжці) з ідентичним фонозаписом текстового матеріалу. Аудіокнига уможлиблює комбіноване звукозорове пред'явлення мовленнєвого повідомлення. У друкованому тексті можливе використання підкреслювань, особливого шрифту, кольору, схем, малюнків, заголовків тощо. При використанні аудіо книги читання й аудіювання функціонують одночасно. Оскільки смислове сприйняття тексту супроводжується інтенсивним внутрішнім приговорюванням, зростає роль слухового сприймання інформації, Роль звукового сприймання художнього тексту значно підвищується, якщо його озвучили майстри художнього слова.

Засоби формування КА на початковому ступені навчання ІМ служать **малюнки** (чи **ілюстрації**) як орієнтири-підготовки для подальшого відтворення змісту. Вони сприяють смисловій здогадці, пробуджують в учнів інтересів до змісту, допомагають утримувати в пам'яті послідовність викладених в аудіо-текстів фактів, покращують точність і повноту розуміння, сприяють сегментації мовленнєвого потоку, збільшують «пропускну здатність» слухового аналізатора за рахунок зорового.

УДК 811.111.371

НОСЕНКО М.М., здобувач

Науковий керівник – **ДУБРОВСЬКА І.Б.**, канд. філол. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

inozemnova@ukr.net

ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ НІМЕЦЬКОМОВНИХ ТЕКСТІВ

Сучасний контекст іншомовної освіти відображає новий погляд на взаємозв'язок мови та культури. Процес навчання іноземної мови розглядається як засіб формування особистості, здатної взаємодіяти з представниками іншої національності, а також критично мислити й оцінювати духовне та матеріальне багатство рідної та іншомовної культури.

Аналіз психологічно-педагогічної і методичної літератури дає підстави стверджувати, що формування соціокультурної компетенції розглядається багатьма дослідниками, такими як: Є.М. Верещагін, В.Г. Костомаров, Є.І. Пасов, С.Ю. Ніколаєва, В.Г. Редько, В.О. Калінін, Т.Г. Камянова, Н.П. Басай, І.А.Воробйова.

З нашого погляду, ефективним засобом оволодіння студентами соціокультурною компетенцією є читання як один із головних видів мовленнєвої діяльності. Як зазначає Щерба

Л.В., для того, щоб навчитися читати, треба навчитися розмовляти, але і для того, щоб навчитися говорити, треба багато читати.

Використання спеціальних творів для домашнього читання, як то із серії «Leo & Co» видавництва Langenscheidt є одним із найефективніших способів збагачення студентів лінгвокраїнознавчими знаннями ще на початковому етапі оволодіння німецькою мовою як другою іноземною. Читання цих творів забезпечує досить часту повторюваність лексичних одиниць у нових контекстах, комбінаціях і знайомих граматичних конструкціях з новим лексичним наповненням. Лексика текстів яскраво відображає загальноповседневний словник розмовної німецької мови, що сприяє поглибленню знань студентів в області культури мовлення. Це знаходить в подальшому своє відображення в адекватності їхньої мовленнєвої і соціальної поведінки в іншомовному середовищі. У текстах йдеться про повсякденне життя звичайних німців, яке здебільшого відображене в діалогах. На основі реплік героїв, їх висловлювань студенти вчаться самі розуміти і продукувати словосполучення та речення з такою формою та таким значенням, які відповідають певному соціолінгвістичному контексту ілюктивного акту комунікації. Студенти розвивають здатність розуміти та продукувати вивчені або аналогічні їм висловлювання, а також потенційну здатність розуміти нові, незнайомі висловлювання. Прості, доступні тексти про повсякденне життя героїв у різних ситуаціях сприяють оволодінню соціокультурною компетенцією, яка за визначенням Г. Томахіна передбачає «знайомство тих, хто навчається, з національно-культурною специфікою мовленнєвої поведінки і здатністю користуватися елементами соціокультурного контексту, релевантними для породження і сприйняття мовлення з точки зору носіїв мови». У процесі опрацювання текстів, студенти знайомляться із соціальними умовностями, ритуалами, соціальними стереотипами народу-носія мови і розвивають власну систему навичок та вмінь, що дозволяє узгоджувати свою мовленнєву поведінку у відповідності до цих знань та вмінь.

Отже, опрацювання спеціально підібраних текстів сприяє формуванню в студентів цілісної системи уявлень про соціокультурні особливості мовлення жителів країни, мова якої вивчається, дозволяє асоціювати з мовною одиницею ту ж інформацію, що і носії мови, і досягати таким чином повноцінної комунікації.

УДК 811.161.2'243:005.53:378

РУДАКОВА Т.М., канд. філол. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
Rudakova_Tetyana@ukr.net

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ МОВНИХ НАВИЧОК І ВМІНЬ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ В АГРАРНИХ ВНЗ

Дисципліна «Українська мова як іноземна» має на меті сформувати навички використання знань з української мови як у процесі повсякденного спілкування студентів з пересічними носіями мови з різноманітних питань, так і в галузі сільського господарства, обміні діловою інформацією. Практичні заняття в аграрному виші мають на меті подальше формування мовних навичок і вмінь та їхнього практичного застосування шляхом виконання слухачами рекомендованих комунікативних вправ та завдань за відповідними темами модулів. Говоріння є однією з усних форм мовлення, в основі якого закладено звукову систему мови. Визначено, що воно є продуктивним видом мовленнєвої діяльності, що містить шість основних ознак: ситуативність, евристичність, умотивованість, цілеспрямованість, продуктивність, темп.

Слухачі дисципліни «Українська мова як іноземна» повинні вміти: спілкуватися українською мовою в межах вирішення повсякденних проблем; застосовувати комунікативні

вміння та навички, здобуті в процесі вивчення української мови як іноземної; брати участь в обговоренні питань професійної діяльності державних службовців; розуміти та інтерпретувати комплексну інформацію в різних формах та текстах. Основним є навчання мовленню. Розрізняємо монологічне та діалогічне мовлення. Щодо монологічного мовлення, то студент повинен уміти робити повідомлення з певних питань за конкретною тематикою та за змістом тексту українською (іноземною для нього) мовою. Щодо діалогічного мовлення, то студент повинен уміти: вести бесіду в режимі „викладач-студент”, „студент-студент” за засвоєною тематикою та за змістом наданої інформації; спілкуватися з носіями мови на побутовому та професійному рівнях.

Виділяємо кілька важливих чинників, які впливають на швидке навчання говорінню: регулярне слухання реципієнтом живого мовлення; коментування усіх дій мовця; постійний зоровий контакт; накопичення дієслів в активному вокабулярі реципієнта, бо валідність методики навчання іноземної мови залежить від багатьох факторів, у тому числі й від вивчення всіх частин мови; використання в мовленні двох комунікативних видів заперечення і протиставлення – контрарного та контрадикторного; читання художньої літератури; тренування чіткої вимови звуків, складів, слів у будь-який вільний відрізок часу.

Отже, мовленнєві автоматизми формують під час виконання тренувальних вправ. Іноді того мовленнєвого досвіду, який іноземні студенти отримують у тренувальних вправах, не вистачає для експромтного ситуативного говоріння, тому для формування вмінь невідготовленого мовлення варто спиратись на додатковий мовленнєвий досвід.

УДК 808.5

БАРАН Н.А., здобувач

Науковий керівник – **БАРАНОВСЬКА Л.В.**, д-р пед. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

nata.baran.77@mail.ru

ФОРМУВАННЯ РИТОРИЧНИХ УМІНЬ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «РИТОРИКА» СТУДЕНТАМ НАПРЯМУ «ФІЛОЛОГІЯ»

Основне завдання викладача риторики – озброїти студентів знаннями з даної науки та провести низку практичних занять із дидактичними іграми з публічного мовлення, які б допомогли їм зацікавитися даним предметом, багатьом допомогли б подолати страх перед численною аудиторією, значною мірою стати більш розкутими, утвердити у кожного бажання бути культурною, всебічно розвиненою мовною особистістю, цікавою для широкого загалу слухачів.

У класичному варіанті, як і донині, вивчення риторики включало три необхідні компоненти:

- вивчення теорії (викладення риторичних правил, характеристики специфіки мовленнєвого спілкування, вивчення типів аудиторії та пов'язаних з цим теоретичних аспектів відповідної мовленнєвої поведінки);

- вивчення визначних зразків риторики минулого та сьогодення, що дають змогу зрозуміти, як формується образ мовця, та конкретних прийомів і засобів мовленнєвого впливу;

- вправління в самостійних публічно-мовленнєвих виступах (підготовці та виголошенні промов).

Теорію риторики, вважаємо, слід розпочинати із вивчення історії даної науки, характеристики основних видів та жанрів публічних виступів, основних законів риторики та трактування їх розуміння: концептуального закону, закону моделювання аудиторії, стратегічного закону, тактичного, закону мовленнєвого спілкування, системно-аналітичного закону.

Семінарські заняття з риторики обов'язково мають включати в себе види робіт, метою яких є формування та вдосконалення риторичних умінь і навичок студентів. Це інформаційні, описові, агітаційні, розважальні, епідейктичні (похвальні) тренувальні міні-виступи; контрольні промови різних жанрів; вправи з культури мовлення та вправи, спрямовані на вдосконалення техніки мовлення; дискусії та диспути за визначеними темами; аналіз та вивчення окремих теоретичних питань, що рекомендовані для самостійного вивчення студентами, а також навчальні ігри.

У власній практиці викладання риторики студентам напряму «Філологія», обмежуючись кількістю навчальних годин, пропонуємо такі форми роботи: навчальні ігри «Презентація товариша», «Оригінальна автобіографія», «Логографи», «Розповідь про улюблене заняття», «Реклама ВНЗ», «Екскурсіводи», «Діалог заперечень», тренінги із вдосконалення культури та техніки мовлення, декламування зразкових промов, реферати з доповідями на теми: «Яскраві сторінки історії красномовства», «Механізм виникнення страху перед публічним виступом», «Оратор та аудиторія: прийоми зацікавлення та утримання уваги слухачів», «Вербальне і невербальне мовлення» та інші, контрольна робота на тему: «Мій ідеал оратора».

УДК 159.91:17.2-42

СИНЯКОВА В.Б., канд. пед. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ ТА ЦІННОСТІ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Однією із головних домінант соціального розвитку в підлітковому віці є наслідування ролей чоловіка і жінки, батьківської й материнської моделі поведінки та на основі цього сприймання себе в навколишньому світі.

З метою вивчення загальних *гендерних уявлень дівчат-підлітків* нами, насамперед, була використана авторська анкета «Виявлення уявлень дівчат-підлітків про особистість чоловіка». В дослідженні взяли участь 456 дівчат віком 11–16 років (183 дівчини, що проживають у неповних родинях). Уявлення цих дівчат-підлітків щодо характеристик особистості реального чоловіка теж суттєво відрізняються від відповідей їх однолітків, що проживають у повних родинях. Зокрема, у відповідях дівчат-підлітків з неповних родин в описі реального чоловіка переважною є матеріальна незалежність – 87,36 %, окрім того, дівчата надають значну увагу наявності господарсько-побутових умінь – 78,14 % та такій характеристиці як «любов до дружини» – 75,21 %. При цьому уявлення дівчат-підлітків із неповних родин також відрізняються перебільшенням притаманності певних характеристик реальному чоловіку.

Поряд із цим, нами виявлено, що дівчата-підлітки з неповних родин не почувають себе захищеними в родині, однак ставляться до родини більш позитивно, аніж їхні однолітки з повних родин.

З урахуванням предмета нашого дослідження і відповідно до запиту суспільства щодо забезпечення гендерної рівності статей процес моделювання гендерної соціалізації дівчат-підлітків має здійснюватися у відповідності до означених нижче вимог:

1. Розуміння гендерної соціалізації як процесу і результату засвоєння дівчинкою-підлітком гендерних культурних цінностей, гендерних норм та правил гендерної поведінки відповідно до егалітарних соціокультурних уявлень суспільства про ролі, статуси і призначення чоловіків і жінок.

2. Розгляд суті гендерної соціалізації дівчат-підлітків із неповних родин як створення відповідних соціально-педагогічних умов для їх успішної гендерної соціалізації та досягнення її результату – гендерної соціалізованості.

3. Визначення мети гендерної соціалізації як формування гендерно соціалізованої дівчини (майбутньої жінки), яка здатна самореалізуватися у різних сферах суспільного життя, завдяки набуттю егалітарної свідомості та відповідних способів життєдіяльності.

4. Обґрунтування завдань гендерної соціалізації дівчат-підлітків із неповних родин відповідно до змісту гендерної соціалізації та до типу родини, в якій вони проживають.

5. Структурування процесу гендерної соціалізації дівчат-підлітків із неповних родин шляхом визначення її етапів, стадій і побудови моделі гендерної соціалізації цих дівчат.

УДК 398.2:001.891.3+303.82

КАРПЕНКО С.Д., канд. філол. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

philops@ukr.net

ВНЕСОК МИКОЛИ СУМЦОВА В УКРАЇНСЬКЕ КАЗКОЗНАВСТВО

Ім'я Миколи Федоровича Сумцова (1854–1922) увійшло у фольклористику як «дослідник-фольклорист молодшої генерації», учень О. Потебні. За словниковими статтями М. Сумцова коротко характеризують так: харківський вчений, професор, класик вітчизняної та світової етнографії, один із фундаторів наукового українознавства, поділяв позиції міфологічної школи, виступає представником антропологічної школи та школи запозичень. У 1963 р. М. Азадовський оцінив діяльність М. Сумцова вказавши на епізодичність дослідження ним тих чи інших явищ народної культури та суперечливість тверджень. На жаль, зазначає професор М. Дмитренко, досліджуючи науково-критичний портрет вченого, М. Азадовський висловив чужу і далеку від істини позицію, не врахував ні змісту й значення самих праць М. Сумцова, ні позитивних оцінок попередників (М. Драгоманова, І. Франка, В. Гнатюка, Є. Редіна, Є. Кагарова, Д. Багалія, О. Ветухова, Ф. Колесси, А. Лободи, А. Кримського, С. Єфремова, Л. Білецького, В. Петрова, В. Дашкевича, З. Кузелі, П. Одарченка, О. Дея та ін.) [2]. Зокрема, Л. Білецький відзначав, що М. Сумцов «не тримався одного якогось наукового світогляду в його принципі, а для кожного поетичного факту, відповідно до його природи, вишукував і певні принципи літературно-художньої критики» [1, 152]. Вчений, достатньо орієнтуючись у сучасних йому європейських теоріях і напрямках розвитку гуманітарної науки, використовуючи набутки різноманітних підходів до аналізу мови, фольклору, обрядів та звичаїв, літератури, визнавав за недоцільне методологічне самообмеження. Зокрема в розвідці «Миша в народній словесності» вчений чітко заявив про свою наукову позицію щодо студіювання конкретного неоднозначного матеріалу, закоріненого в архаїчних пластах народної традиційної культури: «Анонімний рецензент-бібліограф «Русской мысли», котрий веде в цьому журналі відділи антропології та етнографії, дорікає мені за те, що я не дотримуюсь однієї наукової теорії. І в даній статті, аналізуючи повір'я та казки про мишей, я не можу зупинитися на одному поясненні й використовую водночас – *horribile dictu!* – всі три наукові теорії: стару – міфологічну, нову – літературну і найновішу – теорію самозародження. Не думаю щоб одна теорія замінювала іншу. Треба бути останнім педантом, щоб за сучасного розвитку етнографії носитися з однією теорією, наче з писаною торбою і в однію (обмежену) теоретичну рамку впихати всю різноманітність народного життя» [7, 92]. Також Мотря та Степан Мишаничі про М. Сумцова зазначають: «його заслуга полягає в залученні максимальної кількості джерельного матеріалу, у віднайдені оптимальної методики аналізу цього матеріалу, у порівняльних виходах, що увиразнюють своєрідність українських та загальнослов'янських культурних явищ. Вчений уникає прямолінійних дефініцій, особливо в трактуванні «мови» міфів – символіки. Обсяг досліджуваних матеріалів є настільки масштабним, що на підставі цих праць можна укласти словник обрядових дійств,

символів, пісенних тропів. Тобто те, в чому звинувачували М. Сумцова, і зокрема в розпо-рошенні предмета досліджень, у акцентуванні уваги на другорядних моментах, у стягненні навколо одної концептуальної ідеї строкатого і різноаспектного матеріалу тощо, обернулося достоїнством його наукового методу» [4, 36].

Тематика нашого досліджень тяжіє до глибин народної філософії, адже казка, не зважаючи на сплески своєї популярності, як ідеалізований відбиток реальності, що використовує різні семіотичні системи для збереження інформації, продовжує побутувати серед розважальних та дидактичних засобів народної культури. Саме тому, що М. Сумцова вважають теоретиком міфологічної, антропологічної та культурно-історичної шкіл фольклористики, звернемося до його спостережень над народною казкою, щоб однозначно запевнитися у причетності вченого до розбудови українського казкознавства. М. Сумцов був прихильником інтегрованих, комплексних підходів до дослідження явищ народної культури, хоч і дехто вважає, що з кінця ХІХ–початку ХХ ст. вчений схилився до ідей еволюціонізму. У ряді статей, що публікувалися у «Киевской Старине» упродовж 1889–1890 рр. під загальною назвою «Культурні пережитки» М. Сумцов комплексно дослідив реалії матеріальної та духовної культури українців, посилаючись на досвід чи подібні явища культури у різних європейських народів. Казка як неодмінна складова духовної культури народу вивчається ним на рівні типології сюжету. У статті «Сучасні завдання історії народної словесності», що увійшла до книги «Малюнки із життя українського народного слова», М. Сумцов, говорячи про розподіл фольклорного матеріалу за видами та національною належністю, наголошував, що казки і байки є творами здебільшого інтернаціонального змісту і дуже далекого початку, іноді з таких часів, коли не було навіть старої Київської Русі-України [5, 4–5]. Сучасні дослідники вважають М. Сумцова прихильником інтегрованих, комплексних підходів до вивчення народної творчості. Вченому приписують ідеї еволюціонізму (з огляду на дослідження фольклорного тексту від традиції) та застосування методу пережитків. Проте, О. Івановська пише, що у висновках вченого вгадуються обриси майбутньої контекстуальної фольклористики, яка в особі Д. Бен-Амоса визначила три виміри: особистісний, соціальний і власне вербальний. Перший пов'язаний із творцем-виконавцем (як у М. Сумцова), другий – із розмаїттям комунікативних і жанрових форм фольклору, третій – із можливостями трансформації будь-яких аспектів реальності у вербальній формі [3, 18].

Торкнувшись лише невеликої частки фольклористичної спадщини М. Сумцова, стає зрозумілим невичерпний геній науковця. Його причетність до культурно-історичної та антропологічної школи, використання методологічних підходів у вивченні матеріальної та духовної культури українського народу показали ті шляхи для подальших досліджень, що й нині не втратили актуальності та продуктивності. З огляду на все вищезазначене, безсумнівно є належність М. Сумцова до кагорти українських казкознавців. Вчений своїми статтями про звичаї, обряди та вірування, культурні пережитки здійснив історико-типологічне дослідження народної казки як неодмінної складової народної словесності, пояснивши цілий ряд незвичних казкових елементів, персонажів та мотивів, таких як інкуби та суккуби, злидні, упирі, зооморфні образи (змія, півень-царик, кінь маликоватий). Розглядаючи рядом статей загальнослов'янські та європейські фольклорні образи хліба, ворона, миші, зайця вчений підкреслив значення казки у збереженні давніх звичаїв та уявлень українського народу про світ. Спостерігаючи християнські нашарування на народні зразки словесності, М. Сумцов наголосив на моральних якостях героїв казок та народних оповідей, що сформувалися упродовж тривалого часу і становлять основи народної педагогіки. Визначення сюжетів та мотивів українських народних казок стало підвалинами для подальших досліджень І. Франка, В. Гнатюка, М. Левченка, аж до створення сюжетних покажчиків українських народних казок М. Андрєєвим (1940) та І. Березовським (1979).

Список використаних джерел

1. Білецький Л. Основи української літературно-наукової критики / Л. Білецький. – К.: Либідь, 1998. – С. 152.

2. Дмитренко М.К. Українська фольклористика другої половини XIX століття: школи, постаті, проблеми / М.К. Дмитренко. – К.: Сталь, 2004. – 383 с.
3. Івановська О.П. Український фольклор: семантика і прагматика традиційних смислів: підручник / О.П. Івановська. – К.: ВПК «Експрес-Поліграф», 2012. – 336 с.
4. Мишанич М. Міф, міфологія, міфологізм, міфокритика, міфопоетика: історія інтерпретації і розмежування понять / М. Мишанич, С. Мишанич. – Донецьк: Норд-Прес, 2002. – С. 36.
5. Сумцов М.Ф. Малюнки з життя українського народного слова / М.Ф. Сумцов. – Харків: Друкарня «Печатне діло», 1910. – 114 с.
6. Сумцов Н. Культурные переживания: сб. статей (Из «Киевской Старины» 1888–1889 гг.) / Н. Сумцов. – Харьков, 1892. – 420 с.
7. Сумцов Н.Ф. Мышь в народной словесности / Н.Ф. Сумцов // Этнографическое обозрение. – 1891. – VIII (№ 1). – С. 49–93.

УДК 801.671:57:81'367.2

СТРІЛЕЦЬКА С.В., канд. пед. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

НАУКОВІ ТЕКСТИ З ПОЗИЦІЇ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОГО АНАЛІЗУ

Адекватний письмовий переклад неможливо здійснити без відповідного перекладацького аналізу вихідного текстового матеріалу. Перша складова частина процесу перекладу передбачає виявлення у тексті повторень як лексико-семантичного засобу забезпечення когезії в тексті, створення сітки вузлів лексико-семантичного зв'язку, встановлення “семантичного ядра” шляхом визначення центральних і маргінальних речень за М. Ноеу (1991). Перекладацький аналіз тексту включає також його стилістичний аналіз.

Однією з базових категорій традиційної стилістики є поняття “функціональний стиль мови” (далі – ФСМ). Услід за І.Р. Гальперінім, під ФСМ ми розуміємо систему взаємопов'язаних мовних засобів, які слугують певній меті комунікації. У традиційній стилістиці не існує єдиної класифікації ФСМ. Натомість, проведений аналіз, услід за Т.Р. Кияк, дозволяє виділити суттєвими для перекладознавства тексти, а саме: науковий, діловий, публіцистичний, художній. Суттєвими для перекладознавства є наукові тексти. Розглянемо наукові тексти детальніше. Питання класифікації наукових текстів досліджували вчені І.В. Арнольд (1981), І. Колегаєва (1991), А.Д. Белова (2003) та ін., які виділяли такі їх риси: логічність, послідовність, чіткість, аргументованість, доказовість. Традиційно до наукових текстів відносять монографії, журнальні статті, автореферати, доповіді, тези тощо. Особливість наукових текстів полягає в наявності термінів, основних концептуальних одиниць наукового тексту. У науковій статті і вузькофаховій монографії термін перебуває у своїй термінологічній сфері і забезпечує передачу нової інформації. Ознаками наукового тексту виступають його цілісність та інформаційна завершеність, при цьому поняття змісту стає вирішальним. У змістовій структурі висловлювань зазвичай виділяються такі значення: денотативне (предметне, референційне), інформаційне (препозитивне, становить його семантичну структуру), інтерпретаційне (репрезентує значення як своєрідну інтелектуальну модель предмета, події, ситуації стану). Такі міркування дають підстави вважати, що процес передачі семантичної інформації, який ґрунтується на когезійному зв'язку, співвідносить референційні, інформаційні та інтерпретаційні аспекти змісту в тексті. Наявність усіх названих вище ознак дає змогу визначити науковий текст як форму лінгвосоціокультурної взаємодії, що реалізується в мовленнєвій діяльності суб'єктів фахової сфери спілкування. У своєму конституюванні він спирається на цілісну структуру в сукупності інтра- та екстралінгвістичних чинників, що зумовлює необхідний референційний, інформаційний, інтерпретаційний базис локальної та глобальної зв'язності тексту.

Аналіз наукових текстів з позицій перекладацького аналізу дозволяє вивчити такі значущі категорії як когезія і когерентність, оскільки саме вони уможливають існування тексту як цілісного структурно-семантичного утворення.

ЩАСЛИВА Н.С., канд. філол. наук
 Білоцерківський національний аграрний університет

НАЙПРОДУКТИВНІШІ ЗАСОБИ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ СУЧАСНОЇАНГЛОМОВНОЇ ЕЛЕКТРОННОЇ ПРЕСИ

У дослідженні сучасників текст виступає одним із пріоритетних понять гуманітарної культури XXI ст. Особливе значення у дослідженні тексту у прагматичному аспекті мають роботи Ю.М. Лотмана, який під *текстом* розуміє «утворення, як систему різнорідних семіотичних просторів, у континуумі яких циркулює деяке вихідне повідомлення» [1, с. 7]. Саме з такої точки зору слід розглядати сучасний медіа простір, особливо якщо мова йде про періодику електронного формату. Як і Н. П'єге-Гро, ми вважаємо цитату «емблематичною формою інтертекстуальності, оскільки вона дозволяє безпосередньо спостерігати, яким чином один текст включається до іншого – різнорідного і фрагментованого тексту» [2, с. 84–85].

Найпродуктивнішим виявом інтертекстуальності у текстах статей електронного британського видання *The Guardian* за січень 2017 року виявляються саме елементи «чужого слова», тобто цитати, до того ж у всіх своїх типологічних проявах. Емблематичною формою цитування у текстах сучасних англomовних медіа є точна маркована цитата з атрибуцією. Така специфіка викладу інформації зумовлена, з нашого погляду, типовими характеристиками медіа-тексту новин та інформаційної аналітики і коментарів, на межі яких продуковані досліджувані нами статті. Тут спостерігаємо не типову текстам художньої літератури форму цитування, так звану «цитату у цитаті», що є затребуваною у зв'язку з надмірною гіпертекстуальністю преси. Однак зустрічаються й алюзії, як от висловлювання «*the 'one China' principle*», що апелює до пам'яті читача щодо питання зовнішньої політики держав про те, що на карті світу існує лише одна китайська держава, хоча насправді їх дві.

Неодноразово зустрічаються випадки маркованих, трансформованих (усічених і дещо видозмінених автором) цитат з атрибуцією, що містять прецедентні імена («точкові» цитати) у заголовку статті, напр.: «*Natalie Portman: 'JFK was a great proponent of civil rights. Trump is taking us backwards'*» [3]. Розміщення висловлювання відомої кінозірки, володарки премії Оскар Наталі Портман у сильній позиції – заголовку статті – одразу привертає увагу читачів, і апелює до значної групи реципієнтів. Слід зауважити, що він є паратекстуальним по відношенню як до частини статті, так і до повного тексту статті. Автор підібрав до заголовку фрагмент цитати із інтерв'ю, що містить імена президентів, різко контрастуючі одне з одним. Одне з імен трансформоване журналістом у аббревіатуру *JFK*, добру відому читачам як *John F. Kennedy*. Відтоді як Дональд Трамп переміг у президентських виборах США, його ім'я не сходить з перших шпальт періодичних видань світу, *the Guardian* – не виняток. Порівнювати щойно обраного президента із улюбленцем американців, ще й протиставляти їхню діяльність – неабиякий виклик, та зауважимо, що кореспондент займає відособлену позицію, подаючи пряму мову у лапках, а власне ставлення до описуваного відображає завдяки загальним описовим назвам на кшталт «*the casino owner*» замість «*president-elect*» чи «*Trump*» як зазвичай.

З початком XXI ст. фахівці виявляють значні мовностилістичні зміни у медійних текстах, зумовлені насамперед екстралінгвальними чинниками, що впливають на організацію мовних засобів. Це передусім можливість ЗМІ репрезентувати свій продукт через мережу Інтернет й можливість і бажання реципієнтів отримувати його засобами електронних додатків будь-якого зручного для користувача гаджету. Ці можливості вкрай впливають на характеристики тексту, які віднині не можуть бути націленими на конкретного читача, оскільки текст може бути прочитаним будь-де, будь-ким й будь-коли, головне, щоб була ще одна можливість – зв'язок з мережею Інтернет. За таких умов змінюється функціональне значення інтертекстуальності: прецедентні феномени виконують не стільки декоративну, емоційно-експресивну функції, стільки скеровують читача на подальший пошук вартісної для нього

інформації, якої недостає для розуміння того чи того уривку статті. Таким чином реалізуються характеристики медійного тексту: полікодовість та специфічний характер масмедійної інтертекстуальності, що найпотужніше виявляється саме завдяки можливості розміщення необмеженої кількості (гіпер) посилань та цитувань, що слугують лише указівками до пошуку необхідної інформації. Дещо меншою мірою виявлено імпліцитні засоби інтертекстуальності, зокрема алюзії та ремінісценції. Апелюючи таким чином до передтексту, автори статей займають позицію неупередженого інформатора, яку слід відтворювати при перекладі текстів статей та їх інтерпретації.

Список використаних джерел

1. Лотман Ю.М. Семиосфера / Ю.М. Лотман. – СПб.: Искусство-СПб», 2000. – 704 с.
2. Пьеге-Гро Н. Введение в теорию интертекстуальности: [пер. с фр.]; / Н. Пьеге-Гро; [общ ред. и вступ. ст. Г.К. Косикова]. – М.: Издательство ЛКИ, 2008. – 240 с.
3. The Guardian. Guardian News and Media [Електронний ресурс]. – London, United Kingdom, 2017. – Режим доступу: <https://www.theguardian.com>.

УДК 811'25:910.4(410)"17/18"

ВОЛОШКОВА Н.В., канд. іст. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

Natalia.Voloshkova@btsau.edu.ua

ТЛУМАЧІ В ПОДОРОЖНІХ НОТАТКАХ ТА КОРЕСПОНДЕНЦІЇ БРИТАНСЬКИХ МАНДРІВНИКІВ (1710–1830)

Подорожі до далеких та невідомих країн завжди були небезпечною справою та випробуванням на витривалість. Проте вони вабили мандрівників своєю непередбачуваністю, можливістю отримати незабутній досвід та поринути у незнайоме культурне оточення та мовне середовище. Подорожні нотатки та кореспонденція чоловіків і жінок, які відкривали далекі куточки цього барвистого світу спочатку для себе, а пізніше для інших, користувалися неабиякою популярністю серед читацької аудиторії в Європі, зокрема у Великій Британії, у вісімнадцятому столітті. Великий читацький попит на травелоги та іншу інформацію, пов'язану з подорожуванням та перебуванням в далеких землях та континентах, продовжувався і в дев'ятнадцятому столітті.

У багатьох сучасних розвідках зарубіжних дослідників із перекладознавства, яке вивчає результат та процеси перекладу з різних точок зору, спостерігається тенденція своєрідного «переносу» уваги з тексту як результату перекладу та процесу перекладу на агентів медіації – перекладачів та тлумачів. Канадська дослідниця Джудіт Вудсворт слушно вважає, що історія перекладу активно розвивається і стає благодатним ґрунтом для студентів та науковців по всьому світові, надаючи можливість вивчати різні її аспекти вшир і вглиб крізь часи та відстані. Історія перекладу та перекладачів, на її думку, має надійне багатовікове минуле, енергійне теперішнє буття та багатообіцяючий розвиток у майбутньому¹. У той самий час у сучасній історичній науці стрімко розвивається так звана «історія знизу» (“history from below”), яка досліджує життя та досвід простих людей.

На нашу думку, травелоги та кореспонденція жителів Британських островів – це тексти не тільки про те, як мандрівники долали значні відстані, відвідували міста і селеша, милувалися чудовими краєвидами та знайомилися з традиціями і звичаями інших народів. Ці тексти можна вивчати як документальні свідчення, що містять інформацію про безпосереднє спілкування представників різних народів і носіїв різних мов, про шляхи подолання міжкультурних перешкод під час комунікації. Ентоні Пім справедливо стверджує, що незважаючи на те, що комунікація між представниками різних культур істотно не відрізняється від спілкування

як такого, вона характеризується відносним браком загальних норм, які поділяють носії однієї культури, так само як і нестачею імпліцитних культурних маркерів довіри та надійності, що впливає в подальшому на якість комунікації².

Аналіз низки опублікованих та рукописних текстів британських мандрівників XVIII–початку XIX століття показує, що саме ці фактори значно впливали на якість кооперації мандрівників із тлумачами, до послуг яких британці були вимушені прибігати через брак знання місцевої мови. Як показує кореспонденція британського агронома та фермера Артура Юнга³, який на початку XIX століття мешкав в різних куточках Російської імперії, успішність/неуспішність співпраці іноземця з тлумачем залежала від рівня довіри одного до іншого. Епісторярний травелог британської аристократки леді Мері Вортлі Монтегю⁴, яка супроводжувала свого чоловіка в його дипломатичній місії та жила в Туреччині в 1716–1718 р., демонструє, що ризик непорозуміння між мандрівником та місцевими жителями, що спілкувалися через тлумача, ще більше зростає, коли в ролі посередника (медіатора) виступала людина, яка представляла третю культуру, або коли комунікація відбувалася за допомогою мови-посередника, що було досить поширеною практикою в той історичний період.

Список використаних джерел

1. Woodsworth J. Foreword / Translators through History; eds. J. Delisle, J. Woodsworth (EST Subseries, Vol. 101). – Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2012. – P. XIV.
2. Pym A. The Moving Text: Localization, translation, and distribution. – Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2004. – P. 140.
3. Bagshawe Family Muniments GB 133 BAG/22/6/2-15, John Rylands University Library.
4. The Letters of Lady M.W. Montagu, during the Embassy to Constantinople, 1716–1718. Vol. 1. – Chiswick: C.&C. Whittingham, 1825. – 168 p.

УДК 811.133.1'36'373-057.87

БУДУГАЙ О.Д., канд. філол. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
olantarpan@ukr.net

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ІВАНА РАЧИНСЬКОГО

Українська перекладацька школа відома фахівцями дуже високого рівня: М. Старицький, І. Франко, Л. Українка, М. Рильський, М. Зеров, М. Лукаш, Гр. Кочур, П. Тичина, Б. Тен, І. Качуровський, Д. Павличко, Д. Чередниченко, М. Стріха та ін. Однак є серед нашої перекладацької плеяди і напівзабуті імена, які варто відкрити заново у ХХІ-му ст. Іван Іванович Рачинський (1861–1921) як перекладач менш відомий, ніж як композитор. Він створив симфонію, дві сюїти, увертюру, понад 25 романсів і пісень, а також написав статті про творчість М. Глінки, А. Аренського, Ф. Якіменка, В. Сокальського. У творах використав український колорит, який добре відчував ще з дитинства.

Однак І. Рачинський був і знавцем античної літератури, поетом, перекладачем, критиком. Саме йому судилося 1903 р. стати першим перекладачем з латини на російську мову відомої філософської поеми Тита Лукреція Кара «Про природу речей» («De rerum natura»). Дослідник доробку І. Рачинського Леонід Кауфман зібрав цікаві факти з життя перекладача. Цей композитор і музикознавець, працюючи в архівах Ленінграда, Москви, Харкова, Сімферополя і Судака, зміг відтворити найголовніші віхи у долі українського композитора і перекладача. Паралельно знайшов у архівах відомості про І. Рачинського і київський музикознавець М. Гордійчук. Про перший повний переклад усіх 6 частин поеми Лукреція, здійснений І. Рачинським схвально відгукнулися критики початку ХХ-го ст. Академік І. Толстой наголосив: «Це передусім переклад літературний. Він відзначається якістю і читається легко і з інтересом. В перекладі п. Рачинського скрізь помітне прагнення висловити найхарактер-

ніші риси твору, дати читачеві можливість відчутти загальний тон і настрої поеми» [1; с. 101] (За І. Кушніренком, В. Жилінським). І. Толстой висловив і деякі поради по поліпшенню стилю і дотриманню точності перекладу. Працюючи над виправленням недоліків перекладу на дачі в Судаку у травні 1911 р., І. Рачинський писав книговидавцеві М. Сабашнікову, що старий переклад його вже не задовольняє. Тому увесь текст було перекладено наново. Після двох з половиною місяців напруженої праці І. Рачинський написав видавцям, братам Сабашніковим, що «переклад Лукреція заново завершений». У серпні 1912 р. перекладач отримав від видавців коректуру, вичитав її, у вересні відіслав виправлене назад. Новий переклад І. Рачинського поеми Лукреція «Про природу речей» побачив світ у лютому 1913 р. У листі до видавців І. Рачинський з радістю писав: «Нове видання захоплює мене простотою і шляхетністю, що цілком відповідає моральному образу великого римського поета» [1; с. 112] (За І. Кушніренком, В. Жилінським). Українському читачеві поема знайома більше з більш пізнього перекладу М. Зерова. Яким же був шлях першого перекладача І. Рачинського до свого успіху? І. Рачинський народився 13.02.1861 р. в с. Темирівці Гуляйпільського району Запорізької області (тоді Темирівка належала до Олександрівського повіту Катеринославської губернії). Дитячі роки він провів у Темирівці, де полюбив українські народні пісні. Його мати Анна Францівна Корф із знаменитого роду баронів Корфів, була освіченою, навчала сина гри на фортепіано. Навчався у Харківській гімназії, де потоваришував на все життя з українським композитором В.І. Сокальським. У 1886 р. І. Рачинський закінчив юридичний факультет Петербурзького університету, відвідував як вільний слухач консерваторію, брав уроки музики у директора консерваторії. Відвідав Грецію, Італію, Єрусалим, Єгипет, Францію, Німеччину, де вивчав живопис, скульптуру і архітектуру епохи Відродження. Зібрав мистецьку колекцію: чимало стародавніх картин, скульптур, речей, які він придбав, перебуваючи за кордоном. І. Рачинський не раз приїздив в Україну, бував у рідних місцях. Після смерті матері (1885) у спадщину Іван Іванович одержав маєток у селі Ганнівці (нині Новомиколаївського району Запорізької області). Тут він часто влаштовував музичні аматорські вечори. У 1898 р. Рачинський переїздить до Петербурга. У роки першої світової війни композитор працював у редакції «Российской музыкальной газеты». Улітку газету закрили і Рачинський залишився без коштів, йому довелося розпродати майно. З порожньої квартири виїхав до Севастополя. Саме тут змарнілого І. Рачинського бачили востаннє в голодному 1921 р. Точна дата його смерті не встановлена. Він мав можливість емігрувати за кордон, але залишився у своїй країні, для якої багато зробив і як музикант, і як перекладач.

Отже, наш земляк І. Рачинський увійшов в історію перекладацької справи як першовідкривач світу дидактичної поеми Лукреція «Про природу речей» для народів колишньої царської Росії і для наступних поколінь перекладачів.

Список використаних джерел

1. Кушніренко І.К. Напівзабутні імена...: Сторінки життя і творчості М.О. Корфа та І.І. Рачинського / І.К. Кушніренко, В.І. Жилінський. – Запоріжжя: Дніпровський металург, 2004. – С. 87–115.
2. Кушніренко І.К. Темирівські обрії / І.К. Кушніренко, В.І. Жилінський. – Запоріжжя: Дніпровський металург, 2004. – С. 155–157.

УДК 811'161.2

ЧЕРНОБРОВ Ю.А., аспірант

Науковий керівник – **КАЗИМИРОВА І.А.**, канд. філол. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СИНТАКСИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У 20–30-х роках ХХ ст.

В мовознавчих працях 20-х–30х років ХХ ст. продовжено традицію використання національної мовної основи у формуванні синтаксичної термінології української мови. Такі вчені

як О.Б. Курило, К.Т. Німчинов, І.І. Огієнко, М. Перегінець, О.Н. Синявський, М.М. Сулима та ін. підтримують вимогу термінотворення на ґрунті української народної мови. Термінологічний матеріал ілюструє намагання українських учених знайти мотивовані й прозорі терміни, утворені на живій народномовній основі, за що їхні праці згодом отримують нищівну критику і звинувачення у націоналізмі.

З 30-х років ХХ ст. відбувається помітне сповільнення теоретичних напрацювань із синтаксису й граматики української мови загалом. Прихильники радянської ідеології критикують мовознавців через навмисний відрив від запозиченої термінології, що спричинило репресії вчених й вилучення з обігу багатьох граматичних праць, підручників, словників тощо. Тенденція калькування термінів з російської граматики стає домінуючою поряд із питомим термінотворенням через розвиток і вплив досліджень із синтаксису російської мови.

Показово, що джерелом сучасної нам синтаксичної термінології постає праця “Грамматика української мови: Синтаксис” 1935 р. Н. А. Кагановича та Г. В. Шевельова, у якій засвідчені засадничі терміни українського синтаксису: речення *просте, складне; повне, неповне; поширене, непоширене; розповідне, питальне, окличне; особове й безособове; речення складне складнопідрядне, складносурядне; безсполучникове* тощо.

Вибір питомих чи запозичених термінів на означення синтаксичних понять – це коливання на осі “своє – чуже”. У період формування синтаксичної термінології української мови мовознавці обирали прозорі номінації, орієнтовані на народну мову. Питання автентичності термінології поставало гостро і було визначальним для формування української наукової мови.

УДК 811.11–112

ЗІЗІНСЬКА А.П., аспірант

Науковий керівник – **КАЛИТЮК Л.П.**, канд. філол. наук

Київський університет ім. Бориса Грінченка

РЕКВЕСТИВНІ МОВЛЕННЄВІ АКТИ В ІСТОРІЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ (XII–XVII ст.)

Прохання входять разом з наказами, порадами, запрошеннями, рекомендаціями в так званий директивний тип, який характеризується спонуканням мовця до скоєння вказаного ним дії. Разом з тим, прохання займають проміжне місце між наказами, вимогами, розпорядженнями, вказівками, з одного боку, і порадами, рекомендаціями, запрошеннями, з іншого боку. В нашій розвідці *об’єктом* є саме реквестивні МА. Вивчення реквестивних МА в діячості, що становить *мету* нашого дослідження, дає змогу проаналізувати структуру та мовні засоби вираження досліджуваних одиниць, що зумовлює *актуальність* такої розвідки. *Матеріал* дослідження був дібраний з літературних пам’яток середньоанглійської мови. Реквестив як МА традиційно розглядається серед формул мовленнєвого етикету і правил ввічливості. Мовець, висловлюючи прохання, в кожній ситуації вибирає найбільш релевантний вираз з обов’язковим урахуванням статусу свого співрозмовника. В основі реквестивного МА лежить прохання. МА прохання в англійській мові є неоднорідним, оскільки його іллокутивне наповнення контекстно обумовлене. Окрім характерної для МА прохання висхідної інтонації, яка, до речі, не приступна для безпосереднього вивчення в діячості, а відтак не є визначальною у контексті нашої розвідки, питомі висловлення співвідносяться з дієсловами *to beg, to ask, to pray, to plead*, а також *to request*.

Як відомо, більшість експліцитних виразів прохання на морфологічному рівні співпадає у своїй формі з імперативом (*Go!; Open!; Write!*), але відрізняється від наказу різними маркерами ввічливості. Зокрема слово *please* у проханні вказує на модальний характер такого висловлення. Для реквестивів сучасної англійської мови вживання зазначеного маркера є досить характерним, на відміну від ранніх етапів розвитку досліджуваної мови. реквестив як

мовленнєвий акт традиційно розглядається серед формул мовленнєвого етикету і правил ввічливості. Ядром функціонально-прагматичного поля ревестивів є МА прохання, при виконанні якого мовець спонукає адресата виконувати дію, направлену на задоволення потреб мовця. МА прохання у середньоанглійській період головним чином були виражені за допомогою імперативу, та представлені маркерами ввічливості такими як *let*, *pray* та ін.. Зазвичай дієслова підсилюються допоміжними *do* або *be*. Розміщення перформативного дієслова може бути в пре-, пост- та інтерпозиції в імперативному реченні в залежності від комунікативного наміру адресата виділити ту чи іншу частину спонукання, хоча препозиція була більш характерною.

УДК 811.111

ДЕМЧЕНКО Н.С., здобувач

Білоцерківський національний аграрний університет

nataliiademchenko@yahoo.com

ЕКСПРЕСИВНІ ЗАСОБИ РЕКЛАМНОГО ТЕКСТУ

У сучасному світі реклама є постійним супутником нашого життя. Стрімкий розвиток рекламної індустрії став одним з найбільш яскравих явищ соціокультурної дійсності останнього десятиліття. Внаслідок зростаючого впливу мови реклами на суспільство багато дослідників почали звертати увагу на комунікативні, лінгвістичні, стилістичні та інші особливості рекламних текстів. Реклама використовує широкий спектр художніх засобів на всіх рівнях мови, що дозволяє досягти інтенсивного концентрованого впливу на людину. Художні засоби не створюють образ, а дозволяють підвищити виразність мови, а для підсилення її емоційності використовуються особливі синтаксичні конструкції: інверсія, риторичне питання, паралельні конструкції тощо. Правильний підбір експресивних засобів в рекламному тексті забезпечує не лише його виразність, а й успішність та популярність.

Метафору відзначають як одну з найпотужніших засобів надання образності і виразності рекламному слогану. У рекламному тексті це ситуація, коли людині або предмету приписують абсолютно нехарактерні для нього властивості, дані йому на підставі порівняння: *The butterfly effect; The winged eye; Discover nature's secret for healthy feeling skin*. Порівняння зіставляє два або більше предмета, з метою виявити невідповідності, розбіжності. Впізнати в реченні цей стилістичний прийом можна за такими словами: «like», «as though», «as», «such as», «as like», «as ... as»: *Legs like pure silk; Hair like silk, just smoother; Like a shot of espresso for tired skin; Finally, a scent as fabulous as your shower voice*.

Для підкреслення рис людей чи предметів найчастіше використовується епітет: *Vibrant colors; For lusterous hair and radiant skin; Velvety matte look moisture-rich balm; Material girl; Dramatic, seductive and captivating. Your eyes speak volumes; Soft, beautiful, flake-free hair is not negotiable*. У даних прикладах епітети надають слоганам оціночну конотацію, барвистість, насиченість. Найчастіше епітети зустрічаються в рекламі косметичних засобів для жінок, що, швидше за все, обумовлено психологічними особливостями жіночого мислення.

Гіпербола – словесний зворот, що полягає в надмірному перебільшенні характерних властивостей чи ознак певного предмета, явища або дії. Найчастіше гіпербола зустрічається в жіночих журналах: *The gift of kings; it's the next era in color care*.

Як ми бачимо з аналізованих прикладів, анафора широко застосовується з метою посилити дієвість мови, підвищити її емоційне напруження: *New hair. New you; You'll know when your family is complete. You'll know when it's time for Essure; This one curls your hair. This one curls your toes*. Як і анафора, епіфора використовується для інтонаційного виділення елементів, посилення ефекту і ритмічної організації мовлення: *Lift it. Boost it. Own it; You were born with it. Battled with it. Learnt to live with it*. Паралелізм конструкцій, підсилений анафоричним або епіфоричним повтором, створює певний ритм оповіді, що зближає його з поетичною мо-

вою: Beauty is our being. Beauty is our dialect. Антитеза – це стилістична фігура, яка утворюється зіставленням слів або словосполучень, протилежних за своїм змістом. One drop can change everything; Less makeup. More coverage.

Так, слід визнати, що рекламні тексти, які в останні роки є предметом великої кількості досліджень, виявляють риси, властиві для змін, які відбуваються в сучасній мові, в числі яких можна спостерігати також порушення традиційного співвідношення форм існування мови і мовних норм. Використання таких художніх засобів спрямоване на створення експресивного рекламного повідомлення, що необхідно для виконання одних з головних функцій реклами – привернути увагу адресата і спонукання його до певних дій. Вивчення прийомів створення експресивності на різних мовних рівнях вносить певний внесок у розкриття механізму створення ефективного рекламного тексту.

УДК 811.112.2'374

БОНЬКОВСЬКИЙ О.А., здобувач

Білоцерківський національний аграрний університет

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ТА ПРОБЛЕМИ НОРМУВАННЯ НІМЕЦЬКОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ЛЕКСИКИ

В галузі професійної лексики нормування називають термінологічним нормуванням. Е. Вюстер дає досить стисле визначення термінологічного нормування: „Термінологічне нормування мови це додаткова уніфікація шляхом відбору та новоутворення” (Wüster, 1991). На рівні мови нормування служить гомогенізації професійної лексики через цільовий відбір та створення термінів для нових явищ та понять. Проблему багатозначності при цьому намагаються обмежити синонімією та омонімією.

На відміну від досліджень у професійній лексиці, що в основному займаються теоретичними мовними аспектами цієї лексики, термінологія зосереджена більше на технічних питаннях застосування термінів на практиці. Згідно Е. Вюстеру кожна робота з термінології базується на поняттях. Для термінолога важливим є називання понять, тобто словник, вчення про флексії та синтаксис є другорядними. Це призвело до того, що термінологічний підхід до мови має більш синхронічний характер (Wüster, 1991).

Шмідт розрізняє між поняттями професійна лексика та термін. Професійну лексику він розглядає як ширше коло понять, а термін як слово, зміст якого визначений дефініцією (Schmidt, 1969). Професійну лексику він ділить на напівтерміни (слова, зміст яких не визначається чіткою дефініцією) та професійні жаргонізми (позначення предметів та явищ певної професійної галузі) (Schmidt, 1969).

На відміну від загальноновживаної лексики терміни є точнішими та автономнішими у вживанні. Ця семантична властивість не притаманна всім термінологіям в однаковій мірі. Найбільшого ступеня точності досягають терміни з теоретичних галузей, де вони найбільше мають характер дефініцій та ін.

Згідно Шіппану терміни це слова професійної лексики, що в рамках певної теорії мають понятійну дефініцію, і належать певної термінологічної системи. Система термінів певної галузі складає ядро її професійної лексики (Schippa, 1992). Термін у реченні є основним носієм інформації і відзначається такими якостями як фаховість, точність, однозначність, понятійність та системність, дефінітивність. Дефінітивність за О.С. Ахмановою є найважливішою ознакою наукового терміну. „Термінологи вважають дефінітивність головним критерієм при відокремленні термінів від основного словникового складу мови. Значення принципу дефінітивності стає особливо важливим, коли йдеться про „консубстанціальні” терміни, тобто терміни, які збігаються за формою зі „звичайними”, тобто повсякденними мовними одиницями. Вони функціонують у „звичайній” мові і їх не співвідносять із відповідними де-

фініціями. Саме наукові визначення переносять їх у метамову, іншу семіотичну систему, де вони стають членами групи (підсистеми) термінологічних одиниць” (Ахманова, 1977). Точність означає, що значення терміну визначено настільки точно, наскільки це можливо, і цим самим воно відмежоване від інших термінів. Однозначність вказує на недвозначність та тенденцію до моносемії. Понятійність терміну це його функція як мовного знаку позначати певне поняття, а системність вказує на системне місце терміну у фаховому контексті. Ці властивості терміну слід розглядати як критерії, до яких прагнуть термінологи, а не як визначені ознаки.

Дослідження специфіки окремої термінології неможливе без визначення її основної одиниці, яку вона повинна вивчати. Термінологічна система характеризується як складна динамічна стійка система, елементами якої є відібрані за відповідними правилами лексичні одиниці якої-небудь природної мови, структура якої ізоморфна структурі логічних зв'язків між поняттями спеціальної галузі знань або діяльності, а функція полягає в тому, щоб слугувати знаковою (мовною) моделлю цієї галузі знань або діяльності.

Список використаних джерел

1. Ахманова А.С. Linguistic terminology / А.С. Ахманова. – М., 1977.
2. Fluck H.R. Fachsprachen / H.R. Fluck. – München: Francke, 1991.
3. Fraas C. Lexikalisch-semantische Eigenschaften von Fachsprachen / C. Fraas. – Berlin, 1999.
4. Schippan Th. Lexikologie der deutschen Gegenwartssprache / Th. Schippan. – Tübingen: Niemeyer, 1992.
5. Schmidt W. Charakter und gesellschaftliche Bedeutung der Fachsprachen / W. Schmidt // Sprachpflege. – 1969. – Vol. 18.
6. Wiegand H.E. Ansätze zu einer allgemeinen Theorie der Lexikographie / H.E. Wiegand. – Berlin, 1983.
7. Wüster E. Einführung in die allgemeine Terminologielehre und terminologische Lexikographie. 3. Aufl. / E. Wüster. – Bonn: Romanistischer Verlag, 1991.

УДК 811.111'25

БЕРЕГОВЕНКО Н.С., здобувач

Білоцерківський національний аграрний університет

СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ ВЛАСНИХ ІМЕН (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНІВ ДЖЕЙН ОСТІН)

Світ ономастики – насамперед світ імен людей і місць (антропонімів і топонімів) – настільки є великим, значеннєвим для суспільства, що кожен, хто до нього доторкнеться, будь-то вчений – філолог, історик, географ, краєзнавець або просто аматор, вже не зможе пройти повз. Вступаючи в цей світ, дослідники намагаються його осмислити: про імена написано безліч робіт. Діапазон їх проблематики великий: ономастів цікавила сутність власного імені, його мовний статус, виникнення імен, їх життя в суспільстві, історія, доля й, нарешті, обкутана флером містики загадка тисячолітньої давнини – зв'язок імені й людини. Пошук оптимальних перекладацьких прийомів відтворення імен власних, максимально наближує читача до художньої картини світу автора оригіналу.

Власні імена слугують для особливого, індивідуального позначення предмета безвідносно до описуваної ситуації й без обов'язкових уточнюючих визначень. Власні імена виконують індивідуалізуючу функцію номінації. Актуальність доповіді зумовлена необхідністю вивчення перекладу власних імен у тексті художнього твору, про що свідчать численні роботи, що стосуються дослідження структурної організації ономастичного простору, стилістичних функцій онімів, їхніх асоціативних зв'язків, співвіднесених з реалізацією конкретного образу, авторської позиції, задуму твору.

Метою доповіді є аналіз відтворення українською мовою імен власних в романах Джейн Остін «Гордість і упередженість», «Чуття та чутливість», та «Емма».

Предмет, позначуваний власним іменем, називають носієм імені, або референтом. Референтами власних імен можуть бути люди, тварини, установи, компанії, географічні й астрономічні об'єкти, кораблі й інші найрізноманітніші предмети. До власних імен можна також віднести назви книг, фільмів, інших творів літератури й мистецтва. Власні імена несуть у собі інформацію саме про конкретний предмет, про його властивості. Літературна ономастика вивчає особливості вживання власних імен у тексті художнього твору й за його межами. Переклад власних імен українською мовою в досліджуваних романах здійснюється за допомогою правил транскрипції, транслітерації, транспозиції або калькування. Розглянемо особливості перекладу більш докладно. Варто відзначити, що застосування автором власних імен найчастіше носить підтекстову інформацію. Так, наприклад, під іменем Елінор («Чуття і чутливість»), авторка має на увазі свою старшу сестру, Кассандру Остін. Лонгборн (у графстві Хартфордшир) («Гордість і упередженість») – назва цього селища вигадана. Зважаючи на все, Беннети були єдиними дворянами в Лонгборні: можливо, що прототипом для Лонгборна послужив Стівентон, де проходила юність Джейн Остін. Лукас Лодж (недалеко від Лонгборна) («Гордість і упередженість») – назва маєтку також вигадана. Одержавши дворянське звання, сер Вільям Лукас, що заробив своє майно торгівлею, називає свій маєток «Лукас Лодж», немов воно з покоління в покоління переходило в його сім'ї в спадщину. У цьому особливо відчувається претензія «нового» дворянина на приналежність до стародавньої земельної аристократії. При перекладі топонімів Longbourn, Rosings Park, Lucas Lodge і багатьох інших перекладач використовував транскодування, але через те, що це вигадані топоніми, звідси випливає, що авторка вклала особливий зміст у ці власні імена, тому й у перекладі необхідно було відбити їх коннотації.

Переклад значеннєвих імен теж вартий уваги дослідників. Так, ім'я Фанні («Чуття і чутливість») співзвучно зі словом funny – 1. a. Causing laughter or amusement. b. Intended or designed to amuse. 2. Strangely or suspiciously odd; curious. 3. Tricky or deceitful [1], що, звичайно ж, підкреслює іронію автора стосовно цієї героїні. При відтворенні цього імені перекладач використовував транслітерацію, тому в тих читачів, які не знають англійську мову, не виникне асоціації зі словом funny і читачі не досягнуть інтенції автора. Якби перекладач у цьому випадку дотримувався перекладацької традиції, яка орієнтована на текст перекладу (мову й культуру-рецептор) – target oriented translation – то він би використовував у цьому випадку калькування й замість Фанні була б, наприклад, Марфа. Але ми невпевнені, чи буде виправданий цей спосіб перекладу. Таке ім'я випало б з ряду англійських імен і виникла б необхідність в адаптації всіх імен романів (John – Іван), що могло б спричинити невірне сприйняття творчості Джейн Остін. Також не можна забувати про специфіку звучання, адже текст є англійським, тож повинна зберігатися деяка інакомовність звучання.

Отже, перекладач має пам'ятати, що кожне ім'я або назва є відбитком соціокультурного компоненту мови-джерела і мусить наполегливо працювати, застосовуючи усі складні техніки перекладу. Щодо засобів перекладу семантично-значущих антропонімів та топонімів, не треба йти легким шляхом і користуватися транскодуванням. Потрібно якнайточніше передати значення, яке було закладене автором при створенні книги.

УДК 378.147:81`253

ГЕТЬМАН Т.Є., здобувач

Науковий керівник – **НІКОНОВА В.Г.**, д-р філол. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

tanya.gettman@gmail.com

ОПТИМІЗАЦІЯ ПІДХОДУ ДО НАВЧАННЯ УСНОГО ПОСЛІДОВНОГО ПЕРЕКЛАДУ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ

Методика викладання перекладу є малорозробленою сферою педагогічної науки. Насамперед, це стосується проблематики навчання універсальних умінь та навичок, необ-

хідних у всіх видах перекладу: усному та письмовому, послідовному та синхронному. Усний послідовний переклад є складним, специфічним видом мовленнєвої діяльності, як і слухання, говоріння, читання, письмо, думання. Послідовний переклад охоплює практично всі ці види мовленнєвої діяльності: продуктивні – говоріння і письмо, і рецептивні – слухання і читання. Процес усного послідовного перекладу відрізняється від процесу письмового чи синхронного перекладу. Характерною ознакою для цього перекладу є поперемінна робота відправника повідомлення і перекладача. Відправник повідомлення, перекладач і одержувач повідомлення (трансляту) при цьому виді перекладу є безпосередніми учасниками комунікативного акту, вони бачать один одного, самі створюють елементи ситуації спілкування і мають можливість частину інформації передати за допомогою прагматичних компонентів смислу висловлення (мімікою, жестами). Усний послідовний переклад, як і синхронний, належить до найскладніших видів усного перекладу. Це диктує свої вимоги в підході до його викладання. Студенти повинні мати необхідну мовну підготовку, тобто володіти тим мінімумом знань, який необхідний для адекватного розуміння тексту. До мовної компетенції належать також і знання рідної мови. Проблема комунікативної компетенції тісно пов'язана з розбіжностями культур і вимагає від перекладача знання як культури мови оригіналу і мови перекладу, так й інших екстралінгвістичних знань. Що стосується білінгвізму, тут важливим є уміння переключатися з однієї мови на іншу, тобто уміння автоматизовано знаходити відповідник у другій мові. Розвитку цього уміння сприяє вивчення перекладацьких відповідників і прийомів перекладу. Навчання усного послідовного перекладу слід починати не з виконання вправ, а з теоретичного заняття, під час якого студенти знайомляться з основними правилами усного послідовного перекладу. Теоретичний курс не повинен бути занадто тривалим, оскільки більшість теорії стає зрозумілою при виконанні вправ, а кінцевою метою в даному курсі є розвиток перекладацьких умінь. Однак у випадку необхідності викладач повинен торкатися теоретичних проблем і в ході роботи з вправами.

Починати викладання послідовного перекладу варто з пояснення і розвитку простіших, але невід'ємних навичок послідовного перекладу, наприклад, презентабельності, поступово ускладнюючи завдання і цілі вправ, які виконуються. Практичний курс усного послідовного перекладу можна побудувати таким чином, щоб вправи, які націлені на відпрацювання одних навичок і використовуються на початковому етапі, змінювалися складнішими різноплановими вправами на проміжному етапі і багатоцільовими вправами на завершальному етапі (наприклад, аудіювання – переклад на слух – усний послідовний переклад). При такому підході відпрацювання навичок нижчого рівня (у нашому прикладі, навички аудіювання) продовжується в послідовних вправах (письмовий переклад на слух) і завершується у вправах на заключному етапі навчання (усний послідовний переклад). Таким чином, досягаються, принаймні, дві мети: по-перше, вдається зробити курс компактнішим, по-друге, це дозволяє уникнути монотонності навчання, оскільки перед студентами ставляться нові завдання. Вибір текстів вправ визначається прагненням наблизити навчальний переклад до реальних умов роботи професійного перекладача. Кількісний склад групи студентів вважається оптимальним, якщо він не перебільшує 6–8 чоловік. При такій системі під час прослуховування перекладу, який здійснює один студент, решта частина групи уважно слухає переклад, виявляє помилки, порівнює його зі своїм (своїми записами і варіантами їх інтерпретації). Після завершення перекладу група обговорює його, розглядає з різних точок зору, студенти вказують на помилки, пропонують свої рішення і варіанти, ведеться пошук кращого варіанту. Обговорення проводиться переважно самими студентами, але під керівництвом викладача, який оцінює з точки зору правильності не лише переклад того, хто виступав, але й варіанти. В кінці обговорення викладач може узагальнити помилки, вказати шляхи їх недопущення або назвати помилки, яких група не помітила. Таким чином, прийняття правильних перекладацьких рішень проводиться самими студентами, але під керівництвом викладача, який і забезпечує їх правильність. Результатом такої роботи є те, що студенти стараються не допускати виявлених помилок, у них розвиваються навички прийняття самостійних правильних рішень і здатність критично ставитися до перекладів як своїх, так і чужих.

КОЛІСНИК М.Ю., здобувач

Білоцерківський національний аграрний університет

marusiyana@ukr.net

DEVIANT ASPECTS OF ENGLISH COMMUNICATION ON FACEBOOK

The electronic form of communication, which is always on progress, has led to the emergence of a new area of linguistic research – Internet linguistics.

The article is devoted to the analysis of English communication on Facebook social network, which is an **object** of our analysis. Our **purpose** is to define the main peculiarities of this type of communication, although, the main focus is on the deviant aspects of this type of computer-mediated communication (CMC). These include the use of shortenings and abbreviations as a type of internet slang, as well as different emoticons, sound imitation (onomatopoeia), and other breakings of linguistic norms. All the above-mentioned linguistic aspects of online communication represent the **subject** of the research. Our **tasks** are the following: 1) to provide the analysis of linguistic and paralinguistic elements of Facebook communication and 2) to define which of them are the deviant ones and what role do they play in the process of CMC.

The total number of Facebook users who took part in the analysis was 60. In order to make the results more generalized there were 30 male participants and 30 female users (both native and non-native speakers).

The method of CMDA (computer-mediated discourse analysis) which includes the description, interpretation and explanation of collected data, was used to identify and classify the main linguistic and paralinguistic (especially deviant) features of Facebook communication.

The conducted analysis made it possible to come to a number of conclusions. Firstly, the lexical level of communication on Facebook is characterized by the widespread usage of abbreviations, acronyms, shortenings as slang words. Thus, network slang is another specific feature of Facebook communication. In fact, it is an example of the internet slang and texting overlap.

Another deviant feature of Facebook communication can be seen on the grammatical level: the users often resort to the improper grammar spelling, wrong choice and formation of tenses, which is caused (among the others) by the need of time economy and leads to the informality of network speech.

Regardless the language used for communication, Facebook discourse is characterized by the use of different paragraphemic means of communication: emoticons, multiple repetitions of letters and punctuation marks, capitalization, etc., which are the instruments that help to increase the non-verbal aspect of CMC.

As a result of the analysis, some emoticons were found to be the most productive. Among 257 analysed messages and comments, 27 % contained a big smile emoticon (😊), a wink emoticon (😉) was used in 20 % of messages. The other most widespread emoticons were a smiley face (😄) and an angel emoticon (😇).

Phoneticons, or the overuse of letters or punctuation marks, form the graphic expression of voice characteristics and were used as a tool of sound imitation. Punctuation marks aimed to compensate the absence of the mimic emotional expressions online. Capitalization (the use of only capital letters in words) was used as a signal of intonation change and gave the additional emphasis to the certain words in the message. All the above-mentioned paragraphemic elements of online communication were used to make messages more emotional. With their help the network language becomes more ‘colloquial’.

Directions for future research: the analysis has helped us to find out the deviant features of virtual communication on Facebook, although there is still a considerable number of them to be analysed.

ПИЛИПЕНКО І.О., здобувач

Білоцерківський національний аграрний університет

Inna_ra.82@mail.ru

СПОСОБИ ДОСЯГНЕННЯ ЕКВІВАЛЕНТНОСТІ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ АНГЛІЙСЬКОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

Переклад фахової лексики становить основу наукового перекладу, важливого засобу міжкультурної комунікації, що постійно привертає увагу дослідників. Особливо це стосується термінології економічної галузі, яка за останнє десятиліття представлена великою кількістю лексикографічних видань, дисертацій, полемічних публікацій тощо.

Термінологічна лексика посідає значне місце в словниковому складі мови. До термінологічної лексики належать усі слова, що об'єднуються в мові під загальною назвою «терміни». Термін може бути утвореним на основі рідної мови або запозиченим як із нейтрального термінологічного банку (міжнародні греко-латинські терміноелементи), так і з іншої мови, він повинен відображати ознаки певного поняття; значення терміну для спеціаліста дорівнюється значенню поняття. Значна кількість термінів у сучасній українській мові утворилася за рахунок загальноживаних слів, їх взаємного проникнення з різних галузей техніки, запозичень з інтернаціональної лексики за словотвірними моделями, які характерні для сучасної англійської мови. Але оскільки економічні терміни є переважно складними термінами або термінами-словосполученнями, то вони є основною проблемою перекладу англійської економічної літератури. Існує багато досліджень щодо перекладу технічної та наукової термінології, але недостатньо розкрито проблему перекладу специфічної термінології, зокрема мікроекономічної. Переклад тексту з дотриманням стилевих ознак економічного характеру є також однією з найважливіших проблем, що виникають у процесі перекладу тексту.

Мета дослідження – дослідити особливості перекладу англійських текстів з мікроекономіки українською мовою.

Термінологія сучасної літературної мови дуже багата й розгалужена відповідно до існуючих у теперішньому суспільстві знань. У її складі виділяється велика група термінологічної лексики, спеціальна лексика. Працюючи з фінансово-економічними текстами, перекладачі легко перекладають прості економічні терміни з латинською, французькою основами, безпосередньо транслітеруючи їх українською мовою, як наприклад: productivity, competence, investor, specification, deposit, force-majeure тощо. Ці терміни завжди однозначні й не залежать від контексту. Крім того, вони легко транслітеруються українською мовою, і перекладачу достатньо знати їх прямиий смисл.

Особливу складність викликає розуміння й переклад таких слів, як, наприклад, «outstanding», яке відоме більшості перекладачів лише у значенні «видатний», «визначний», але у фінансово-економічному контексті воно вживається в значенні «несплатений» (рахунок, асортимент), «непоставлений» (товар), «який не вирішується» (питання, проблема, вимога).

Ще важче перекладати терміни економічних текстів, наприклад, терміни фондової біржі. Слово bear (інвестор, що грає на зниження курсу валюти, акцій, цінних паперів) часто перекладають просто як «ведмідь», не розуміючи змісту, слово bull (інвестор, що скуповує цінні папери, валюту чи товари, очікуючи підвищення цін) – лише як «бик», а тому не розуміють і не можуть правильно перекласти термін bearish course – «спекулятивний курс», тобто «курс на зниження цін», а не «грубий курс».

Значну складність для перекладача становлять структури термінів, які в зарубіжній англістиці називають кластерами (clusters). Це так звані безсполучникові субстантивні словосполучення, в структурі яких можуть бути прикметники або дієприкметники та інші

частини мови у функції означень. Найуживанішими є двох- та трьохкомпонентні кластери. Перекладаючи такі структурні терміни, перекладач передусім має визначити головне слово й логічну послідовність усіх інших компонентів, які, здебільшого, є означеннями один для одного. Наприклад, двокомпонентні кластери (NN): business partnership (ділове партнерство), trust companies (трастові компанії), draft contract (проект контракту), property right (право на власність), stock exchange (фондова біржа), customs charges (митні збори).

Головним прийомом перекладу термінів є переклад за допомогою лексичного еквіваленту. Еквівалент – постійна лексична відповідність, яка точно співпадає із значенням слова. Терміни, які мають еквіваленти в рідній мові, відіграють важливу роль при перекладі. Вони служать опорними пунктами в тексті, від них залежить розкриття значення інших слів, вони дають можливість з'ясувати характер тексту. Тому треба вміти знаходити відповідний еквівалент у рідній мові й розширювати знання термінів-еквівалентів.

Складні терміни, як сталі словосполучення, мають певне термінологічне значення. Наприклад: sales pace – темпи продажу; revolving account – рахунок, що поновлюється. Переклад складних термінів має два основні етапи - аналітичний і синтетичний. Велику роль при перекладі словосполучень відіграє саме аналітичний етап – переклад окремих його компонентів. Для цього необхідно правильно визначити компоненти складного терміну, оскільки ними можуть бути не тільки слова, а й словосполучення, що входять до складу терміну. Важливо також установити, в яких семантичних відносинах перебувають компоненти між собою та з головним компонентом терміну-словосполучення. Характер цих відносин визначає порядок та сам зміст перекладу складного терміну. Синтетичний етап перекладу передбачає вибудовування компонентів у залежності від зазначених семантичних відносин і отримання остаточного варіанту перекладу складного терміну.

Метод опису – передача слова за допомогою пояснення значення англійського слова. Цей прийом вживається як у випадку відсутності відповідного за значенням слова в рідній мові, так і при поясненні слова в словнику: charge-off – списання безнадійних кредитів; defaulting borrowers – позичальники, які ухиляються від сплати позики; deleveraging – відтік позикових коштів; non-revolving accounts – рахунки, які не поновлюються.

Прийом транскрибування – передача літерами рідної мови звучання англійського слова.

Спосіб калькування – переклад англійського слова чи словосполучення за його частинами з наступним складанням цих частин. Такий переклад відтворює англійське слово буквально: economic recovery – економічне відродження; gross domestic product – валовий національний продукт; housing market – ринок нерухомості.

УДК 81'25-024.36:581.2

ВЕЛИКА К.І., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

veli-katya@yandex.ru

ПРОБЛЕМАТИКА ДВОСТОРОННЬОГО ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНІВ З ФІТОПАТОЛОГІЇ

Розвиток науки і техніки постійно зростає. Збільшується попит на адекватний переклад науково-технічних текстів, оскільки вони є сполучною ланкою комунікації в науковій і виробничій сфері. Перекладач повинен перекласти зміст тексту, не порушивши мовних норм і максимально точно передати науково-технічні терміни тексту оригіналу.

Під поняттям науково-технічного перекладу роуміють певний вид діяльності, а саме переклад науково-технічної літератури, оснований на аналізі тексту, володінні мови перекладу та знань у сфері науки і техніки.

Ананко Т.Р. вважає адекватно перекладений текст, який прагматично і семантично еквівалентний тексту перекладу. Найважливіше завдання перекладача, на думку автора статті, полягає в тому, щоб зберегти прагматичний ефект оригіналу й запропонувати прагматично адекватний переклад, який відповідає вимогам передачі значення вихідного висловлювання. Існує застереження, що до точного перекладу. Наталя Сіденко зазначає, що під час адекватного перекладу потрібно відмовитись від послівного перекладу, іноді цілих фраз, для створення тексту похідної мови з еквівалентним змістом і тотожною функцією.

Перед перекладачем постає проблема пошуку відповідників у мові перекладу, розбіжностей під час перекладу стилістики тексту, синтаксичних структур, еквівалентів термінології. Найчастіше застосовують вже відомий еквівалент мови перекладу, або вдаються до калькування чи описового перекладу, який не завжди умісний. На думку А. Суперанської та Н. Подольської, термін – однозначний, не має конотативних значень, перекладається терміном – повним або абсолютним еквівалентом, і відноситься до числа одиниць, які не ускладнюють роботу перекладача. Абабілова Н.М., Білокаміньська В.Л. зазначають, що науково-технічні терміни передають спеціальні, професійні поняття галузей науки або техніки, становлять суттєву складову науково-технічних текстів і одну з головних труднощів їх перекладу. І ми з цим не можемо не погодитись, бо перекладачу доводиться працювати з текстами вузької спеціалізації, де не завжди є еквіваленти термінології. Так при перекладі текстів з фітопатології не завжди можна знайти переклад термінів хвороб рослин з англійської на українську мову.

Проблемою стандартизації національної термінології, створення термінологічних словників займаються В. Карабан, Т. Кияк, А. Коваленко, К. Крушельницька, А. Кульчицька, Ю. Марчук, В. Мирошніченко, Л. Нелюбін, і інші. Також вивчають питання перекладу термінологічних словників Руда О., Кухарська І., Кияшко Г., Борщовецька В. і т.д.

Але при роботі в цій галузі науки з'ясувалось, що існує проблематика двохстороннього перекладу термінології фітопатології в англійській та українській мові. Провили дослідження і знайшли лише декілька вузько-спеціалізованих термінологічних словників для фітопатології з більшістю назв-термінів (фітопатологический словарь-справочник русско-англо-немецко-французкий, автор Г.А. Дьякова; A Dictionary of Plant Pathology, Paul Holliday) та документ (list of plant diseases 'Common Names for Plant Diseases' by Committee on Standardization of Common Names for Plant Diseases, The American Phytopathological Society) з офіційними назвами хвороб на англійській мові.

Найпростіші назви хвороб рослин (blight, mould, rot, rust, powdery mildew) можна було знайти в аграрних, біологічних та загальних словниках (Великий сучасний англо-український українсько-англійський словник, автори: Загнітко А.П., Данилюк І.Г.; Англо-український словник, автори М.Л. Подвезько, М.І. Балла; Англо-український словник, під загальним керівництвом Є.І. Гороть; Англо-український тлумачний словник термінів і термінологічних скорочень з екології та охорони довкілля, автор М.О. Клименко; Англо-український словник-мінімум біологічних термінів, уклад.: І.О. Кухарська Г.М. Кияшко; Англо-український словник з агрономії, уклад.: Герман Л. В., Шульга І.В.; Українсько-англійський словник-мінімум біологічних термінів, уклад.: І.О. Кухарська, Г.М. Кияшко; Тематичний англо-український українсько-англійський сільськогосподарський словник, автор О. Цовх; Англо-руський словарь, автор Мюллер В.К., Англо-руський сільськогосподарський словарь, автори В. Г. Козловского і Н.Г. Ракипова; Англо-руський биологический словарь, під ред. проф. П. Ф. Рокицкого; New Webster's Dictionary and Thesaurus of the English Language, Inc Lexicon Publications; A Dictionary of Biology, Elizabeth Martin, Robert Hine; Harper Collins Dictionary of Biology, W.G. Hale; Dictionary of environmental science, McGraw-Hill; Dictionary of Fungi, P. M. Kirk, P.F. Cannon, J.A. Stalpers; A Dictionary of scientific terms, Henderson I.F., Henderson W.D.) і електронному словнику АБВУ Lingvo x5 та ін.

Після офіційного запиту до загальної бази даних бібліотек: «Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН» та «Національна бібліотека України ім. В.І.

Вернадського», можна зробити висновок, про те, що двохсторонній англо-український українсько-англійський термінологічний словники з фітопатології відсутній.

Було прийнято рішення створити двохсторонній англо-український та українсько-англійський термінологічний словники з фітопатології на базі кафедри іноземних мов та на засадах наукової роботи «Створення електронного галузевого багатомовного інтерактивного словника» під керівництвом Яроми О.В.

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Дем'янчук Ю.В. Актуальні антикорупційні заходи українського законодавства	3
Бровко Н.І. Філософсько-правовий аналіз правосвідомості сучасної молоді у трансформуючому суспільстві	4
Пахомова А.О. Новели правової політики європейського союзу в сфері наукової діяльності	5
Ковальчук І.В. Проблеми та перспективи реформи децентралізації в Україні	6
Єфремова І.І. Немайнові права юридичних осіб	7
Мельниченко О.О. Особливості юридичної техніки у правозастосовчій діяльності	8
Мельник О.Г. Правові основи та особливості перетину кордону для українців за умовами безвізового режиму з країнами ЄС	10
Кузьменко Я.П. Актуальні питання загальної теорії прав людини	11
Ломакіна І.Ю. Виняткове значення та пріоритетність розвитку сільського господарства як безпосереднього об'єкту державного регулювання	12
Щериця С.І. Деякі аспекти кримінологічної профілактики злочинності серед неповнолітніх	13
Мукоїда І.І. Визначення змісту правовідносин у системі права України: теоретичний аспект	14
Сокиринська О.А. Міжнародний збройний конфлікт та збройний конфлікт неміжнародного характеру	15
Малишко І.В. Особливості становлення та розвитку законодавства про соціальний захист безпритульних дітей	16
Терещук М.М. Категорія «інтерес» як критерій дихотомії права	17
Биковець О.І. Правовий статус уповноваженої особи в сфері публічних закупівель	18
Самойлович А.А. Об'єкт адміністративного правопорушення у галузі рослинництва	20
Мельник Л.М. Проблема клонування людини: правовий та релігійно-науковий аспекти	21
Харьковщенко Ю.Є. Книгодрукарська діяльність Ф. Скорини в Україні	22
Обіюх Н.М. Правові проблеми розуміння поняття «біобезпека» в екологічному праві	23
Росавіцький О.О. Вплив християнства на формування державності в Європі	24
Ярмола О.В. Етико-політична проблематика в філософських поглядах Ян Сьона	24
Мохонько О.О. Особливості застосування до неповнолітніх заходів процесуального примусу, пов'язаних із ізоляцією	25

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ТА ЛІНГВІСТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ В УМОВАХ ОСВІТНІХ РЕФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Борщовецька В.Д. Труднощі формування англомовних умінь в аудіюванні у майбутніх філологів	27
Шмирова О.В. Концептуальні основи інформатизації освіти	28
Погоріла С.Г. Роль мотивації магістрів з економіки і підприємництва у формуванні готовності до професійно-педагогічної діяльності	29

Тимчук І.М. Структурні компоненти гуманістично спрямованої особистості майбутнього фахівця еколога	30
Марчук В.В. Роль ціннісних орієнтацій у розвитку суспільства і окремої особистості	31
Резнік В.Г. Проблеми формування німецькомовної комунікативної компетенції у студентів-філологів: лінгвокультурологічний аспект	32
Hunia L. New effective teaching methods to attract your students	33
Ishchenko O. Positive and negative in teaching english-language learners	34
Deshko S. Modern methods of teaching English	35
Столбецька С.Б. Вплив мотивації на короткострокову пам'ять студента при вивченні іноземної мови	36
Вакалюк Н.І. Актуальність використання інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ) в освітньому процесі	37
Зелінська В.А. Формування критичного мислення студентів у процесі вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням	38
Чернищук Ю.І. Засоби формування компетентності в аудіюванні	39
Носенко М.М. Формування соціокультурної компетентності студентів у процесі самостійного опрацювання німецькомовних текстів	40
Рудакова Т.М. Проблеми формування мовних навичок і вмінь на заняттях з української мови як іноземної в аграрних ВНЗ	41
Баран Н.А. Формування риторичних умінь в процесі викладання дисципліни «Риторика» студентам напряму «Філологія»	42
Синякова В.Б. Гендерні стереотипи та цінності сучасного українського суспільства	43
Карпенко С.Д. Внесок Миколи Сумцова в українське казкознавство	44
Стрілецька С.В. Наукові тексти з позиції перекладацького аналізу	46
Щаслива Н.С. Найпродуктивніші засоби інтертекстуальності сучасної англомовної електронної преси	47
Волошкова Н.В. Тлумачі в подорожніх нотатках та кореспонденції британських мандрівників (1710–1830)	48
Будугай О.Д. Специфіка перекладацької діяльності Івана Рачинського	49
Чернобров Ю.А. Особливості формування синтаксичної термінології української мови у 20–30-х роках ХХ ст.	50
Зізіньська А.П. Реквезитивні мовленнєві акти в історії англійської мови (ХІІ–ХVІІ ст.)	51
Демченко Н.С. Експресивні засоби рекламного тексту	52
Боньковський О.А. Основні аспекти та проблеми нормування німецької професійної лексики	53
Береговенко Н.С. Способи перекладу власних імен (на матеріалі романів Джейн Остін)	54
Гетьман Т.Є. Оптимізація підходу до навчання усного послідовного перекладу студентів-філологів	55
Колісник М.Ю. Deviant aspects of English communication on Facebook	57
Пилипенко І.О. Способи досягнення еквівалентності при перекладі англійської економічної літератури на українську мову	58
Велика К.І. Проблематика двостороннього перекладу термінів з фітопатології	59